

รายงานการวิจัย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี

Self-guided Study in Historical Tourist Attraction:
A Case Study of Phra Nakorn Kiri Historical Park,
Phetchaburi Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสตัย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี

รายงานการวิจัย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัด
เพชรบุรี

Self-guided Study in Historical Tourist
Attraction: A Case Study of Phra Nakorn Kiri
Historical Park, Phetchaburi Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์

สนับสนุนทุนวิจัยจาก

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557

คำนำ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเองกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรีนี้เป็นหนึ่งในชุดงานวิจัยการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งหมด 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดเพชรบุรี คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา วัดมหาธาตุวรวิหาร และวัดใหญ่สุวรรณาราม ชุดงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เพื่อที่จะพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเมื่อศึกษาและเข้าใจความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งแล้วจะเกิดความรู้สึกและห่วงแหน ภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวที่ท้องถิ่นของตนมี เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกิดความพอใจ ความเข้าใจและได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้อง เพื่อที่จะเป็นแหล่งข้อมูลอีกแหล่งหนึ่งสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัด และเพื่อพัฒนาอาชีพของท้องถิ่นตามความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยและคณะต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ ในการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยจนประสบความสำเร็จได้ด้วยดี สำหรับงานวิจัยเล่มนี้นำเสนอกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นเล่มเดียวจาก 3 แหล่งท่องเที่ยวที่ทดลองพัฒนาคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดที่จะเป็น “แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN” และข้อจำกัดในการหาอาสาสมัครเพื่อมาทดลองใช้คู่มือฯ จึงใช้งานวิจัยเล่มนี้คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นเบื้องต้น หนึ่งในอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีนี้คือการมีจุดเน้นด้านการท่องเที่ยว ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการเสริมจุดเน้นด้านการท่องเที่ยวนี้ นอกจากนี้จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มจากแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์คู่บ้านคู่เมืองซึ่งเป็นที่รู้จักคือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา หรือ “เขาวัง” และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเกิดการพัฒนาคู่มือที่มีลักษณะเดียวกันนี้ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ตามมา เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทั้งแหล่งท่องเที่ยว ทั้งอาชีพสร้างบุคลากรทางการท่องเที่ยว และเผยแพร่จุดแข็งทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีให้

แพร่หลาย โดยนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งยังทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยที่น่าไปใช้ประโยชน์ในเชิงพัฒนาการท่องเที่ยวได้จริงเป็นเชิงประจักษ์มิได้เพียงอยู่บนทฤษฎี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัย และคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเองฉบับภาษาอังกฤษ ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เล่มนี้จะเกิดประโยชน์อย่างแพร่หลายต่อผู้นำไปใช้ และมีส่วนในการร่วมอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีและของประเทศซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักของงานวิจัยนี้เช่นกัน

ผู้วิจัย

มกราคม 2558

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จไม่ได้หากขาดการสนับสนุนจาก หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา คุณศรียา จินดาวงษ์ รวมทั้งบุคลากรของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจากกรมศิลปากร คณะอาจารย์และนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครทดลองใช้คู่มือฯ จากโรงเรียนพรหมานุสรณ์และโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี

งานวิจัยเล่มนี้ รวมถึงคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดการสนับสนุนจากบิดา มารดาของผู้วิจัยที่ช่วยสละเวลาเลี้ยงลูกชายตัวน้อย แม้การเป็นแม่ในเวลาเดียวกับการทำงานวิจัยจะเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก หากแต่ความภูมิใจก็เกิดขึ้นเมื่อเห็นภาพการเติบโตมาของลูก และเขาได้มีเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอีกหนึ่งเล่มไว้อ่านและเรียนรู้ไม่ยากนัก

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในการดำเนินการวิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยละเอียด ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นประเมินคู่มือโดย อาสาสมัครนำเที่ยว จำนวน 22 คน หลังจากศึกษา คู่มือประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อประเมินความพอใจภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก โดยเหตุผลสำคัญหลักเรียงตามลำดับคือคือ 1) การครอบคลุมจุดสำคัญของคู่มือฯ 2) คู่มือมีเนื้อหา ตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน 3) ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้ และ ประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง ส่วนที่สองได้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวหลังจากที่อาสาสมัครนำเที่ยวศึกษาคู่มือแล้ว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่ออาสาสมัคร สถานที่ และความรู้

ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ซึ่งระดับความพอใจมากที่สุดคือ จิตใจรักการบริการ และอำนวยความสะดวกความพร้อมของอาสาสมัครนำเที่ยว และความเหมาะสมของบุคลิกภาพ การเป็นอาสาสมัครนำเที่ยว ตามลำดับ สำหรับระดับความพอใจมากที่สุดคือผลการศึกษาความพึงพอใจต่อ สถานที่และระยะเวลา คือ 1) ความพึงพอใจด้านสถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม 2) ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม และ 3) เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม สำหรับการศึกษาเรื่องความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อการบรรยายด้านเนื้อหาในระดับมากทุกข้อคือ 1) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีหลังกการนำเที่ยว 2) จะแนะนำให้คนรู้จักมาเที่ยวและใช้บริการอาสาสมัครนำเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี และ 3) สามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้ตามลำดับ งานวิจัยคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนี้สามารถนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องและขยายการพัฒนาคู่มือสำหรับแหล่ง ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นได้

คำสำคัญ: มัคคุเทศก์ คู่มือ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี เพชรบุรี การศึกษาด้วยตนเอง ภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aims to study significance of historical tourist attraction which in this case Phra Nakorn Kiri Historical Park (Khao wang) in Phetchaburi was chosen. The study also aims to develop English self-guided study manual for volunteered guides to study historical tourist attraction and to evaluate the practical usage of the manual. In-depth study of Phra Nakorn Kiri Historical Park information was studied and reviewed by experts. Then the manual was developed and

evaluated by 22 volunteered guides. After self studying using the manual, the volunteered guided indicated high level of satisfaction towards all items in the evaluation form. The main reasons of satisfaction were the manual covers all main attractions in Phra Nakorn Kiri Historical Park; the content of the manual is related with its objectives and gives clear explanation; and overall satisfaction of this manual and effectiveness of usage when implementing. The second part was to ask tourists who visited Phra Nakorn Kiri Historical Park during the study period to evaluate the volunteered guides after they have studied the manual. Most of tourists were satisfy with the guides, the place, and knowledge and understanding gained at highest and high levels. The primary reasons for highest satisfaction gained in sequence were from service mind and facilitating tourists well, readiness of volunteered guides, and suitable personality of volunteered guides. The level of satisfaction towards place and time were at high level. Tourists gave high satisfaction to 1) cleanliness and appropriateness of the place; 2) timing of the tour; and 3) tour route. In topic of knowledge and understanding of the content, tourists also ranked all items at high level. First was gaining knowledge and understanding after the tour from volunteered guides; second was recommending others to come and use volunteered guides at Phra Nakorn Kiri Historical Park; and third was be able to tell stories to others. This research of self-guided study manual for historical tourist attractions can be developed continuously and be applied with other historical tourist attractions.

Keywords: Tour guide, Guidebook, Historical tourist attraction, Phra Nakorn Kiri Historical Park, Phetchaburi, Self study, English language

คำนำ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อ.....	(4)
Abstract.....	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(7)
สารบัญตาราง	(8)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์.....	7
คำถามการวิจัย.....	7
ขอบเขตของโครงการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	11
ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	11
องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว.....	13
การท่องเที่ยวกับประวัติศาสตร์.....	18
จังหวัดเพชรบุรีกับการท่องเที่ยว.....	24
ศักยภาพการพัฒนาและการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี.....	27
ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	28
แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี.....	38
ความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง).....	47
ความสำคัญของสื่อและการพัฒนาอาสาสมัครนำเที่ยว.....	48
การเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	63
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	73
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	126

บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปสถานการณ์และประเด็นด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี.....	34
2.2 การจัดอันดับและคะแนนขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านความพร้อมทรัพยากร ท่องเที่ยว เฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียน.....	49
4.1 ผลสรุปการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา.....	108
4.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามอาสาสมัครนำเที่ยว.....	110
4.3 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาต่อคู่มือ.....	113
4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามอาสาสมัครนำเที่ยวรวม 3 แหล่งท่องเที่ยว.....	115
4.5 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาต่อคู่มือของอาสาสมัครทั้ง 3 แหล่งท่องเที่ยว.....	116
4.6 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถาม.....	119
4.7 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาของนักท่องเที่ยว.....	121

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กลุ่มจังหวัดทางการท่องเที่ยว.....	25
2.2 พระธาตุจอมเพชร.....	42
2.3 พระที่นั่งต่างๆและป้อมต่างๆ.....	42
2.4 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีรี.....	43
2.5 พระราชวังพระนครศรีรี.....	47
2.6 สถาปัตยกรรมของพระนครศรีรี.....	48
3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
4.1 ลักษณะภูมิประเทศของยอดเขาวัง.....	74
4.2 เส้นทางเดินระหว่างเขาทั้งสามยอด.....	74
4.3 วัดมหาสมณาราม.....	75
4.4 จิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์วัดมหาสมณาราม.....	75
4.5 ศาลาที่พักนันทนิกขัตถุรักษ์.....	75
4.6 ป้อมปราการ.....	76
4.7 โรงรถและโรงม้า.....	76
4.8 ราชวัลลภาคาร.....	76
4.9 ศาลาลูกขุน.....	77
4.10 ศาลาด้านหน้า.....	77
4.11 ศาลาเย็นใจ.....	77

4.12 พระตำหนักสันถาคาร.....	78
4.13 โรงมหรสพหรือโรงโขน.....	78
4.14 ศาลาด้านกลาง.....	78
4.15 กลุ่มอาคารภายในประตุนาริประเทศ.....	79
4.16 ทิมดาบองค์รักษ์.....	79
4.17 หอพิฆานเพชรมเหศวร์.....	80
4.18 ศาลเทพารักษ์หรือศาลพระภูมิเจ้าที่.....	80
4.19 ที่ประโคมสังคีต.....	80
4.20 โรงสุทกรรม.....	81
4.21 พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์.....	81
4.22 ชุดโต๊ะเสวย.....	82
4.23 ลับแลหรือที่บังตา.....	82
4.24 กระถางต้นไม้ลายคราม.....	82

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.25 ประติมากรรมสำริดรูปคนล่าสัตว์, รูปคนล่าสิงโต.....	82
4.26 ชุดรับแขกไม้แกะสลัก.....	83
4.27 ภาพแสดงการเล่นหิมะของเด็กช่วงคริสต์มาส	83
4.28 ภาพการตัดสินใจของชาวโรมัน.....	83
4.29 แจกันโลหะขนาดใหญ่.....	84
4.30 กระถางขนาดใหญ่.....	84
4.31 โต๊ะขนาดเล็กซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงสั่งให้ทำขึ้นเป็นพิเศษ.....	84
4.32 ภาพพิมพ์จากประเทศฝรั่งเศส.....	85
4.33 เครื่องถ้วย จาน ชาม โถและเครื่องถ้วยรูปช้าง ศิลปะแบบยุโรป.....	85
4.34 พระแท่นบรรทม.....	85
4.35 โต๊ะทรงอักษรและเก้าอี้.....	86
4.36 เครื่องราชูปโภคศิลปะแบบยุโรป.....	86

4.37	เชิงเทียนและเครื่องเขียน ศิลปะแบบยุโรปและศิลปะแบบเปอร์เซีย.....	86
4.38	ถาดรอง ศิลปะรัตนโกสินทร์ และศิลปะจีน กำป็นขนาดเล็กกว่าดลวดลายรูปสัตว์ ศิลปะเวียดนาม.....	87
4.39	ชุดรับแขกไม้สักหุ้มกำมะหยี่.....	87
4.40	ภาพพิมพ์ เป็นภาพนกถูกแขวนห้อยหัว จากประเทศฝรั่งเศส.....	88
4.41	งาช้างคุด ขดไม้ไผ่แกะสลัก และโคมไฟ ภายในห้องทรงพระสำราญ.....	88
4.42	เครื่องพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษ.....	89
4.43	ห้องสรง ประกอบไปด้วยอ่างอาบน้ำจากสังกะสี เคลือบด้วยดีบุก และด้านข้างรองรับชั้นสาครขนาดใหญ่.....	89
4.44	โต๊ะพื้นปูด้วยหินอ่อน ชุดเครื่องสรงพระพักตร์.....	90
4.45	โถงพระบังคลหนัก-เบา.....	90
4.46	ตู้สำหรับเก็บชุดฉลองพระองค์.....	90
4.47	โถ้น้ำมนต์หรือน้ำดื่ม.....	90
4.48	โรงครัวหลวง.....	90
4.49	พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวร์ย์.....	91
4.50	ห้องจัดแสดงศัตราวุธ.....	91
4.51	บันไดทางขึ้น-ลงห้องบรรทมทางเดียวกัน.....	92
4.52	เก้าอี้ไม้แกะสลักและตู้หนังสือ ศิลปะยุโรปผสมศิลปะจีน.....	92
4.53	ลัษณะประดับมุข เป็นภาพนกยูงและทิวทัศน์เป็นศิลปะญี่ปุ่น.....	93
4.54	โต๊ะ มีลักษณะคล้ายโต๊ะเครื่องแป้งมีชุดทรงพระพักต์.....	93

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.55 โถงพระบังคล.....	93
4.56 พระแท่นบรรทมไม้แกะสลัก.....	93
4.57 พระทวารรอบพระราชวัง.....	94
4.58 พระทวารในพระราชมนเทียร 3.....	94
4.59 พระที่นั่งเวษยันต์วิเชียรปราสาท.....	94
4.60 พระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	95

4.61	พระที่นั่งราชธรรมสภา.....	96
4.62	หอซัवालเวียงชัย.....	96
4.63	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าทรงทอดพระเนตรสุริยุปราคา.....	97
4.64	การเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง.....	97
4.65	เสาธงขนาดใหญ่ด้านหน้าหอซัवालเวียงชัย.....	98
4.66	ศาลาด่านหลัง.....	98
4.67	พระธาตุจอมเพชร.....	98
4.68	หอดูดาวปริพจน์.....	99
4.69	วัดพระแก้วน้อย.....	99
4.70	พระอุโบสถวัดพระแก้วน้อย.....	100
4.71	พระสุทนต์เจดีย์.....	100
4.72	หอรบ.....	101
4.73	พระปรางค์แดง หรือ เจดีย์แดง.....	101
4.74	พระนครคีรี.....	102
4.75	พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	104
4.76	พระราชลัญจกรประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	107
4.77- 4.81	ภาพตัวอย่างคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยว.....	125
5.1-5.4	ภาพตัวอย่างเนื้อหาคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยว.....	133

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศได้มาก ถือเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้เป็นลำดับต้นๆ ของประเทศ (พิฑูรย์ ทองนิม และคณะ, 2556) อีกทั้งยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เกิดการขยายตัวในด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาของประเทศได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจมากมายหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจการท่องเที่ยว อาหารและเครื่องดื่ม การผลิตสินค้าทางการเกษตร รวมทั้งกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีความสำคัญต่อสังคม ทั้งในท้องถิ่น ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ทำให้คนในชุมชนไม่เกิดการอพยพไปหางานทำในสถานที่อื่น อีกทั้งยังพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และการเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่นซึ่งส่งผลดีไปถึงระดับประเทศ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทที่สำคัญหลายประการทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดีสถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ (กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรันยา แสงลิ้มสุวรรณ, 2555) ซึ่งท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานานในระดับประเทศ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปนั้นเป็นเรื่องที่

สำคัญเพราะนอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจของประเทศแล้ว ยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) นั้นจึงเป็นสิ่งที่คนไทยควรตระหนัก ตั้งแต่ในอดีต การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องจากวิชาประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาพฤติกรรมในอดีตของมนุษย์ ผ่านร่องรอยหลักฐานต่างๆ และร่องรอยเหล่านี้ก็ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเวลาต่อมา ประวัติศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในแง่ที่ว่า องค์ความรู้ของประวัติศาสตร์จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมผู้คนในอดีตที่มีความสัมพันธ์ต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ความรู้ทางประวัติศาสตร์ยังมีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกต่อแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวจนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกของชาติ ขณะที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นเรื่องของพัฒนาการชุมชนย่อยในสังคมใหญ่นั้นก็มีส่วนสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกในเชิงดังกล่าวไม่น้อย เนื่องจากสาระจะทำให้ชาวชุมชนท้องถิ่นรู้ที่มาของตนเองผ่านร่องรอยหลักฐานต่างๆ ที่ต่อมาได้กลายเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาของชุมชน เช่นวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากที่สภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council On Monuments And Sites : ICOMOS) เสนอกฎบัตรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการสถานที่อันเป็นสัญลักษณ์มรดกเพื่อการท่องเที่ยว (International Cultural Tourism Charter Managing Tourism at Places of Heritage Significance) โดยมีสาระสำคัญได้แก่การจัดการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างรับผิดชอบ พร้อมกับการจัดการที่ดีควบคู่กันระหว่างคนในท้องถิ่นและผู้มาเยือนโดยมีการอนุรักษ์และการวางแผนการท่องเที่ยวในแหล่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมีจุดเน้นสำคัญก็คือนอกจากจะสร้างความรื่นรมย์แก่ผู้มาเยือนแล้วก็ต้องเป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อคุ้มครองมรดกทางประวัติศาสตร์ด้วย อาจกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์เป็นทั้งโครงสร้างและเนื้อหาสาระที่เป็นรากฐานให้แต่ละสังคมได้เจริญเติบโต และกลายเป็นองค์ความรู้หรือบทเรียนให้ชุมชนหรือสังคมในท้องถิ่นได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์ลักษณะต่างๆ ของชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็ง มีพลังเป็นต้นทุนเพียงพอที่จะใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว (ศูนย์สื่อการเรียนรู้, 2554)

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวยั่งยืนที่น่าสนใจทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกี่ยวพันกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
2. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
3. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ
4. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน (Ok Nation.net, 2553)

อย่างไรก็ตามปัญหาหนึ่งที่แหล่งท่องเที่ยวต้องเผชิญก็คือ นักท่องเที่ยวไทยมักนิยมท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง เป็นส่วนใหญ่ ทั้งๆ ที่ประเทศไทยของเรามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีมากมาย ที่ควรค่าแก่การท่องเที่ยวซึ่งบางครั้งไม่ค่อยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากเท่าที่ควร

นับตั้งแต่สังคมไทยได้นำเอาแนวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่ทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ เช่น การขยายตัวของชุมชนเมือง ย่านอุตสาหกรรมต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาแทนที่ ค่านิยม ธรรมเนียม ประเพณีแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมาช้านาน ทำให้คนในสังคมหลงลืม“อัตลักษณ์” ทางสังคมของตนเอง ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของการพัฒนาในเชิงอุตสาหกรรมหลากหลายรูปแบบ รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งได้มีการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมาเป็น“สินค้า”ที่จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรในรูปแบบนี้เป็นการใช้“ความรู้”จากภายนอก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มอำนาจรัฐและทุน โดยละเลยองค์

“ความรู้”หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”ของชาวบ้านที่เป็นกลไกทางสังคมในการจัดการทรัพยากรของชุมชนของมาช้านาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในการจัดการท่องเที่ยวของสถานที่หลายแห่งชุมชนในพื้นที่จึงมีส่วนร่วมน้อยมาก ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชนรุ่นหลัง (อนุชิต สิงห์สุวรรณ, 2555)

งานวิจัยนี้จึงเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาสื่อเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของท้องถิ่น โดยใช้อาสาสมัครนำเที่ยวเป็นสื่อ จากงานวิจัยของ หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง (2547) ทำการวิจัยเรื่อง สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ สื่อบุคคล เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นที่ยึดถือของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ สำหรับ สื่อเฉพาะกิจ เช่น สื่อแผ่นพับ คู่มือนำเที่ยว ก็ควรนำไปเผยแพร่ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคู่มือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเองสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งเน้นเยาวชนในท้องถิ่น จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการคู่มือประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรยุวอาสาสมัครนำเที่ยว กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของ เรณูกา กลีบสุข (2551) เยาวชนในท้องถิ่นนั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว ให้ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อันเป็นการเพิ่มประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินยิ่งขึ้น ตลอดจนแนะนำให้ นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง แสดงออกถึงความเคารพและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวแทนของชุมชนในฐานะเจ้าบ้าน เรณูกา กลีบสุข (2551) ยังได้สำรวจความต้องการเนื้อหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าความต้องการเนื้อหาความรู้ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวต้องการเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น การต้อนรับและการนำชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่น ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองประเภทต้องการฝึกปฏิบัติวิธีการนำชมสถานที่ท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลิกภาพและการพูดในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาร่างคู่มือนำเที่ยว และการจัดการอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวของงานวิจัยนี้ได้ต่อไป

ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงอาสาสมัครมัคคุเทศก์เนื่องจากต้องการเน้นถึงมิติของจิตอาสา อย่างไรก็ตามมีความเกี่ยวข้องกับยุวอาสาสมัครนำเที่ยวหรือ Youth Guide Volunteers ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีหน้าที่นำชมแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว ให้ข้อมูลความรู้ต่างๆอันเป็นการเพิ่มประสบการณ์เรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว และสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินยิ่งขึ้น ตลอดจนแนะนำให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง แสดงออกถึงความเคารพและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว ดังนั้นยุวอาสาสมัครนำเที่ยวเปรียบเสมือนตัวแทนของชุมชนในฐานะเจ้าบ้าน จึงต้องมีคุณสมบัติด้านต่างๆครบถ้วนเพื่อสามารถทำหน้าที่ที่มีอยู่หลากหลายได้เป็นอย่างดี และสร้างความประทับใจแก่ผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือน (เรณูภา กลับลุข, 2551) จากการเสวนาเรื่องยุวมัคคุเทศก์บนสำนึกกรักแผ่นดินเกิด อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดมได้กล่าวถึงความสำคัญของยุวมัคคุเทศก์ว่าเป็นเสมือนผู้นำทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของหลายๆพื้นที่ เนื่องจากเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักบ้านเกิดเมืองนอน เป็นการเข้าใจรากเหง้า และให้เยาวชนเป็นผู้สืบสาน ซึ่งครูเป็นผู้เชื่อมโยง แนะนำนักเรียนได้เป็นอย่างดี (ณัฐวิทย์ พิมพ์ทอง, 2556) อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ที่เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดคือการที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนรักที่จะศึกษาด้วยตนเอง ดังนั้นการมีสื่อ หรือเครื่องมือประกอบการเรียนรู้เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งปัญหาคือสื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเฉพาะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญนั้นยังมีน้อย

ผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์จึงต้องมีความรู้และความสามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และคนในท้องถิ่นนั้นก็สามารถเป็นหรือประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ได้ เพียงแต่ได้รับการฝึกฝนก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี (ถาวร พงษ์พานิช และคณะ, 2546) จากความสำคัญดังกล่าวการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรด้านการท่องเที่ยวถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ การศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว และคณะ (2551) ได้ศึกษาถึงวิธีการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัยให้เยาวชนเป็นทีมวิจัยและเรียนรู้กระบวนการอย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว และเป็นแนวทางการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองรูปแบบหนึ่ง

ทม เกตุวงศา และคณะ (2551) ระบุว่าการศึกษาข้อมูลหรือเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้านสภาพแวดล้อม เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนซักถามทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเป็นการซึมซับคุณค่า และองค์ความรู้ท้องถิ่นที่หลากหลายซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาถึงองค์ความรู้ท้องถิ่นทางด้านนิเวศประวัติศาสตร์ของ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ และคณะ (2551) ที่ให้เหตุผลว่าพรมแดนความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นความรู้แบบสหวิทยาการที่แสดงถึง

การเชื่อมโยงเอาองค์ความรู้ชาวบ้านและนักพัฒนาเข้ามาร่วมกัน (ปัทมทิญา สิงห์คราม และคณะ, 2557) สำหรับในเรื่องของข้อมูลซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการช่วยพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว นั้นมีการศึกษาความสำคัญของข้อมูลที่จะให้นักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประเภทวัด ของ มณีวรรณ ชาตวนิช (2555) เสนอแนะว่าการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จหน่วยงานภาครัฐต้องเข้าร่วมมือกับชุมชน เพื่อจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวและการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมเพื่อให้สถาบันทางการศึกษาเข้าร่วมงาน การฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว การให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ รูปแบบต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม เรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน บุคคลสำคัญเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวจะเพิ่มพูนให้เส้นทางท่องเที่ยวมีคุณค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น (มณีวรรณ ชาตวนิช, 2555) โดยภาพรวมแล้วงานวิจัยนี้จึงเห็นปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อและกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน

สำหรับความสำคัญของการเน้นการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษนั้น จากรายงาน Travel & Tourism Competitiveness Index 2013 รายงานว่าขีดความสามารถด้านทรัพยากรบุคคลของประเทศไทย ตามหลังประเทศมาเลเซียอยู่มาก ซึ่งระบุว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหาด้านการศึกษาและความสามารถทางด้านทักษะภาษาอังกฤษ ในขณะที่ด้านอื่นๆ อยู่ในอันดับที่ใกล้เคียงกัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จากข้อมูลทำให้เห็นถึงความสำคัญและเร่งด่วนของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องของภาษาเพื่อให้สามารถแข่งขันในสถานการณ์การเติบโตที่รวดเร็วและการแข่งขันที่สูงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น หากพิจารณาตามลักษณะภูมิประเทศและที่ตั้งของจังหวัดแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นประตูสู่การเดินทางไปยังภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีระยะทางที่ยาวมาก จึงมีความสำคัญในฐานะจุดแวะพักของรถบรรทุกสินค้าและผู้คนที่เดินทางสู่ภาคใต้ จังหวัดเพชรบูรณ์มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมที่สะดวกสบายส่งผลให้มีความได้เปรียบในการขนส่งสินค้าไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตลาดใหญ่และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีผู้คนจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศที่จังหวัดเพชรบูรณ์มากขึ้น ตามลำดับ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีสภาพทางธรรมชาติและภูมิประเทศอันสวยงามหลากหลายเป็นผลให้มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายไม่ว่าจะเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าเขา น้ำตก ทะเล ชายหาด ถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ หมู่บ้านไทยทรงดำ การละเล่นวัวเทียมเกวียน ฯลฯ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาล้วนเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนจังหวัดใด จังหวัดเพชรบูรณ์มี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอชะอำ

อำเภอแก่กระจาน และอำเภอบ้านแหลม ซึ่งในแต่ละอำเภอมียุคเด่นเป็นของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำเภอเมือง เป็นอำเภอที่มีความพร้อมทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและธรรมชาติ เป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเมือง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพราะอำเภอเมืองเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมาย ซึ่งแต่ละแห่งตั้งอยู่ไม่ไกลกัน การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งก็ใช้ระยะเวลาในการเดินทางไม่นานจนเกินไป

จากที่ได้กล่าวข้างต้นว่าจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นมีเอกลักษณ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนที่ใด ที่สามมารถจะเรียกได้ว่าโดดเด่นหายาก หากแต่ในปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาหรือข้อจำกัดทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นไปได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ได้ประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อช่วยในการดำเนินการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งที่ควรที่จะพัฒนาและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของชาติสืบไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นชุดโครงการวิจัยที่เน้นศึกษา 3 แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี วัดมหาธาตุ และวัดใหญ่สุวรรณาราม งานวิจัยเล่มนี้เป็นเล่มเดียวจาก 3 แหล่งท่องเที่ยวที่ทดลองพัฒนาคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดที่จะเป็น “แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN” และข้อจำกัดในการหาอาสาสมัครเพื่อมาทดลองใช้คู่มือฯ จึงใช้งานวิจัยเล่มนี้คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี นำร่องในเบื้องต้น อีกทั้งงานวิจัยเพื่อการผลิตสื่อคู่มือฉบับภาษาไทยของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีได้ดำเนินการสำเร็จไปก่อนหน้านี้แล้ว งานวิจัยเล่มนี้จึงเป็นการต่อยอดและการเน้นกรณีศึกษาที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี หรือที่เรียกว่า เขาวัง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่สำคัญ ซึ่งเห็นได้จากตราประจำจังหวัดและธงประจำจังหวัด จะมีภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) ประกอบอยู่ด้วย อีกทั้งในการเดินทางไปสู่กรุงเทพมหานครและสู่ภาคใต้ เมื่อถึงจังหวัดเพชรบุรีก็จะเห็น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) ตั้งเด่นตระหง่านอยู่บนภูเขาสูง ซึ่งจะเป็นที่ทราบกันดีว่าได้เดินทางถึงอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีแล้ว จากความโด่งดังและเอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) ที่ไม่เหมือนที่ใด จึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมความงามซึ่งในอดีตเป็นพระราชวังเก่าของพระมหากษัตริย์ไทย คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนั้นอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จึงถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ให้แก่ผู้สนใจและเยาวชนรุ่นหลัง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

2.2 เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

2.3 เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

3. คำถามการวิจัย

3.1 ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี มีความเป็นมาและความสำคัญอย่างไร

3.2 สื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) นั้นควรมีลักษณะอย่างไร

3.3 การนำสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) ไปใช้ได้จริงนั้นมีประสิทธิภาพอย่างไร ควรพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างไร

4. ขอบเขตของโครงการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และปริมาณโดยเน้นการศึกษาค้นคว้าสอบถามถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเครื่องมือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับมัคคุเทศก์ ข้อมูลเพื่อการศึกษาคือ

4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมขึ้นมาโดยผู้วิจัย แบ่ง ออกเป็น 3 ลักษณะคือ

- 1) ผลการสัมภาษณ์เพื่อสร้างคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- 2) แบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- 3) ผลการประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาโดยนักท่องเที่ยว

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ(secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้านเอกสารหรือสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะได้ข้อมูลเพื่อการศึกษาความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาคือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

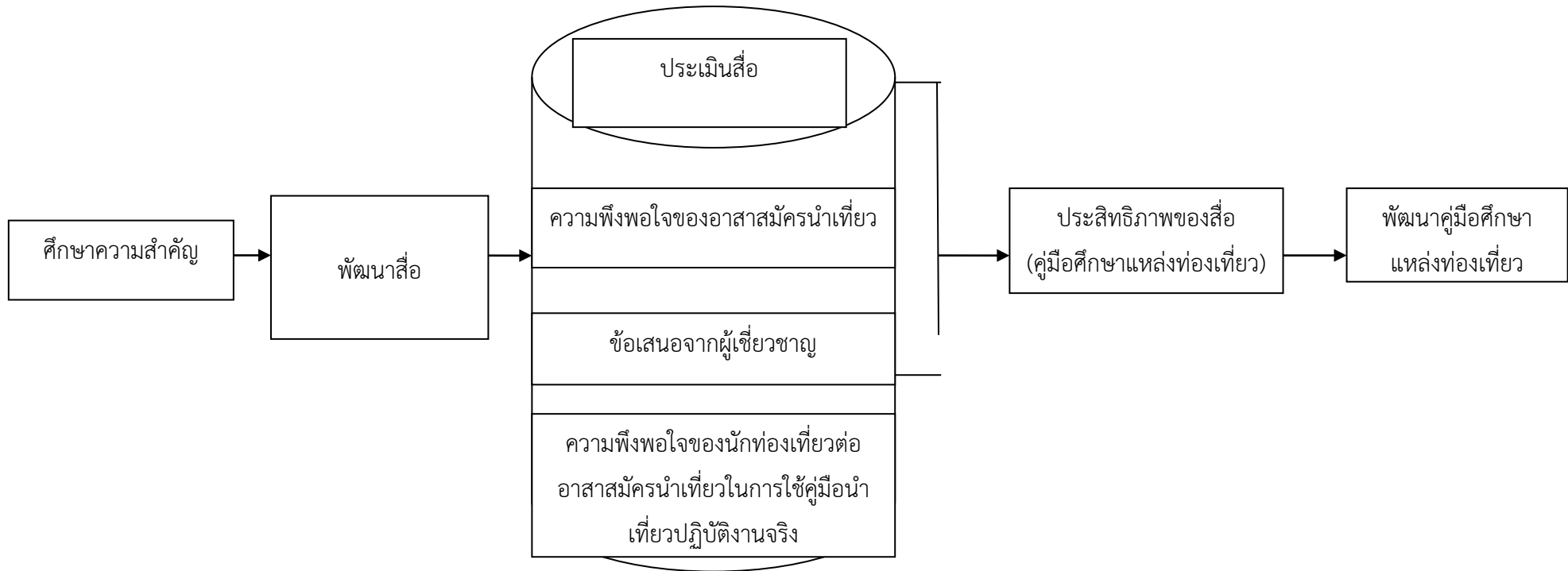
4.3 ขอบเขตด้านประชากร

จำนวนประชากรที่ศึกษาคือผู้ที่ทดลองใช้คู่มือมัคคุเทศก์ซึ่งใช้อาสาสมัครผู้ทดลองจำนวน 22 คน ที่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากนั้นจะประเมินการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครโดยนักท่องเที่ยว ซึ่งอาสาสมัคร 1 คน ต้องทดลองนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวอย่างน้อย 20 คน นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือที่พัฒนาขึ้นโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 10 คน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ได้ศึกษาและได้ข้อมูลแหล่งประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีโดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- 5.2 ได้เครื่องมือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองด้วยการทดลองใช้และแก้ปัญหาการสื่อสารเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดเพชรบุรี
- 5.3 นำเสนอเครื่องมือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนี้ให้ใช้ได้จริงแก่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อประโยชน์แก่การเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แก่อาสาสมัครที่สนใจรวมถึงนักท่องเที่ยว
- 5.4 ได้เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยและเครื่องมือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองให้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆให้เป็นแบบอย่าง

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

7. นิยามศัพท์

7.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่นโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อ้างถึงใน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

7.2 มัคคุเทศก์ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 หมายถึง ผู้ให้บริการเป็นปกติธุระในการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยให้บริการเกี่ยวกับคำแนะนำและความรู้ต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551)

7.3 อาสาสมัคร หมายถึง การอาสาเข้าไปทำเรื่องใด ๆ โดยไม่จำกัดประเภทของกลุ่มหรือองค์กร การทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือกิจกรรมที่ทำบนความสมัครใจ (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2544)

7.4 อาสาสมัครมัคคุเทศก์ในงานวิจัยนี้จึงหมายถึง ผู้ที่สมัครใจอาสาที่จะให้บริการนำเที่ยวนักท่องเที่ยว โดยให้บริการเกี่ยวกับคำแนะนำและความรู้ต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

7.5 การศึกษาด້วยตนเอง หมายถึง การใช้คู่มือที่ออกแบบจากการวิจัยเพื่อดำเนินการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง โดยจัดระบบ เวลา และดำเนินการค้นคว้าเพิ่มเติมซึ่งมีคู่มือที่ออกแบบเป็นหลัก

7.6 สื่อคู่มือ หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้คืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นคู่มือเพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้สนใจจะศึกษาหรือการปฏิบัติงานมัคคุเทศก์ สื่อคู่มือได้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ในเรื่องที่เฉพาะในที่นี้คืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้คู่มือจะมีการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระบบเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลแก่ผู้ใช้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นการบริการระหว่างประเทศ ซึ่งการเติบโตนั้นเห็นได้ชัดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 และในปี ค.ศ. 2012 ที่ผ่านมานั้นนักท่องเที่ยวทั่วโลกมีจำนวนถึง 1.035 พันล้านคน และส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ของการเดินทางเพื่อการพักผ่อน จำนวนนี้เติบโตมาจากปี 1970 ที่มี 166 ล้านคน ซึ่งทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามไปด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งคิดเป็น 9% ของ GDP โลก ปัจจุบันนี้รายได้จากการท่องเที่ยวของทั่วโลกนั้นมีถึงกว่า 90 ประเทศ ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเกิน 1 พันล้านบาทต่อปี และรายได้หลักก็มาจากการท่องเที่ยวภายในประเทศมากกว่าจากต่างประเทศ ด้วยสาเหตุนี้การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมโลก (Bonham & Max, 2014) สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศมีนโยบายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากเห็นความสำคัญจากรายได้ที่เข้าประเทศ จากงานในอุตสาหกรรมบริการ และพัฒนาเศรษฐกิจ ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกันนั้น การท่องเที่ยวเติบโตรวดเร็วเป็นอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ได้คาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวทั่วโลกจะเติบโตถึง 3.3% ต่อปีระหว่างปี 2010 ถึง 2030 และมีจำนวนถึง 1.8 พันล้านคนภายในปี 2030 (Bonham & Max, 2014)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือธุรกิจสนับสนุนต่างๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศถือว่าการส่งสินค้าที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้าคือ การบริการต่างๆที่นักท่องเที่ยวซื้อก็ต้องมีการลงทุน ซื้อผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อน คลายความตึงเครียดพร้อมๆกับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมผิดแปลกแตกต่างกันออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผ่อนคลายความเสียเปรียบในเรื่องดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์ อย่างกว้างขวาง เป็นการเอาวัสดุที่เคยเห็นว่าปราศจากคุณค่า

มาทำให้เกิดประโยชน์และเพิ่มรายได้ ซึ่งแม้เป็นรายได้เล็กน้อยๆแต่เมื่อรวมกันเข้าก็เป็นรายได้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง (นิคม จารุมณี, 2536) ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยมีการขยายตัวอย่างมาก โดยเป็นนักท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคอาเซียนประมาณ 5.7 ล้านคนในปี 2554 และจากการจัดอันดับความสามารถด้านการแข่งขันและการท่องเที่ยวของ World Economic Forum (WEF) ปี 2554 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 139 ประเทศทั่วโลก และอันดับ 10 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นอกจากนั้นประเทศไทยยังประเทศที่มีการจัดประชุมนานาชาติด้านการท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ม.ป.ป.) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากสินค้าท่องเที่ยวของไทยมีความโดดเด่น ทั้งในด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม มาตราฐานในระดับสากลของโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องจากลักษณะทางด้านอาหารและการให้บริการ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของไทยเป็นธุรกิจแนวหน้าของประเทศ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญต่อสังคมทั้งในท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยวและยังขยายส่งผลไปถึงระดับประเทศซึ่งพอจะจำแนกถึงบทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยวได้หลายประการดังนี้

1. บทบาทและความสำคัญที่มีต่อเศรษฐกิจ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีส่วนช่วยให้ประเทศได้รับรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ และรายได้ดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ ซึ่งมีผลทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศดีขึ้น เช่น ประเทศสเปน ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ก็สามารถนำเงินมาพัฒนาประเทศจนสามารถทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียงได้ ทำให้ภาวการณ์ทำงานมีมากขึ้นรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายสู่ประชากรทั่วประเทศ กระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้อย่างสูงสุดเป็นอุตสาหกรรมเชิงซ้อน (Multifaceted Industry) ที่มีผลต่อเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบมากนัก ผลผลิตขายได้ตลอดเวลาแล้วแต่ความเหมาะสมและความสามารถของผู้ขาย และบทบาทสุดท้ายมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างทั่วประเทศ

2. บทบาทและความสำคัญที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ก่อให้เกิดสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของประเทศและผู้มาเยือนและสร้างความสามัคคีของคนในประเทศ มีการเดินทางไปมาหาสู่กันพบปะทำความรู้จัก ช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น เพราะต้องอนุรักษ์และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมและป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความสกปรก ความเสื่อมโทรม ความไม่ปลอดภัย เป็นต้น

การท่องเที่ยวช่วยจัดปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่วยจัดการเคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาหาทำงานทำหรือเสี่ยงโชคในเมืองใหญ่ๆของประชาชนในชนบท เช่น ปัจจุบันที่พยายามส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทต่างๆตามภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อสกัดกั้นการหลั่งไหลของผู้คนทางแถบภูมิภาคนั้นเข้ามาหางานทำในภาคกลางมีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น ศึกษาวิถีชีวิตบนผืนผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ช่วยให้ประชาชนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการผลิตและประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในรูปของสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก ใช้เวลาให้เน้นประโยชน์ในการหาอาชีพเสริม และส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของตน

3. บทบาทและความสำคัญที่มีต่อการเมือง คือ การท่องเที่ยวช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก การท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงมีองค์การต่างๆที่ทำให้การส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในด้านการเงิน การวิจัย การพัฒนาร่วมมือ มีการประชุมร่วมกันระหว่างประเทศอยู่เสมอ เช่น รัฐบาลไทย – ลาว ร่วมมือพัฒนาปรับปรุงการท่องเที่ยว มีการประชุมกันโดยไทยให้ความสนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทำให้เกิดสันติภาพ เมื่อการท่องเที่ยวเจริญเติบโตทุกประเทศย่อมพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าประเทศ เป็นการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นประเทศอื่นๆก็จะมองเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวดังเช่น ประเทศจีน ลาว เวียดนาม ในขณะที่กำลังเร่งพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในทุกๆด้าน เช่น การก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ การก่อสร้างโรงแรม การแก้กฎหมายบางประการเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาระดับท้องถิ่นจนไปถึงระดับประเทศ และทำให้ประเทศเป็นที่รู้จักทั่วโลก (นิศา ชัชกุล, 2551)

ในปัจจุบันศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) มีนโยบายด้านการตลาดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ คือ ส่งเสริมการกระจายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยจากพื้นที่จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่นไปสู่พื้นที่จังหวัดอื่นๆที่ยังมีนักท่องเที่ยวค่อนข้างเบาบาง โดยประสานความร่วมมือกับพันธมิตรในพื้นที่ จัด Road show และ Consumer Fair ในภาคต่างๆ เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวคนไทยเดินทางแลกเปลี่ยนข้ามจังหวัด กลุ่มจังหวัด และข้ามภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งใช้กระแสการเปิดเสรี AEC ในปี 2558 ชักชวนให้คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวทางบก โดยแวะท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ตามเส้นทางที่เชื่อมโยงต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะจังหวัดขนาดเล็กและจังหวัดชายแดนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตกและภาคตะวันออก ผนวกกับส่งเสริมการจัดกิจกรรมและ งานประเพณีในภาคต่างๆ เพื่อเสริมตำแหน่งทางการตลาดของกลุ่มจังหวัด และสร้างอัตลักษณ์ของภูมิภาค ทำให้เกิดนักท่องเที่ยว

รู้สึกความแตกต่างของบรรยากาศในการเดินทางท่องเที่ยว และสามารถเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยได้หลายครั้งและในหนึ่งปีมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆให้เดินทางไปมากขึ้น

2. องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวได้ตามความสนใจ นักวิชาการได้นำเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้หลากหลายทัศนะ ดังนี้คือ

วรรณา วงษ์วานิช (2546) ได้เสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ 7 องค์ประกอบ คือ

1. นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยว ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทว่าแต่ละประเภทมีลักษณะนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร โดยจำแนกตามลักษณะเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนักท่องเที่ยวมีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ ก็มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวไม่เหมือนกัน ส่วนที่สอง การกระจายของนักท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมาจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และนิยมไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใด เพราะเหตุใด ส่วนที่สาม กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพราะเหตุใด ซึ่งอาจมีเหตุผล การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจ การแข่งขันกีฬา การเจรจาธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ ส่วนที่สี่ ฤดูกาลท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยว ในฤดูใดมาก ฤดูใ้่น้อย เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาส่งเสริมการท่องเที่ยว ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และส่วนที่ห้า ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวว่าเป็นอย่างไร ทั้งในแง่บวกและลบ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่างที่ทำให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมเมือง หรือการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ประเพณีขนบธรรมเนียม ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง อาหารและหัตถกรรมต่างๆ ด้านทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเล ป่าไม้ สัตว์ป่าและ

อุทยานแห่งชาติ ด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดงต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ ชีวิตยามราตรี สวนเกษตร เป็นต้น และ ด้านความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม่ร้อนจัดและหนาวจัด

3. การคมนาคมขนส่ง นับเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้ การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีขนส่งที่ก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ ต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม กับการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ 1) รูปแบบของการคมนาคมขนส่งตามลักษณะของการประกอบการและตามความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) การคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็วและมีมาตรฐานดีมาน้อยเพียงใด 3) การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและปลอดภัย 4) แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น เป็นหมู่คณะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัว หรือของสาธารณะ 5) บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆ เช่น สถานีขนส่งหรือบริการต้นทางระหว่างทางและปลายทางและ 6) รูปแบบหรือปัญหาจราจรตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ กรุงเทพมหานครเป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อคนในกรุงเทพมหานครและนักท่องเที่ยว

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่และเอกสารแนะนำต่างๆ การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งคือการบริการประกอบด้วย ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สะอาด ปลอดภัย ราคาเหมาะสม อาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำที่สะอาด สะดวกสบายและเหมาะสมกับสถานที่ ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะกระทำได้หลายอย่าง ได้แก่ การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน และระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว ระเบียบพิธีการเข้าเมือง เช่น การทำวีซ่า และศุลกากร การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร การบริการขนส่งระหว่าง ท่าอากาศยาน

หรือสถานีขนส่งกับที่พัก และการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะสนับสนุนความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น ได้แก่ การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการบริการและให้บริการรวมทั้งความปลอดภัยด้วย การประชาสัมพันธ์ และมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ การสื่อสาร โทรเลข โทรสาร สะดวก รวดเร็วและปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอความสามารถในการกำจัดขยะ ตลอดจนสถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยว เช่น การเงิน การธนาคาร ระเบียบต่างๆ ของสถานที่หรือแหล่งค้นคว้า ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 28) กล่าวว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบด้วย

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องดึงดูดใจ อย่างใดอย่างหนึ่งให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมสถานที่นั้น ๆ

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางขนส่งเข้าถึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายัง แหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายและประทับใจ

Swarbrooke (1999 : 253-299) และ Mill and Morrison (1992 : 201) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยว จะต้องประกอบไปด้วย

1. สิ่งดึงดูดใจซึ่งเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในพื้นที่
2. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวขณะที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว
3. สาธารณูปโภคและการขนส่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้
4. การต้อนรับอย่างมีไมตรี

Goeldner และ Ritchies (2009) กล่าวถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวว่ามีดังนี้

1. นักท่องเที่ยว ที่ต้องการหาประสบการณ์และความพึงพอใจ โดยแสวงหาและเลือกแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจ
2. ธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว นักธุรกิจจะเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการหาผลประโยชน์จาก การจัดเตรียมผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือในพื้นที่จะมองว่านักท่องเที่ยวช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น
4. ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นจะมองการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรม และนำมาซึ่งการจ้างงาน การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นจำนวนมากอาจให้ทั้งผลประโยชน์และผลเสียต่อท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะช่วยรองรับหรือสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง ตลอดจนการต้อนรับและทรัพยากรทางวัฒนธรรม

Lundberg (1985) กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย

1. ร้านอาหาร
2. ที่พัก ประกอบด้วย โรงแรม รีสอร์ท คอนโดมิเนียม บ้านจัดสรร ฯลฯ
3. การขนส่ง ประกอบด้วย รถยนต์ เครื่องบิน รถเช่า รถบัส รถไฟและเรือ
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย การศึกษาตลาด การศึกษาความเป็นไปได้ ด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรมและสถาบันการเงิน
5. การวิจัยทางด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ประชากร พฤติกรรม จิตวิทยาการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์
6. ส่วนราชการ ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งชาติ สำนักงานการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคและสำนักงานการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น
7. นักการตลาดท่องเที่ยว ประกอบด้วย ตัวแทนนำเที่ยว บริษัทนำเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล
8. สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ของเมืองสวนและบ้านที่มีความยิ่งใหญ่และสวยงาม
9. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการ ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติสถานที่ตั้งแคมป์ การแสดงดนตรี คอนเสิร์ตและโรงมหรสพ
10. อื่นๆ ประกอบด้วย สถานีบริการ ศูนย์บริการ ร้านขายของ ร้านเสื้อผ้า การถ่ายภาพและอุปกรณ์กีฬา

Gee, Choy and Makens (1984) ได้แบ่งองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับธุรกิจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร บริษัทการบิน บริษัทขนส่งต่างๆ ตัวแทนนำเที่ยว ร้านค้าปลีก เป็นต้น
2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมต่อนักท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจจักรับนำเที่ยวธุรกิจผลิตสิ่งพิมพ์การท่องเที่ยว ธุรกิจวิจัยตลาดและข้อมูลตลาดการท่องเที่ยว เป็นต้น
3. หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ นักวางแผนและพัฒนา หน่วยงานของรัฐและเอกชน สถาบันการเงิน ธุรกิจก่อสร้าง สถาบันการศึกษา และฝึกอบรม เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นอาจจะสรุปได้ว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย 1) สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้ง เขตการปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม 3) ตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาของนักท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้เดินทาง กิจกรรมการเข้ามา ฤดูกาล ทักษะคติ และความต้องการ 4) ความพร้อมทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน การบริการ ข้อมูล ข่าวสาร สถานที่/สิ่งแวดล้อม 5) การเข้าถึง ได้แก่ ระบบเส้นคมนาคมขนส่ง ความสะดวกในการเข้าถึง (สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ, 2550)

นอกจากนี้ Adhikary (1995) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบ 7 - S Model ซึ่งเป็นที่น่าสนใจและสามารถนำไปมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย
2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว
3. System หมายถึง ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาดและระบบอื่น ๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานร่วมมือกันและมีความสัมพันธ์กัน ในทุกขั้นตอน

4. Staff บุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยจัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจซื่อสัตย์ ทำงานดีประสบผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. Skill ในการทำงานทุกอย่างต้องอาศัยความชำนาญ งานจึงจะมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน

6. Style การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกัน โดยปกติแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

6.1 Autocratic Style หรือ Top Down Style

6.2 Democratic Style หรือ Bottom - Up

7. Share การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวนั้นควรมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีขั้นตอน มีคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากรที่มีทักษะ และรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการ

3. การท่องเที่ยวกับประวัติศาสตร์

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ทำการสำรวจและจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศมาตั้งแต่ปี 2547-2551 โดยอาศัยฐานข้อมูลที่ได้รับโอนมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประมาณกว่า 10,000 แห่ง และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ประมาณกว่า 6,000 แห่ง ซึ่งข้อมูลล่าสุดถึงปี 2551 สามารถจัดจำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวของประเทศได้ 2,154 แห่ง โดยจำแนกตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 63 แห่ง
2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 816 แห่ง
3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 643 แห่ง
4. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 299 แห่ง
5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ 31 แห่ง
6. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ 85 แห่ง

7. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ 217 แห่ง

(คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่ง ประเภทการท่องเที่ยวตามความสำคัญ และสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุดังว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุทยานธรรมชาติและเทคโนโลยี่ และ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions) เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction)

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัตว์ที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ หรือเป็นสัญลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิง หรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุกและสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา

6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษ ได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ขนเฝ้า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้น ในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจของ นักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction)

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก

สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่ง การดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่างๆที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิกและรับประทานอาหาร เป็นต้น

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ

การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ สามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 47 ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 235 คะแนน โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของคะแนนน้อยที่สุด

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง

แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติโดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่างๆ เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งหมดภาพรวมออกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะ คุณค่า และความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. ประเภทธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวสวยงามเกิดเองตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำ ภูเขา น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์ อุทยานต่าง ๆ แนวปะการัง ห้วย คลอง หนอง บึง

2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ สถาน และศาสนา หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะ และสถาปัตยกรรม เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประสาทหินพิมาย อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกของตระกูล ทรัพยากรประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตในชุมชน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า สวนสนุก กิจกรรมต่าง ๆ เช่น พายเรือ ขี่จักรยานภูเขา และล่องแก่ง ตัวอย่างในประเทศไทย เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานช้างสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ งานผลไม้จันทบุรี และสวนสนุกต่าง ๆ (ถาวร พงษ์พานิช และคณะ, 2546)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับคนที่เกิดขึ้นในอดีตอาจจะเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณี และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น จึงเป็นท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาพฤติกรรมในอดีตของมนุษย์ ผ่านร่องรอยหลักฐานต่างๆ และร่องรอยเหล่านั้นก็กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญในเวลาต่อมา องค์ความรู้ของประวัติศาสตร์จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมผู้คนในอดีตที่มีความสัมพันธ์ต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ความรู้ทางประวัติศาสตร์ยังมีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกต่อแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวจนเกิดความภูมิใจในมรดกของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ชาติที่มุ่งเน้นคุณค่าในวีรกรรมของผู้นำซึ่งเป็นแบบอย่างในการสร้าง คุณความดีเพื่อส่วนรวมผ่านร่องรอยหลักฐานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานต่างๆ เป็นต้น (อดิสร ศักดิ์สูง, 2554)

จากความหมายของประเภทของการท่องเที่ยวจะเห็นว่าการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์นั้นถือเป็นประเภทที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีการศึกษาถึงแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์หลายแห่งที่พยายามสื่อความหมาย เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการช่วยอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาตัวอย่างเช่นการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงของจังหวัดสงขลา เนื่องจากคนในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐ และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา การเสด็จแต่ละครั้งพระองค์ได้มีพระราชกรณียกิจแตกต่างกันไปนอกเหนือจากการเยี่ยมเยียนทุกข์สุขของราษฎร เช่น การบูรณปฏิสังขรณ์วัดและสุเหร่า การเสด็จสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น จากปัญหาการไม่ทราบข้อมูลการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงจึงทำให้นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ ไม่ได้

ให้ความสนใจสถานที่ที่พระองค์เสด็จประพาส และประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงเท่าที่ควร แต่จากงานวิจัยของ คันธรส พวงแก้ว และคณะ (2552 : 276-277) เรื่องการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงใน 5 จังหวัดภาคใต้ พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนอาหร นักเรียน นักศึกษา สนใจท่องเที่ยวตามสถานที่ที่มีเรื่องราวการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงใน 5 จังหวัดภาคใต้ ถึงร้อยละ 84.80 จึงทำให้เกิดการศึกษาความต้องการการตลาดการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา เพื่อก่อให้เกิดต้นแบบทางการตลาดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงให้กับคนในท้องถิ่น สร้างจุดเด่น หรืออัตลักษณ์ของสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชนในสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส (พิฑูรย์ ทองนิมและคณะ, 2556)

งานของ ปัทมทิญา สิงห์คราม และคณะ (2557) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งมีฐานคิดมาจากการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับคนที่เกิดขึ้นในอดีตอาจจะเป็น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น จึงเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง ร่วมชื่นชมและเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยว นั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว นั้น ปัทมทิญา สิงห์คราม และคณะ (2557) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ ก็คือ การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงมีสิ่งมีชีวิต อาจจะเป็นพืช สัตว์ หรือคน มาเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นั้น จึงเน้นการเข้าไปร่วมชื่นชม และเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างรู้คุณค่าในมรดกทางประวัติศาสตร์บนฐานของการมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์นั้น องค์การการท่องเที่ยวโลกระบุว่า การท่องเที่ยวของโลกในศตวรรษที่ 21 ใช้หลักการของแผนแม่บทของโลก (Agenda 21) เป็นกรอบในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการ 4 ประการ คือ 1) การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตที่ความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนจะมีได้ 2) ความตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ชนบทธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การเชื่อมโยงประสานความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ในขณะที่ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรม (Cultural Resources) มากเป็นอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) อีกทั้ง นโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ของไทยทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาด้านการท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559 ล้วนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่จัดให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น 1 ใน 15 สาขาย่อยของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในอนาคตได้เป็นอย่างดี ผนวกกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับสุนทรียศาสตร์จากการเดินทางมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มจะได้รับความนิยมมากในอนาคตและเป็นจุดขายสำคัญของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553)

ปัทมทิยา สิงห์คราม และคณะ (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์หรือคนซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนา จึงต้องอาศัยคนในท้องถิ่นเพราะถือว่าเป็นเจ้าขององค์ความรู้และแหล่งท่องเที่ยว การค้นหาองค์ความรู้ของชุมชนและการรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ จึงต้องมีความเป็นสหวิทยาการ คือ ต้องเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชาวบ้าน อาจใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผน การพัฒนาการท่องเที่ยว และสร้างอัตลักษณ์หรือ สร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ เพราะจะส่งผลให้ปัจจัยการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นมีความสำคัญตามมา อีกประการหนึ่งคือ ทำให้เกิดกระบวนการสร้างสิ่งใหม่ๆ เกิดคุณค่าใหม่ เป็นการสืบทอดมรดกทางทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการเรียนรู้ต้องเกิดจากการเข้าไปแหล่งเรียนรู้ ไปในสถานการณ์จริง โดยอาศัยการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนจนเกิดการการเรียนรู้แบบซึมซับขึ้น เป็นการสร้างการเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดความสนใจทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ปัจจัยการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพราะเป็นการฟื้นฟูให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นกลับมามีชีวิต

การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์นั้นสร้างคุณค่าหลักต่อชุมชน ได้ดังนี้

1. คุณค่าต่อเยาวชนทำให้เยาวชนเกิดความรักในบ้านเกิดของตนเองตามการศึกษาของบัญญัติ สาลี และคณะ (2551) ที่กล่าวถึงการปลูกฝังความสำนึกรัก ภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานของชุดิมา ศิริวงศ์ (2553) ที่มีกิจกรรมเข้าร่วมสัมผัสประสบการณ์ตรงทั้งจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชนโดยการเข้าร่วมสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชุมชน และทำให้เกิดความรักและเห็นคุณค่าในชุมชนที่เป็นถิ่นเกิดของตนเอง

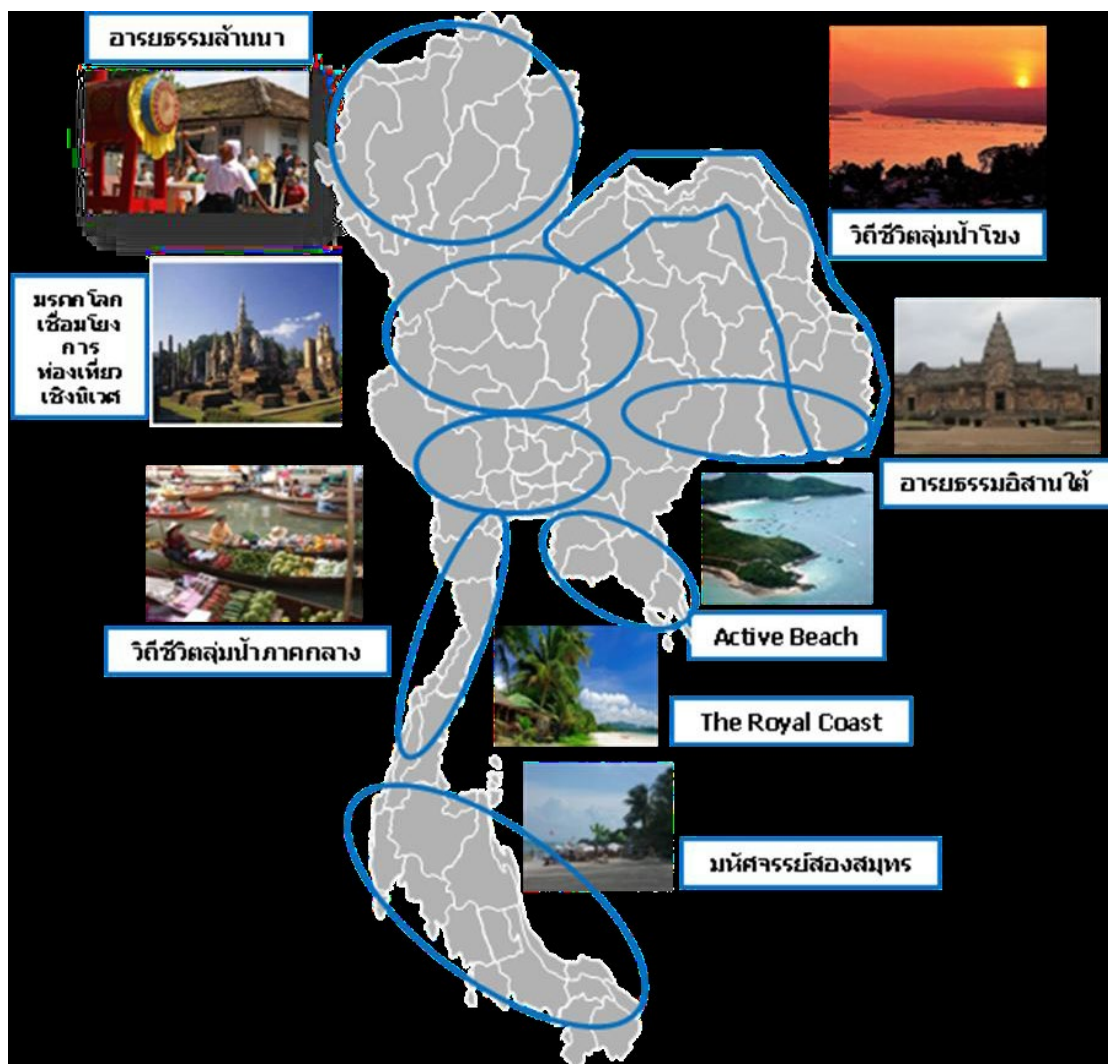
2. คุณค่าต่อชุมชนทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมบูรณ์ ตี๋เตปิน และคณะ (2553) กล่าวคือการถ่ายทอดองค์ความรู้

ประวัติศาสตร์ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้เห็นความสำคัญและลุกขึ้นมาวางแผนประวัติศาสตร์นั้นสามารถทำได้โดยการพัฒนาสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3. คุณค่าต่อเครือข่ายท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้คงอยู่ต่อเนื่อง การจัดงานประเพณี ในท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวหนึ่งที่ สามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ในท้องถิ่นต่อไป (Felsenstein, Daniel; & Fleischer, Aliza. 2003)

4. จังหวัดเพชรบุรีกับการท่องเที่ยว

ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ในการจัดกลุ่มจังหวัดการท่องเที่ยวทั้ง 8 กลุ่มนั้น จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในกลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast ในการจัดกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวของไทยซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2554) แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีความหลากหลายทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ป่าชายเลน ภูเขา รวมทั้งมีแหล่งน้ำพุร้อน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ ชายหาดหัวหิน และชะอำ ได้รับความนิยมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ส่วนป่าชายเลน น้ำตก ภูเขา มีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร และอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวยังมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ มีแหล่งน้ำพุร้อนในจังหวัดระนอง และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี พระราชมราชนิเวศน์ ในจังหวัดเพชรบุรี จากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายนี้ จึงทำให้กลุ่มท่องเที่ยวดังกล่าวมียุทธศาสตร์ในลำดับแรกๆ ที่จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาเพื่อรองรับตลาดนักท่องเที่ยวในอนาคต

ภาพที่ 2.1 กลุ่มจังหวัดทางการท่องเที่ยว

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2554

องค์กรท้องถิ่นเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดเพชรบุรี ได้มีนโยบายและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว เช่นมีการส่งเสริมด้านต่างๆ อาทิ

1. ด้านความสวยงาม ความสะอาด ความปลอดภัย ชุมชนเข้มแข็ง
2. การพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยว สถานที่ประชุมสัมมนานันทนาการหลากหลาย

รูปแบบ

3. การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ประมง และอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ

4. ส่งเสริมอุตสาหกรรม SMEs และ OTOP

เนื่องด้วยจังหวัดเพชรบุรี มีสภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีภูมิประเทศอันสวยงาม จึงส่งผลให้จังหวัดเพชรบุรีมีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภททางธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ และทะเล แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เช่น พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน และวัดต่างๆ เป็นต้น จัดได้ว่า จังหวัดเพชรบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์มาก เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดในภาคกลางด้วยกัน และยังมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ของสกุลช่างเมืองเพชร และภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายในชาติพันธุ์เผ่าพันธุ์ ที่น่าสนใจ เช่น ลาวโซ่ง ลาวพวน มอญ กะเหรี่ยง เป็นต้น (วิลาวัณย์ ฤดีศานต์, 2546) จากการศึกษาเบื้องต้นถึงศักยภาพทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ทำให้เห็นถึงศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น โดยเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของท้องถิ่นนี้

โดยภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีแล้ว นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน และศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งน้อยมากที่จะหาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายได้ในจังหวัดเดียว ดังนั้นจังหวัดเพชรบุรีจึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยว ซึ่งในขณะนี้มีการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้นโดยใช้หัวข้อว่า “The Magic of Three” คือ จังหวัดที่มี 3 วัง อันได้แก่ พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังฤดูร้อนของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระราชนิเวศน์ (วังบ้านปืน) พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระรามราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมือง 3 รส คือ รสหวาน ของน้ำตาลจากอำเภอบ้านลาด รสเปรี้ยว ของมะนาวจากอำเภอยางชุมน้อย รสเค็ม ของเกลือจากอำเภอบ้านแหลม และเมือง 3 ทะเล คือ ทะเลโคลนที่อำเภอบ้านแหลม ทะเลหมอกที่อำเภอกำแพงแสน ชายทะเล ที่อำเภอชะอำ จะเห็นได้ว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีนี้ มีความหลากหลายและควรที่จะได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ตัวอย่างศักยภาพการท่องเที่ยว เช่น ในด้านวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี มีความโดดเด่นไม่น้อยไปกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ยังไม่เลือนหายไปตามกาลเวลา อาจเรียกได้ว่าเป็น “อยุธยาที่ยังมีชีวิต” เพราะเป็นเมืองที่มีหลายสิ่งหลายอย่างที่คล้ายคลึงอยุธยาในอดีต ซึ่งปรากฏในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนงานศิลปกรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า อีกทั้งจังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองที่อยู่เย็นเป็นสุข เป็นเมืองอยู่อย่างมีความสุข มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สืบทอดมาช้านาน จึงมีกลุ่มคนมากมายที่อพยพเข้าตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนตั้งแต่ออดีต ชาวจังหวัดเพชรบุรีจึงมีความหลากหลายทั้งตามลักษณะภูมิประเทศและวัฒนธรรมเช่น

การทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำการประมง การช่างฝีมือ ด้วยวิธีการดำรงอยู่ที่หลากหลายเช่นนี้ จึงก่อให้เกิด ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ด้วยความอุดมสมบูรณ์และการพึ่งพาอาศัยกันเป็นอย่างดี อีกทั้ง ชาวจังหวัดเพชรบุรี มีความเป็นเอกลักษณ์คืออุปนิสัยเป็นคนจริง รักเพื่อน ชอบความสนุกสนาน เห็นได้จากงานประเพณีต่างๆที่มีตลอดทั้งปี เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มเพื่อน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ นักท่องเที่ยวสามารถมาเที่ยวชมวิถีชีวิตของคนเมืองเพชรกลุ่มต่างๆได้ เช่น หมู่บ้านไทยทรงดำ งานประเพณีข้าวหอมของชาวไทยกะเหรี่ยง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นแม้จะได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ มาโดยตลอดแต่จุดอ่อนยังมีให้เห็นโดยเฉพาะการสื่อสารในเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆที่สำคัญ โดยเฉพาะแหล่งประวัติศาสตร์ที่จังหวัดเพชรบุรีมีอย่างโดดเด่น ดังนั้นการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อช่วยในการสื่อสารและช่วยเพิ่มผู้ที่สนใจจะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด เพชรบุรีจึงมีความจำเป็นอย่างมาก (หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544)

5. ศักยภาพการพัฒนาและการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี

จากการมองภาพรวมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี จะเห็นได้ว่ามีความหลากหลาย ทั้งด้านภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ด้านภูมิปัญญา รวมถึงประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต นอกจากนี้จะมีศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายแล้ว จังหวัดเพชรบุรียังมีศักยภาพ การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในอนาคตต่อไปได้ ข้อมูลต่อไปนี้ทำให้เห็นถึงศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของ จังหวัดเพชรบุรี และความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ที่การศึกษาครั้งนี้จะใช้เป็น กรณีศึกษา

เนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและ ที่ราบชายฝั่งทะเล อีกทั้งยังมีเนินเขาเตี้ยๆอยู่หลายแห่งด้วยกัน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจึงมากมายไป ด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะวัด พระราชวังและหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ รวมทั้งเป็นแหล่งรวมช่างฝีมือแขนงต่างๆเช่น ช่างทอง ช่างปูนปั้น ช่างแกะสลัก และการแสดงพื้นบ้าน เช่น ละครชาตรี ลิเกเมืองเพชร เเท็ง (กลองยาว) การคมนาคมที่มีความสะดวกสามารถเดินทางไปยัง กรุงเทพฯได้สะดวกใช้เวลาการเดินทางเพียง 2 ชั่วโมง ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ อีกทั้งยังสามารถ เดินทางติดต่อกับอำเภออื่นๆได้ง่ายและมีสาธารณูปโภคครบครัน จากข้อมูลของรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี) ได้มีการศึกษาศักยภาพของอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี ไว้ดังนี้

1. ศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.1 เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงศึกษา โดยเฉพาะศิลปะสมัยอยุธยาที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัด ในจังหวัดเพชรบุรีอย่างมาก อีกทั้งฝีมือของช่างเพชรบุรีที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของพระราชวังของพระมหากษัตริย์ในอดีตถึงสองพระองค์ได้แก่ รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5

1.2 การเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชร ซึ่งปัจจุบันยังคงสะท้อนให้เห็นถึงภาพในอดีต เช่น ตัวอาคารบ้านเรือน การดำรงชีวิต หรือวิถีชีวิตของผู้คนในตลาดยามเช้า เป็นต้น

1.3 มีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน คือชายหาดเจ้าสำราญ ถ้าเขาหลวง เป็นต้น

1.4 เนื่องจากเนื้อที่อาณาเขตของตัวเมืองไม่กว้างขวางนักจึงเหมาะแก่การเป็น แหล่งท่องเที่ยวระยะสั้น โดยใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก

2. ศักยภาพของการเป็นแหล่งสนับสนุนการท่องเที่ยว

2.1 เป็นศูนย์กลางการประกอบอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารขนาดเล็ก

2.2 เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์กรรม

2.3 มีเส้นทางเชื่อมต่อของการคมนาคมไปยังอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงที่สะดวก

3. แนวโน้มการพัฒนาในอนาคต

3.1 พัฒนาเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาบนพื้นฐานของการมีศักยภาพที่เป็นแหล่ง ประวัติศาสตร์ อารยธรรมได้ เช่น การสร้างหอสมุดเพชรบุรี

3.2 สามารถพัฒนาเป็นแหล่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งด้านประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ท้องถิ่น

3.3 เป็นแหล่งฝึกอบรมงานช่างแผนกต่างๆเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ฝีมือช่างอันมี คุณค่ายิ่งของชาวเมืองเพชร

3.4 พัฒนาเป็นศูนย์กลางจำหน่ายของที่ระลึกของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นสินค้า เมืองเพชรแท้

3.5 ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับอำเภอต่างๆที่สามารถรับบริการที่พัก ได้มากกว่าที่จะสร้างที่พักบริการในตัวอำเภอเอง

3.6 ปรับปรุงภูมิทัศน์และชายฝั่งทะเล (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดเพชรบุรี, 2549)

การท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลักดันและพัฒนา เศรษฐกิจให้แก่จังหวัดอีกทางหนึ่งเช่นกัน โดยมีการนำเรื่องการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ

โครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งทางสำนักงานจังหวัดเพชรบุรีได้จัดโครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี ขึ้นดังนี้

6. ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีที่เน้นด้านการท่องเที่ยวนั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณายุทธศาสตร์ของจังหวัดย้อนหลังจะเห็นความชัดเจนของยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่เน้นความสำคัญด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

6.1 โครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2551-2552 (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2554)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของจังหวัด (SWOT) จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัดได้แก่ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์ระดับภาค และทิศทางการพัฒนาระดับกลุ่มจังหวัด สามารถจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี ได้ดังนี้

6.1.1 วิสัยทัศน์

“เพชรบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต น่าเที่ยว น่าอยู่ เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย และอุตสาหกรรมสะอาด ”

6.1.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ทำให้เพชรบุรีน่าอยู่

การทำให้เพชรบุรีสวยงามสะอาดมั่นคง ปลอดภัย สังคมและชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนได้รับบริการที่ดีจากรัฐโดยมีกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1: วางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 1.2: พัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง ชายฝั่งและแม่น้ำสายหลัก

กลยุทธ์ที่ 1.3: การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 1.4: สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาคมน โดยยึดคุณธรรมนำความรู้และจริยธรรม เติบโตพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนา และการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 1.5: สร้างเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 1.6: สร้างเสริมความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 1.7: สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเชิงบูรณาการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 1.8: สร้างเสริมระบบการบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและบริการประชาชน

กลยุทธ์ที่ 1.9: ส่งเสริมเทคโนโลยีการใช้พลังงานทดแทนและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: ทำให้เพชรบูรณ์ก้าวหน้า

การพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสถานที่ประชุมสัมมนา กิจกรรมนันทนาการ และเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ธรรมชาติและการเกษตร โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1: พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวมัคคุเทศก์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ

กลยุทธ์ที่ 2.2: ปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคพื้นฐานในเขตอำเภอชะอำ ท่ายาง แก่งกระจาน หนองหญ้าปล้อง บ้านแหลม และอำเภอเมือง

กลยุทธ์ที่ 2.3: พัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.4: ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์การเรียนรู้ด้านชุมชนธรรมชาติและเกษตร

กลยุทธ์ที่ 2.5: ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น สุขภาพ การกีฬาและนันทนาการ

กลยุทธ์ที่ 2.6: สร้างความมั่นใจ สะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรประมง และอาหารที่ปลอดภัยเพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ

การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรประมง และอาหารที่ปลอดภัยเพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศมีการกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1: ส่งเสริมและขยายผลการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ โดยใช้โครงการพระราชดำริเป็นต้นแบบ

กลยุทธ์ที่ 3.2: พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำสำรองของท้องถิ่นและวางระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 3.3: กำหนดเขตการปลูกพืช เศรษฐกิจที่สำคัญในแต่ละอำเภอ

กลยุทธ์ที่ 3.4: ส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการแลกเปลี่ยน
ผลผลิตการเกษตรกับจังหวัดอื่นๆ

กลยุทธ์ที่ 3.5: บูรณาการแผนฝึกอบรมของส่วนราชการลงสู่พื้นที่ร่วมกัน

กลยุทธ์ที่ 3.6: ส่งเสริมการผลิตสินค้า เกษตรที่ปลอดภัยที่มีคุณภาพตาม
เกณฑ์มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 3.7: รณรงค์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์/ชีวภาพ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยา
กำจัดศัตรูพืช

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: เพิ่มศักยภาพผู้ผลิต/สินค้า SMEs /OTOP เพิ่ม
รายได้ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นและมีเครือข่ายผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรม
SMEs /OTOP มีกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1: สร้างเสริมความรู้ให้ชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้า
SMEs /OTOP และวิสาหกิจชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4.2: พัฒนามาตรฐานการผลิตและการบรรจุภัณฑ์สินค้า SMEs
/OTOP และวิสาหกิจชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4.3: ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้า OTOP และ SMEs และวิสาหกิจ
ชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4.4: สร้างเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระหว่างกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่ายผลิตภัณฑ์สู่การแข่งขันระดับโลก

กลยุทธ์ที่ 4.5: สนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด
สามารถอยู่ได้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 4.6: พัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของแรงงานเพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมาย

6.1.3 นโยบายและทิศทางการพัฒนาจังหวัด

ดำเนินการตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ปี 2552
ซึ่งกำหนดให้เพชรบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว เกษตรและอาหารปลอดภัย โดยกำหนดตำแหน่ง
ในการแข่งขันของจังหวัดใน 3 เรื่องได้แก่

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมการเกษตรและอาหารปลอดภัย
3. ส่งเสริมการพัฒนาเชิงอนุรักษ์

ซึ่งในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีนโยบายและทิศทางการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่
 - 1.1 พัฒน่าน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง
 - 1.2 พัฒนาทุ่งกระเจียวอำเภอลำทะเมนชัย
 - 1.3 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเส้นทางสายคลองโคลน-ชะอำ
 2. ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม
 - 2.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ ความสะอาดสวยงาม และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.2 จัดทำ/ปรับปรุงป้ายชี้ทางไปแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.3 ควบคุมปริมาณลิงเขาวังเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
 3. ปรับปรุงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคพื้นฐาน
 4. อำนวยความสะดวกและจัดระบบการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
 5. พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และระบบศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว (ศูนย์ข้อมูลและเว็บไซต์การท่องเที่ยว)
 6. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆทุกช่องทาง
 7. ส่งเสริมการจัดงาน/กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี
 - 7.1 งานพระนครคีรีเมืองเพชร (อำเภอมะนัง)
 - 7.2 งานของดีท่าช้าง (อำเภอท่าช้าง)
 - 7.3 งานประเพณีสงกรานต์ไทยทรงดำ (อำเภอเขาย้อย)
 - 7.4 งานเทศกาลกินปลาพาเที่ยวแก่งกระจาน (อำเภอแก่งกระจาน)
 - 7.5 งานกินหอย ดูนก ตกหมึก (อำเภอชะอำ)
 - 7.6 งานสงกรานต์ นอนนับดาว ฝ้าดูหมอก ออกดูนก (อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน)
 8. ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานอาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
 9. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยว
 10. จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายนอกพื้นที่
 11. จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลายพื้นที่
- 6.2 โครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2553-2556 (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2554)

6.2.1 วิสัยทัศน์

“เพชรบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต น่าเที่ยว น่าอยู่ เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย สู่สากล”

6.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด

จากแนวทางหลักของการพัฒนาจังหวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตร ด้านท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ควรมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ และประสิทธิภาพของทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กันดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร อาหารปลอดภัย (เศรษฐกิจ – เกษตร)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเพชรบุรีให้เป็นแหล่งผลิตพืชผัก ผลไม้ และอาหารปลอดภัย เพื่อเป็นครัวของกรุงเทพฯ รวมถึงบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออก ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์หลักๆ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1: ส่งเสริมการผลิต ควบคุมคุณภาพ สินค้าเกษตรเป้าหมาย และอาหารปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 1.2: สนับสนุนการเพิ่มปริมาณและมูลค่าสินค้าเกษตร อาหาร และอุตสาหกรรมแปรรูปที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด

กลยุทธ์ที่ 1.3: จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้ครอบคลุมพื้นที่เกษตร

กลยุทธ์ที่ 1.4: ส่งเสริมและขยายผลการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกอำเภอ

กลยุทธ์ที่ 1.5: พัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเกษตรกร ผู้ประกอบการและผู้ใช้แรงงาน

กลยุทธ์ที่ 1.6: ส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูป ทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 1.7: พัฒนาและสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายผู้ผลิตด้านเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: เป็นเมืองประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่มีชีวิต น่าเที่ยว (เศรษฐกิจ – ท่องเที่ยว)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเพชรบุรีไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มครอบครัวและประชุม/สัมมนา ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในพื้นที่ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1: พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์และกิจกรรม โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กลยุทธ์ที่ 2.2: ส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงรุก

กลยุทธ์ที่ 2.3: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.4: พัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ที่ 2.5: บูรณาการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด / กลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: เป็นเมืองน่าอยู่ที่มีความมั่นคงปลอดภัย (สิ่งแวดล้อม)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายเพื่อให้เพชรบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม มีความมั่นคงปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1: ควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากมลพิษ ภัยธรรมชาติ สาธารณภัย และส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ได้รับมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 3.2: อนุรักษ์ พันธุ์ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลและแม่น้ำ

กลยุทธ์ที่ 3.3: เสริมสร้างความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 3.4: ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 3.5: เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 3.6: ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: เป็นสังคมเข้มแข็งบนฐานความรู้คู่คุณธรรม (สังคม)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสังคมมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเพชรบุรีไปสู่การเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีฐานความรู้คู่คุณธรรม ประชาชนมีสัมมาอาชีวะ โดยมีครอบครัวและชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นรากฐานหล่อหลอมสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1: สร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน และพัฒนาเครือข่ายชุมชน

กลยุทธ์ที่ 4.2: สร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้องแก่กลุ่มเยาวชน

กลยุทธ์ที่ 4.3: ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP และ SMEs

กลยุทธ์ที่ 4.4: สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย

กลยุทธ์ที่ 4.5: พัฒนาสังคมบนพื้นฐานความรู้คู่คุณธรรม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6.4 ทิศทางและประเด็นการพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี

จากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมประกอบกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของจังหวัด (SWOT) สรุปได้ว่าจังหวัดเพชรบุรีควรมุ่งเสริมและให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาจังหวัดใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ด้านเกษตร
2. ด้านท่องเที่ยว
3. ด้านสิ่งแวดล้อม
4. ด้านสังคม

ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวได้วิเคราะห์ไว้ดังนี้

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นำรายได้มาสู่จังหวัดเป็นจำนวนมาก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เช่น ชายหาด ทะเล เขตป่าไม้ที่สมบูรณ์ และจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีโครงการในพระราชดำริเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากทั่วประเทศให้ความสนใจและนิยมาประชุม/สัมมนา ศึกษาความรู้/ดูงานในโครงการพระราชดำริควบคู่กับการท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก จังหวัดเพชรบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอีกเป็นจำนวนมาก และมีขนมหวานต่างๆ ที่ได้รับความนิยมในการซื้อหาเพื่อเป็นของฝากของที่ระลึก มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นสินค้าหลักสำหรับการท่องเที่ยวได้ แต่จากการวิเคราะห์สถานการณ์ในเบื้องต้นพบว่ามีอุปสรรคและประเด็นปัญหาในการพัฒนา โดยเฉพาะ

1. แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ชะอำ รวมถึงไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเข้าด้วยกันได้
2. การตลาดและการประชาสัมพันธ์ยังขาดการสร้างแบรนด์ของจังหวัดและการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า
3. การบริหารจัดการและระบบโครงสร้างพื้นฐานกล่าวคือ ขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคประชาชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสถาบันการศึกษาผลิตบุคลากรไม่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 2.1 สรุปสถานการณ์และประเด็นด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี

ด้าน	ประเด็น
การบริหาร	- ขาดการบูรณาการระหว่างท้องถิ่น-ภาครัฐหน้าที่รับผิดชอบทับซ้อนทำให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน - ขาดการบูรณาการแผนการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด - เปิดโอกาสให้ชุมชนบริหารทรัพยากรและท่องเที่ยวด้วยตนเอง
การตลาด และ ประชาสัมพันธ์	- ขาดการสร้างแบรนด์ของจังหวัด - ขาดจุดเด่นและไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเข้าด้วยกันได้ - ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเข้าถึงกลุ่มลูกค้า
การคมนาคม	- การเดินทางจากกรุงเทพฯค่อนข้างสะดวก แต่ก็เป็นที่ให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ - ถนนหนทางภายในจังหวัดยังขาดความพร้อมโดยเฉพาะการรองรับรถทัวร์ขนาดใหญ่
สินค้าและบริการ	- บูรณาการแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งจังหวัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในเมืองเพื่อให้ นักท่องเที่ยวกระจายตัวทั่วทั้งจังหวัด ไม่ใช่กระจุกตัวแค่ชะอำ แก่งกระจานหรือเป็นแค่ทางผ่านไปหัวหิน - พัฒนาเป็นศูนย์การประชุมสัมมนา/ท่องเที่ยวครบวงจร

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ด้าน	ประเด็น
	- พัฒนากิจกรรมสันทนาการใหม่ๆ - พัฒนาการบริการระดับคุณภาพในราคาที่ถูกลง - ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ เป็นต้น และสถาบันการศึกษาผลิตบุคลากรไม่ตรงตามความต้องการของตลาดท่องเที่ยว

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด จึงเน้นการพัฒนาใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ
2. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์

3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ระบบความปลอดภัยและ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

4. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด/กลุ่มจังหวัด (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2554)

6.5 โครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2557-2560

6.5.1 วิสัยทัศน์

แหล่งผลิตอาหารคุณภาพและเมืองท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN

6.5.2 พันธกิจ

- 1) ผลิตอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อยอด/แปรรูปเชิงสร้างสรรค์ได้
- 2) พัฒนาเชิงบูรณาการให้เป็นจังหวัดที่น่าอยู่อาศัยและประชาชนมีคุณภาพ

ชีวิตที่ดี

- 3) ยกระดับเป็นเมืองท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN

เพื่อให้แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.2557-2560 บรรลุตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ จังหวัดจึงได้กำหนดกลยุทธ์ เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์จังหวัด ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: สินค้าเกษตร-อาหารมีคุณภาพและปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 1.1: ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร อาหารและอุตสาหกรรมอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัย

กลยุทธ์ที่ 1.2: จัดสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับความต้องการภาคเกษตรกรรม

กลยุทธ์ที่ 1.3: ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรกรรม สามารถต่อยอด/แปรรูปสินค้าเชิงสร้างสรรค์และเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาคการเกษตร

กลยุทธ์ที่ 1.4: เสริมสร้างองค์ความรู้ต่อเกษตรกรด้านการเพิ่มปริมาณและประสิทธิภาพผลผลิต รวมถึงรูปแบบการเกษตรสีเขียวไร้สารเคมี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: เมืองน่าอยู่และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์ที่ 2.1: ส่งเสริมการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ที่ 2.2: บริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 2.3: ดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนรวมถึงระบบโครงสร้างพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 2.4: เสริมสร้างการกิจรกรด้านความมั่นคงความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

กลยุทธ์ที่ 2.5: ดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและรุกรานน้ำ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: เมืองท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN และแหล่งศึกษาดูงาน-ประชุมสัมมนาสำคัญระดับประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3.1: ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสนับสนุนและพัฒนา ปัจจัยผลักดันเป็นแหล่งศึกษาดูงานและจัดนิทรรศการที่สำคัญระดับประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3.2: พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับภาคการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.3: ปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3.4: เสริมสร้างองค์ความรู้ต่อเกษตรกรด้านการเพิ่มปริมาณและประสิทธิภาพผลผลิตรวมถึงรูปแบบการเกษตรสีเขียวไร้สารเคมี

จากยุทธศาสตร์ของจังหวัดย้อนหลังจนถึงปัจจุบันจะเห็นว่าจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่เน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ดังวิสัยทัศน์ของจังหวัดในปี 2558 นี้ ที่ต้องการพัฒนาให้จังหวัดเป็น “แหล่งผลิตอาหารและการท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN” (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2557) โดยภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีแล้ว นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน และศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งน้อยมากที่จะหาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายได้ในจังหวัดเดียว ดังนั้นจังหวัดเพชรบุรีจึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยว ซึ่งในขณะนี้มีการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้นโดยใช้หัวข้อว่า “The Magic of Three” คือ จังหวัดที่มี 3 วัง อันได้แก่ พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังฤดูร้อนของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระรามราชนิเวศน์ (วังบ้านปืน) พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมือง 3 รส คือ รสหวาน ของน้ำตาลจากอำเภอบ้านลาด รสเปรี้ยว ของมะนาวจากอำเภอยางทอง รสเค็ม ของเกลือจากอำเภอบ้านแหลม และเมือง 3 ทะเล คือ ทะเลโคลนที่อำเภอบ้านแหลม ทะเลหมอกที่อำเภอแก่งกระจาน ชายทะเล ที่อำเภอชะอำ จะเห็นได้ว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีนี้มีความหลากหลายและควรที่จะได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการวิจัยครั้งนี้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ดังสำนักงานจังหวัดเพชรบุรี (2557) ได้ทำการศึกษาถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ทำให้เห็นถึงศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม กล่าวคือ

1. ศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงศึกษา ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีมากขึ้นโดยเฉพาะศิลปะสมัยอยุธยาที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัดในจังหวัดเพชรบุรีอย่างมาก อีกทั้งฝีมือของช่างเพชรบุรีที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของพระราชวังของพระมหากษัตริย์ในอดีตถึงสองพระองค์ได้แก่ รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แต่เนื่องจากเนื้อที่อาณาเขตของตัวเมืองไม่กว้างขวางนักจึงเหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวระยะสั้น โดยใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก

2. ทางจังหวัดได้มีการสอบถามถึงความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อจังหวัดเพชรบุรี ซึ่ง 5 ลำดับต้นมีดังนี้

- 2.1 มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์
- 2.2 มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสำคัญ
- 2.3 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2.4 อาหารอร่อยและหลากหลาย
- 2.5 ความประทับใจด้านการบริการ

3. แนวโน้มการพัฒนาในอนาคตคือ

- 3.1 ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์โอท็อปสู่อาเซียน
- 3.2 ส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง
- 3.3 ปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม

3.4 สนับสนุนกิจกรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งในข้อนี้เป็นการสนับสนุนการสร้างคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวฉบับภาษาอังกฤษว่ามีความจำเป็นในปัจจุบันนี้ และจังหวัดยังมีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ตามโครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2557 (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2557) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตร ด้านท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งประเด็นดังกล่าวเกิดจากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ

จังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของจังหวัด (SWOT) จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์ระดับภาค และทิศทางการพัฒนา ระดับกลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ **“การท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน”** ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวนี้เชื่อมโยงกับพันธกิจที่ต้องการยกระดับการท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียงระดับ Top Ten ของ ASEAN ซึ่งการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในพื้นที่ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

1. ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนับสนุนและพัฒนาปัจจัยผลักดัน เป็นแหล่งศึกษาดูงานและจัดนิทรรศการที่สำคัญระดับประเทศ
2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับภาคการท่องเที่ยว
3. ปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะด้านบุคลากรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อช่วยในการดำเนินการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะพัฒนาเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดในการที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อภูมิภาคอาเซียน ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคู่มือฉบับภาษาอังกฤษขึ้นบนพื้นฐานการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ จะเน้นกรณีศึกษาที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี อัมเอบเมือง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี หรือที่เรียกว่าเขาวัง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่สำคัญ ซึ่งเห็นได้จากตราประจำจังหวัดและธงประจำจังหวัด จะมีภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีประกอบอยู่ด้วย อีกทั้งในการเดินทางไปสู่กรุงเทพมหานครและสุภาคใต้ เมื่อถึงจังหวัดเพชรบุรีจะเห็น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ตั้งเด่นตระหง่านอยู่บนภูเขาสูง เป็นสัญลักษณ์ว่า ขณะนี้ได้เดินทางถึงอำเภอบึง จังหวัดเพชรบุรีแล้ว จากความโด่งดังและเอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ที่ไม่เหมือนที่ใด จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมความงามซึ่งในอดีตเป็นพระราชวังเก่าของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจและเยาวชนรุ่นหลัง

7. แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรี มีสภาพทางธรรมชาติและภูมิประเทศอันสวยงามหลากหลายทั้งภูเขา ป่าทึบ ที่ราบ ลุ่มแม่น้ำ ตลอดจนชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จึงส่งผลให้จังหวัดเพชรบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายและสมบูรณ์กว่าจังหวัดอื่นไม่ว่าจะเป็นชายหาด ทะเลอันสวยงาม น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ที่ยังคงธรรมชาติอันงดงามตลอดจนทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติของแมกไม้ นานาพรรณ นอกจากนี้จังหวัดเพชรบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีอีกจำนวนมาก

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีออกได้เป็น 3 ลักษณะได้แก่

1. สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
2. สถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม
3. สถานที่ท่องเที่ยวทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์

7.1 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

7.1.1 ชายหาดชะอำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี ประมาณ 41 กิโลเมตร แต่เดิมเป็นเพียงตำบลหนึ่งแต่ภายหลังจากที่หัวหินมีชื่อเสียง ที่ดินบริเวณชายทะเลถูกจับจองหมด เจ้านายและขุนนางสมัยนั้นจึงหาที่พักผ่อนแห่งใหม่ สมเด็จพระนารายณ์ได้เสด็จมาทรงพบว่าชายหาดชะอำ เป็นชายหาดที่สวยงามไม่แพ้หัวหิน จึงทำให้ชะอำเป็นที่รู้จักตั้งแต่นั้นมา

7.1.2 หาดเจ้าสำราญ อยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี ประมาณ 15 กิโลเมตร ในอดีตเป็นหาดที่มีความสะอาด สวยงามและเป็นสถานที่ที่กษัตริย์ในสมัยอยุธยาหลายพระองค์ รวมทั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถเคยเสด็จมาประทับแรม และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 6 ก็ทรงโปรดปรานที่แห่งนี้มากถึงกับทรงสร้างพระตำหนักเจ้าสำราญขึ้นด้วยเหตุนี้จึงได้ชื่อว่า “หาดเจ้าสำราญ”

7.1.3 หาดปึกเตียน เป็นสถานที่อาจเรียกได้ว่าเป็นเพชรอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี ที่มีความสวยงามของชายหาดและไม่มีผู้คนพลุกพล่าน หาดปึกเตียนตั้งอยู่ในอำเภอท่ายาง ห่างจากหาดเจ้าสำราญไปทางทิศใต้ ประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นหาดที่ขาวสะอาดและกว้างขวางมาก

7.1.4 ถ้ำเขาหลวง อยู่ห่างจากเขาวังประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นลูกเขานขนาดเล็ก ยอดสูงเพียง 92 เมตร แต่มีถ้ำขนาดใหญ่สวยงามและสำคัญที่สุดของจังหวัดเพชรบุรี ภายในถ้ำเป็นเหมือนห้องโถงขนาดใหญ่มีแสงสว่างจากปากช่องบนเพดานถ้ำ รอบห้องโถงของถ้ำมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่มากมาย นอกจากนี้ยังมีหินงอกหินย้อยธรรมชาติสวยงาม

7.1.5 เชื่อนแก่งกระจาน อยู่ในเขตอำเภอแก่งกระจาน ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี ประมาณ 53 กิโลเมตร เป็นเชื่อนดินแห่งแรกของประเทศไทย สร้างขึ้นกันแม่น้ำเพชรบุรีทำให้เป็น ทะเลสาบกว้างใหญ่

7.1.6 อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดใน ประเทศไทย ภายในอุทยานฯมีสิ่งน่าสนใจหลายแห่ง ทั้งที่เป็นทะเลสาบกว้างใหญ่ และความสงบใน ท่ามกลางความงดงามของธรรมชาติ อีกทั้งยังมีกิจกรรมหลากหลายด้วย

7.1.7 เขาพะเนินทุ่ง เป็นยอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเล 1,027 เมตร ที่ยอดเขาเป็น ทุ่งหญ้า ในตอนเช้าตรู่จะมีทะเลหมอกปกคลุมไปทั่ว ห่างจากเขาพะเนินทุ่งออกไปประมาณ 15 กิโลเมตร มีน้ำตกทอดทิพย์เป็นน้ำตกที่มีความสูง 9 ชั้น

7.1.8 ชายทะเลอำเภอบ้านแหลม บางตะบูน บางแก้ว บางขุนไทร ชายทะเล อำเภอบ้านแหลม มีสภาพชายฝั่งเป็นหาดโคลน เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงหอยแครงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ไทยในตำบลบางตะบูน มีการเก็บหอยแมลงภู่และหอยชนิดอื่นๆที่ตำบลบางขุนไทร ส่วนที่ชายทะเล ตำบลบางแก้วมีเศษเปลือกหอยหรือ “กระเช้า” จำนวนมาก นำไปป่นขายเป็นอาหารสัตว์ได้

7.1.9 แหลมหลวง มีลักษณะเป็นปลายแหลมของหาดทราย ยื่นยาวออกไปใน ทะเลประมาณ 2 กิโลเมตรเป็นชายทะเลภาคใต้แห่งเดียวที่สามารถชมได้ทั้งพระอาทิตย์ขึ้นและพระ อาทิตย์ตก เป็นแหลมทรายยาวที่สุดของประเทศ ได้ชื่อว่า เป็นทรายเม็ดแรกของอ่าวไทย

7.2 สถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

7.2.1 ด้านสถาปัตยกรรม

1) ปราสาทวัดกำแพงแลง อยู่ในเขตอำเภอเมือง เป็นโบราณสถานที่สร้างด้วย ศิลาแลงฉาบปูนประดับลายปูนปั้น ลักษณะทางด้านศิลปกรรมไม่ว่าที่ปราสาทหรือปราสาท ล้วนแต่ แสดงถึงรูปทรงและวัตถุของสถาปัตยกรรมแบบบายน ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ปัจจุบันเป็นที่ ประดิษฐานของพระพุทธรูปที่ชื่อว่า “หลวงพ่อเพชร”

2) โบสถ์วัดกุฎีบางเค็ม ตัวโบสถ์เป็นไม้มีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาโบสถ์ไม้ ที่อยู่ในจังหวัดเพชรบุรี เฉพาะส่วนที่กันฟามีขนาดยาว 7 ห้อง กว้าง 3 ห้อง และมีมุขลดยื่นออกไป ด้านหน้าและด้านหลังด้านละ 1 ห้อง และทำเป็นพาไลอีก 1 ห้อง โดยรอบอาคารหน้าบันจำหลักไม้ และฝาแกะสลักไม้ซึ่งมีทั้งหมด 20 แผง ถือว่าเป็นโบสถ์ที่มีฝาแกะสลักไม้ทั้งหลังเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

3) ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณาราม ลักษณะเป็นอาคารไม้ที่สร้างใน สมัยอยุธยา มีขนาดใหญ่ประมาณ 10 ห้อง มีเสาแปดเหลี่ยมเรียงกัน 4 แถวๆละ 11 ต้น รวม 44 ต้น ในศาลามีธรรมาสันยอด 2 หลัง หลังหนึ่งเป็นฝีมือช่างปัจจุบัน ส่วนอีกหลังหนึ่งมีสภาพชำรุดใช้การ ไม่ได้ แล้วสร้างโดยช่างที่เป็นยอดฝีมือครั้งอยุธยา ซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงชมว่างามมาก เล่ากันว่าศาลานี้ เดิมเป็นพระตำหนักของพระเจ้าเสือ แต่ได้พระราชทานให้สมเด็จพระสังฆราชแดงโมนำมาปลูกสร้าง

เป็นศาลาการเปรียญของวัด และสิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างคือ “หอไตรกลางน้ำ” เป็นหอไตรสามเสา ปลูกลงในสระน้ำ มีลักษณะเป็นเรือนไทย ฝากระดาน 2 ห้อง หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ไม่มีกั้นสาด ใช้เป็นที่เก็บพระไตรปิฎก

4) พระอุโบสถวัดมหาสมณาราม หรือที่เรียกกันโดยทั่วไป “วัดเขาวัง” พระอุโบสถเป็นอาคารทรงไทยขนาดกลาง หลังคาซ้อนสองชั้นมุงด้วยกระเบื้องเคลือบ มีช่อฟ้าใบระกา และหางหงส์เป็นทึงดงาม หน้าบันมีภาพลายปูนปั้นเป็นสัญลักษณ์ของรัชกาลที่ 4 เป็นรูปพระมหาพิชัยมงกุฎ ตรงด้านหน้าและด้านหลังของพระอุโบสถ ทำเป็นศาลาขวางอยู่ชิดตัวกับตัวโบสถ์ ผนังก่อด้วยอิฐฉาบปูนทำเป็นช่องโค้งแหลม ลักษณะอย่างซุ้มประตูและที่แปลกตาก็คือ ใบเสมาหินอ่อนสลักลวดลายเป็นรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นแบบที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 4

5) สถาปัตยกรรมพระนครคีรี เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิกผสมกับสถาปัตยกรรมแบบจีน

7.2.2 ด้านประติมากรรม

1) ปูนปั้นวัดไผ่ล้อม หน้าบันโบสถ์วัดไผ่ล้อม มีลวดลายให้ชมด้านเดียวกัน สองหน้าบัน ปั้นเป็นภาพปราสาท 7 ชั้น ศาลา เชิงผา ภูเขา ต้นไม้ และภาพพระพุทธรูปปางต่างๆ ฝีมือการปั้นยอดเยี่ยมมาก เมื่อต้องแสงจะทำให้เกิดเงาสลับซับซ้อน ดูลุ่มลึกกลดหล่นเป็นชั้นช่องแสดงถึงความเป็นเลิศในแนวคิดและฝีมือช่างอย่างหาที่เปรียบมิได้

2) ปูนปั้นวัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นรูปแบบสมัยอยุธยาตอนปลาย สังเกตจากลวดลายกนกอ่อนพลิ้วแตกกันแตกช่อ ออกลายประสานกลมกลืนกัน ภาพประกอบมักนิยมเป็นครุฑ รูปนารายณ์ทรงครุฑและรูปนารายณ์เหยียบบ่าอสูร เป็นส่วนมาก

3) ปูนปั้นวัดเขabanไดอิฐ หน้าบันโบสถ์ด้านทิศตะวันออกมีศิลปะปูนปั้นเต็มหน้าบัน ปั้นเป็นรูปครุฑ ประกอบด้วย ลายพุ่มปลายสะบัดตั้งไฟ ถัดจากลายพุ่มเป็นลายกนกก้านขดช่อหางโตพื้นประดับกระจก

4) ปูนปั้นฐานเสมาวัดสระบัว ฐานเสมาชั้นล่างเป็นภาพยักษ์แบกไม้ต้นฐานเสมาชั้นบนส่วนด้านข้างและด้านหลังปั้นเป็นคนพวงสืบสองภาษา สำหรับด้านหน้าโบสถ์ปั้นเป็นรูปพวกอมมนุษย์

5) ปูนปั้นวัดมหาธาตุวรวิหาร_ปูนปั้นที่วิหารหลวงวัดนี้งามเด่นสง่าเป็นที่ตื่นตาตื่นใจยิ่งนัก เป็นฝีมือชั้นครูในสมัยรัตนโกสินทร์ของชาวเพชรบุรี

6) ปูนปั้นวัดพลับพลาย มีลายปูนปั้นที่ซุ้มประตูทางซ้ายมือเป็นภาพพญานาญเข้าห้องนางวรินทร์ ส่วนซุ้มทางขวามือเป็นภาพวิรุญจำบังลม

7) ปูนปั้นวัดปากคลอง เป็นงานปูนปั้นที่แสดงให้เห็นถึงฝีมือและชั้นเชิงของช่างโดยเฉพาะภาพเทพพนมและลายดอกไม้และที่น่าทึ่งก็คือ การลงสีในงานปูนปั้นซึ่งทำได้น่าชมยิ่งนัก

8) ใบเสมาวัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นใบเสมาคู่ทำด้วยหินทรายแดง บนแท่นสูง 120 ซม. จำหลักลวดลายเต็มทั้งแผ่นมีซุ้มเสมาแบบกุ่มข้าง ลายที่ฐานเสมาแกะสลักเป็นรูปดอกไม้เรียงกัน

7.2.3 ด้านจิตรกรรม

1) จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่สุวรรณาราม มีลักษณะเป็นภาพเขียนเต็มผนังซึ่งบางส่วนลบเลือนเกือบหมดแต่ยังพอเห็นร่องรอยของความงดงามได้ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีกล่าวว่า “ช่างที่อยู่ในสมัยที่ ภาพเขียนเจริญถึงขีดสุดเท่านั้น จึงจะสามารถวาดภาพจิตรกรรมที่งดงามเช่นนี้ได้”

2) จิตรกรรมฝาผนังวัดท้ายตลาด ในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมเต็มผนังด้านหน้าพระประธานผนังเหนือบานประตูจรดเพดาน เขียนเป็นภาพวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่งดงาม

3) จิตรกรรมสมุดข่อยวัดพระรูป “สมุดข่อยหรือสมุดไทย” เป็นหนังสือที่ใช้กระดาษแผ่นเดียวยาว ติดต่อกันไปตลอดเล่มด้วยการพับกลับไปกลับมาเป็นเล่ม ซึ่งจะมีความหนา กว้าง หรือบางเท่าใด ก็ได้แล้วแต่ความต้องการ สามารถเขียนภาพประกอบทั้งที่เป็นลายเส้น และเป็นภาพระบายสีประเภทจิตรกรรมลงไปด้วย

7.3 สถานที่ท่องเที่ยวทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์

7.3.1 พระราชวัง

1) พระราชวังพระนครคีรี หรือที่เรียกกันว่า “เขาวัง” เป็นพระราชวังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ตั้งอยู่บนเขาที่มียอดสูงประมาณ 92 เมตร ริมถนนเพชรเกษมในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พระนครคีรีมีพระที่นั่งและกลุ่มอาคารตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ทั้ง 3 ยอด ดังนี้

(1) ยอดเขาตะวันออก บริเวณไหล่เขาเป็นที่ตั้งของวัดมหาสมณาราม ส่วนยอดเขาเป็นที่ตั้งของวัดพระแก้ว ซึ่งเป็นที่วัดสร้างใหม่เพื่อเป็นวัดประจำพระราชวังพระนครคีรี

รูปที่31 วัดพระแก้วน้อยบนยอดเขาวัง

(2) เขายอดกลาง เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุจอมเพชร ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

ภาพที่ 2.2 พระธาตุจอมเพชร

(3) ยอดเขาด้านตะวันตก เป็นที่ตั้งของพระราชวัง ประกอบด้วยพระที่นั่งต่างๆ และกลุ่มอาคารต่างๆรวมทั้งป้อมต่างๆที่ตั้งอยู่ทั้ง 4 ทิศ

ภาพที่ 2.3 พระที่นั่งต่างๆและป้อมต่างๆ

กรมศิลปากรได้บูรณะปรับปรุงอาคารของพระราชวังด้านทิศตะวันตก และ

จัดตั้งเป็น “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีศรี” และได้ประกาศให้พื้นที่ทั้งหมดเป็น “อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีศรี”

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีศรี

พระ
จาก
พระ

รื้อที่เรียกกันว่า “วังบ้านปืน” เป็นพระราชวังที่
สร้างขึ้นตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรปโดยยอส่วนมา
ซอร์ แห่งเยอรมนี การก่อสร้างแล้วเสร็จ ในสมัย
พระราชทานนามว่า “พระที่นั่งศรเพ็ชรปราสาท”

ต่อมาทรงเปลี่ยนเป็นพระราชมารชานิเวศน์

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เป็นพระตำหนักที่ประทับริมทะเล ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้หรือพระตำหนักหาดเจ้าสำราญมาปลูกขึ้นใหม่ที่
อำเภอชะอำ มีลักษณะเป็นอาคารไม้หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องสีเหลืองดินสูง ประกอบด้วย
พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์ ตัวอาคารเป็นไม้หันหน้าเรียงขนานไปกับชายทะเล มีสะพานเป็นทางเดินเชื่อม
ระหว่างพระตำหนักแต่ละหลัง และทางเดินไปสู่ทะเลได้รับขนานนามว่า “พระราชนิเวศน์แห่งความรัก
และความหวัง”

7.3.2 วัด

1) วัดเขabanไดอิฐ อยู่ห่างจากเขาวิ้งไปประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นสำนัก
วิปัสสนากรรมฐานที่มีชื่อเสียง มาตั้งแต่สมัยอยุธยา บนเขabanไดอิฐมีถ้ำเล็กใหญ่หลายคูหาอยู่ลึกลงไป
ใต้เขา ได้แก่ ถ้ำประทุน ถ้ำพระเจ้าเสือ และถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์ เป็นต้น

2) วัดกำแพงแลง วัดนี้เดิมเป็นเทวสถานในสมัยขอมสร้างตามลัทธิศาสนา
พราหมณ์ เทวสถานี่สร้าง น้ำขึ้นเดิมมีปรางค์ 5 หลัง ทำด้วยศิลาแลง ปัจจุบันเหลือเพียง 4 หลัง
ต่อมาเมื่ออิทธิพลของศาสนาพุทธแผ่ขยายเข้ามาจึงได้แปลงเทวสถานแห่งนี้เป็นศาสนาสถานที่ในพุทธ
ศาสนา

3) วัดท่าไชยศิริ เป็นวัดตั้งแต่สมัยอยุธยาเรียกกันว่า “วัดไต้” ตั้งอยู่บนฝั่ง
แม่น้ำเพชรบุรี น้ำตกบริเวณท่าน้ำของวัดนี้เชื่อกันว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ และเป็นน้ำที่นำไปใช้ประกอบ
พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ตามโบราณราชประเพณี

4) วัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี มี
การแบ่งเขตพุทธวาสออกจากสังฆาวาส ภายในวัดมีพระปรางค์ห้ายอด ซึ่งสันนิษฐานว่าคงเป็นพระเจดีย์
ห้ายอดเช่นเดียวกับที่เมืองนครศรีธรรมราช แล้วมาดัดแปลงเป็นพระปรางค์ในสมัยหลัง ที่น่าสนใจ
คือ มีปูนปั้นฝีมือช่างเมืองเพชรที่หาดูได้ยาก

5) วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นวัดเก่าแก่มีศาลาการเปรียญเป็นศาลาหลังยาว เสาแปดเหลี่ยม ประตูลำหลักไม้ลายก้านขดปิดทอง ในพระอุโบสถมีรูปหล่อของสมเด็จพระสังฆราช (แดงโม) ประดิษฐานไว้หน้าพระประธาน ซึ่งเป็นผู้ปฏิสังขรณ์วัดนี้

6) วัดกุฎี เป็นวัดในสมัยอยุธยา มีพระอุโบสถสร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง

7) วัดเขาตะเครา เป็นวัดอยู่ในอำเภอบ้านแหลมเป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปปางมารวิชัยสูง 29 นิ้ว หน้าตักกว้าง 21 นิ้ว เรียกกันว่า “หลวงพ่อบาตะเครา”

8) วัดสระบัว เป็นวัดตั้งอยู่เชิงเขาวังด้านตรงข้ามกับวิหารพระพุทธไสยาสน์

9) วัดเกาะแก้วสุธาราม เป็นวัดในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีธรรมมาสน์ที่เป็นงานไม้แกะสลักชั้นเยี่ยมที่มีฝีมือละเอียดประณีตงดงาม

10) วัดในกลาง เป็นวัดเก่าแก่ที่อายุไม่น้อยกว่า 250 ปี เป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสร้างเพื่อถวายพระราชกุศลแด่พระมารดาซึ่งเป็นคนบ้านแหลม เจดีย์อุโบสถแบบมหาอุด กุฏิ ศาลาการเปรียญ หอระฆัง เป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย

11) วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร หรือที่เรียกกันว่า วัดเขาวัง ตั้งอยู่บนไหล่เขาด้านทิศตะวันออก ในพระอุโบสถ มีภาพเขียนของขรัว อินโฆ่ง ช่างเขียนที่มีชื่อเสียงโด่งดังของเพชรบุรี ได้ฝากฝีมือไว้สวยงามมากตามผนังและเสาของพระอุโบสถ

12) วัดพระพุทธรูปไสยาสน์ หรือที่เรียกกันอีกชื่อว่า วัดพระนอน สันนิษฐานว่าเป็นวัดที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยามีพระพุทธรูปนอนขนาดใหญ่องค์หนึ่งในจำนวน 4 องค์ ที่มีอยู่ในเมืองไทย มีความยาวถึง 43 เมตร ก่ออิฐถือปูนลงรักปิดทอง เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามยิ่ง

13) วัดเพชรพลี เดิมมีชื่อ วัดพริบพลี เป็นวัดที่ 9 ที่สร้างขึ้นในเมืองไทยมีความสำคัญต่อประวัติยุคแรกของพุทธศาสนา ในไทยจากจารึกลายสือไทย ในกระเบื้องจารและแผ่นหินทรายที่ขุดได้จากวัดพริบพลี

14) วัดคงคารามวรวิหาร เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ทรงปฏิสังขรณ์แล้วสถาปนาเป็นพระอารามหลวง

15) วัดเนรัญชราราม ได้รับการตั้งให้สอดคล้องกับชื่อมฤคทายวันซึ่งสร้างโดยรัชกาลที่ 6 ตามเรื่องราวพุทธประวัติเกี่ยวกับแม่น้ำเนรัญชราและป่าอิสิปตนมฤคทายวัน มีพระอุโบสถลักษณะทรงอินเดีย ซึ่งไม่ค่อยพบเห็นในประเทศไทย (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2554)

นอกจากจังหวัดเพชรบุรี จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายแล้วยังมีสิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าโด่งดังเช่นกัน คือ งานสกุลช่างเมือง เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะมากมาย หลายแขนงซึ่งผลงานศิลปะเหล่านี้ได้จัดแสดงไว้ตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี

บุคคลที่สร้างสรรค์งานศิลปะประเภททัศนศิลป์ในสมัยโบราณใช้คำว่า “ช่าง” เป็นคำขึ้นต้น เช่น ช่างทอง ช่างแกะสลัก ช่างปูนปั้น เป็นต้น แต่ต่อมาใช้คำว่า “ศิลปิน” มาแทนคำว่า “ช่าง” จังหวัดเพชรบุรีจัดได้ว่าเป็นที่รวบรวมช่างฝีมือและศิลปินหลายสาขา ที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ จิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรมต่างๆมากมาย อวดแก่สายตาชาวโลก หากจะเปรียบจังหวัดเพชรบุรีคงเปรียบได้เหมือนกับโรงเรียนเพาะช่างที่ผลิตบุคคลที่มีความสำคัญในการงานช่างศิลป์ในสาขาต่างๆ ที่มีคุณภาพและมีบทบาทต่อสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

“ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี” ได้จัดให้งานศิลปะของจังหวัดเพชรบุรีและช่างเพชรบุรีที่สร้างสรรค์ผลงานดังกล่าว เป็นกลุ่มศิลปะไทยอีกกลุ่มหนึ่งต่างหากเรียกว่า “สกุลช่างเมืองเพชร” หมายถึงงานศิลปะที่ทำขึ้นเองในจังหวัดเพชรบุรี มีแบบฉบับเป็นของตนเองไม่เหมือนกับที่ทำขึ้นในท้องถิ่น (อสท.ปีที่ 34 ฉบับที่ 10 พฤษภาคม 2537, หน้า 67)

งานสกุลช่างเมืองเพชรมีตั้งแต่สมัยโบราณและยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานช่างมักเป็นการถ่ายทอดในรูปแบบของคนในครอบครัว จากรุ่นลูกสู่รุ่นหลานสืบทอดกันมา งานสกุลเมืองเพชร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามภาพรวมว่า “ช่างสิบหมู่” ประกอบไปด้วย

1. งานปูนปั้น ในงานปูนปั้นช่างเมืองเพชรจะมีรูปแบบและเอกลักษณ์เป็นตนเอง คือ มีการลงรักปิดทองประดับกระจก และยังมีลวดลายสำหรับทำปูนปั้นของตนเอง เป็นภูมิปัญญาของคนในอดีตที่ได้ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน
2. งานลงรักปิดทองประดับกระจก เป็นงานที่ทำหลังจากงานปูนปั้น งานแกะสลักหรืองานตกแต่งส่วนประกอบของสถาปัตยกรรม จำเป็นที่ช่างต้องมีความละเอียด รอบคอบ และใจเย็นในการลงรักปิดทองประดับกระจก ต้องใช้ความละเอียดอ่อนประณีตอย่างมาก
3. งานจิตรกรรม จิตรกรรมเมืองเพชรบุรี เป็นที่รู้จักและนิยมยกย่อง ในหมู่ผู้ที่สนใจทางศิลปะมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสังเกตได้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดต่างๆของจังหวัดเพชรบุรี
4. งานทำทองเป็นงานที่ผสมผสานความงดงามทางศิลปะและประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกันของรูปประพรรณของช่างทองเมืองเพชร เป็นงานศิลปะที่มีความละเอียด งดงาม และมีความสมบูรณ์ในการใช้สอย
5. งานแทงหยวก เป็นงานศิลปะที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยการนำเอาภาพของต้นกล้วยมาเขียนหลายผูกลายไทยและนำมาแกะสลัก เป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนช้อย
6. งานตอกระดาศ คือการตอกระดาศให้เป็นลวดลายทั้งลายไทย รูปสัตว์ในวรรณคดี สืบสิ่งนักษัตร ใช้สำหรับประดับตกแต่งสถานที่ให้เกิดความสวยงาม

7. งานจำหลักหนังใหญ่ เป็นการฉลุนั่งวัวหรือหนังควาย เป็นตัวละครต่างๆเพื่อใช้ในการเชิดหนังใหญ่ในงานต่างๆ ช่างจำหลักหนังใหญ่ต้องมีความละเอียดอ่อน และชำนาญในการจำหลักเป็นอย่างมาก

8. งานสลักไม้ เป็นงานแกะสลักไม้สลักลวดลายประดับอาคารสถาปัตยกรรมให้เกิดลวดลายและภาพมีแสงเงา เป็นภาพสามมิติ ช่างต้องมีความรู้ในการออกแบบลวดลาย และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องตัวละคร ภาพ รวมทั้งลักษณะของเนื้อวัสดุที่ดี

9. งานปั้นหัวโขน หัวละครเป็นเครื่องใช้สำหรับสวมศีรษะคล้ายกับหน้ากาก เพื่อให้นักแสดงโขนและละครสวมในเวลาการแสดง หัวโขน หัวละครของจังหวัดเพชรบุรี จะใช้ในการแสดงละครชาตรี

10. งานปั้นหัวสัตว์ เป็นงานศิลปะอีกแขนงหนึ่ง โดยการนำเอาส่วนที่เป็นเขาของวัว ควาย หรือเขาสัตว์อื่นที่เสียชีวิตแล้วมาติดกับหัวที่ปั้น ทำขึ้นเป็นเครื่องตกแต่งประดับฝาผนังบนวัดหรืออาคารบ้านเรือน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี, 2550, หน้า 17)

ที่ผ่านมามรดกศิลปากรได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 2 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพมาตรฐานในการดำรงรักษาจารีตประเพณี การอนุรักษ์ บำรุงรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญกับโครงการบูรณะฟื้นฟูโบราณสถานและแหล่งมรดกโลก และ 2) ยุทธศาสตร์สร้างสรรค์และต่อยอดเพื่อเพิ่มคุณค่ามรดกศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ โครงการพัฒนาบริการทางวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 9 เส้นทาง ที่มีการเชื่อมโยงเรื่องราวความเป็นมาของสถานที่ในเส้นทาง โดยเปิดตัว 3 เส้นทางแรกในวันที่ 22 กันยายน 2552 ได้แก่ เส้นทางแสวงบุญบูชาพระพุทธบาท : อยุธยา เส้นทางรัตนโกสินทร์ถิ่นเพชรบุรี : เพชรบุรี และเส้นทางสืบสานมรดกโลกสุโขทัย : สุโขทัย ซึ่งจะเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีได้รับการยอมรับในระดับประเทศและมีประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของประเทศมายาวนาน (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

จากหลักฐานแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเป็น “เมืองประวัติศาสตร์” ที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีตและเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา ทำให้มีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของท้องถิ่น อีกทั้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนเมืองเพชรเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามจุดอ่อนที่ควพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสมบัติล้ำค่าดังกล่าวจะต้องมีการสืบสานด้านความรู้ของแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นการสื่อความหมายและเล่าเรื่องที่ทรงคุณค่าแก่คนรุ่นหลัง โครงการนี้สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาเมืองนำอยู่ตามศักยภาพ ความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม และความต้องการของคนในสังคม ด้านการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ของเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาเพื่อให้จังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองน่าเที่ยว คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. ความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง)

ภาพที่ 2.5 พระราชวังพระนครคีรี

พระราชวังพระนครคีรี หรือที่คนทั่วไปเรียกกันว่า เขาวัง เป็นโบราณสถานเก่าแก่คู่เมืองเพชรบุรี จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและศิลปกรรม ที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเพชรบุรี เพราะพื้นที่ที่ย่าง

กรายเข้าสู่เมืองเพชร สิ่งที่จะได้เห็นโดดเด่น คือ เขาวัง ซึ่งมีเจดีย์และอาคารสีขาวสะอาดตา ปรากฏอยู่บนยอดเขาขนาดย่อมอีกด้วย

พระนครคีรีหรือเขาวังเป็นที่ตั้งของพระราชวังแห่งแรก ในหัวเมือง ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นที่ประทับเพื่อเสด็จแปรพระราชฐาน มาพักผ่อนพระอิริยาบถ ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามบนเขาแห่งนี้ พระนครคีรีตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ 3 ยอด แต่เดิมชาวบ้านเรียกภูเขานี้ว่า “เขาสมน” (สะ-หมน หรือ เขาสะมะนะ) ต่อมาพระราชทานนามใหม่ว่า “เขามหาสวรรค์” มีเนื้อที่ประมาณ 600 กว่าไร่ สูงจากระดับน้ำทะเล 95 เมตร พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพอพระราชหฤทัยที่จะสร้างพระราชวังสำหรับเสด็จแปรพระราชฐานขึ้นบนยอดเขาแห่งนี้ ในปีพุทธศักราช 2402 จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งในขณะนั้นเป็นพระสมุหกลาโหม เป็นแม่กองควบคุมการก่อสร้าง ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ และมีพระเพชรพิไลศรีสวัสดิ์ (ท้วม บุนนาค) ปลัดเมืองเพชรบุรี เป็นนายงานควบคุมการก่อสร้าง ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์พุทธศักราช 2405 ทรงพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” แต่ชาวเมืองเพชรเรียกกันติดปากว่าเขาวัง สืบมาจนบัดนี้ พระนครคีรีมีพระที่นั่ง พระตำหนัก วัด และกลุ่มอาคารต่าง ๆ มากมาย

สิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษ คือ ลักษณะสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมตะวันตก แบบนีโอคลาสสิก สถาปัตยกรรมไทย และ สถาปัตยกรรมจีน จนมีเอกลักษณ์เฉพาะ ในช่วงรัชกาลที่ 4 เป็นเวลาที่เมืองไทยเริ่มปรับตัวให้ทันสมัย อย่างประเทศตะวันตก ขณะที่ความนิยมในสถาปัตยกรรมแบบจีน ที่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ก็ยังคงมีอยู่ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องดัดแปลงรูปแบบของสถาปัตยกรรมให้เข้ากันได้กับการก่อสร้างแบบไทย ในยุคนั้น ซึ่งรายละเอียดการศึกษาถึงความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีนี้จะปรากฏในบทที่ 4 ของงานวิจัยเล่มนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ภาพที่ 2.6 สถาปัตยกรรมของพระนครคีรี

9. ความสำคัญของสื่อและการพัฒนาอาสาสมัครนำเที่ยว

ในงานวิจัยนี้กล่าวถึงอาสาสมัครมัคคุเทศก์เนื่องจากต้องการเน้นถึงมิติของจิตอาสา อย่างไรก็ตามมีความเกี่ยวข้องกับยุวอาสาสมัครนำเที่ยวหรือ Youth Guide Volunteers ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีหน้าที่นำชมแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว ให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ อันเป็นการเพิ่มประสบการณ์เรียนรู้ให้นักท่องเที่ยว และสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินยิ่งขึ้น ตลอดจนแนะนำให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง แสดงออกถึงความเคารพและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว ดังนั้นยุวอาสาสมัครนำเที่ยวเปรียบเสมือนตัวแทนของชุมชนในฐานะเจ้าบ้าน จึงต้องมีคุณสมบัติด้านต่างๆ ครบถ้วนเพื่อสามารถทำหน้าที่ที่มีอยู่หลากหลายได้เป็นอย่างดี และสร้างความประทับใจแก่ผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือน เรณูภา กลับลุข (2551) ได้เสนอว่าแหล่งท่องเที่ยวที่หากได้มีการพัฒนาและฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวแล้ว ย่อมจะสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือนและเพิ่มโอกาสการด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จากการเสวนาเรื่อง ยุวมัคคุเทศก์บนสำนึกรักแผ่นดินเกิด อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ได้กล่าวถึงความสำคัญของยุวมัคคุเทศก์ว่าเป็นเสมือนผู้นำทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของหลายๆพื้นที่ เนื่องจากเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักบ้านเกิดเมืองนอน เป็นการเข้าใจรากเหง้า และให้เยาวชนเป็นผู้สืบสาน ซึ่งครูเป็นผู้เชื่อมโยง แนะนำนักเรียนได้เป็นอย่างดี (ณัฐวิทย์ พิมพ์ทอง, 2556)

งานเกี่ยวกับมัคคุเทศก์จึงนับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้จัดการนำเที่ยวจะเป็นผู้ที่ให้ข่าวสารหรือข้อมูลทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร สถานที่ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์จึงต้องมีความรู้และความสามารถในการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และคนในท้องถิ่นนั้นก็ควรเป็นหรือประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ได้ เพียงแต่ได้รับการฝึกฝนก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวย่อมต้องการที่จะออกไปเที่ยวชมสิ่งที่น่าสนใจ เช่น ออกไปเที่ยวชมทิวทัศน์ที่สวยงามตามธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและโบราณสถาน เป็นต้น (ถาวร พงษ์พานิช และคณะ, 2546) ดังนั้นมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องของท้องถิ่น และเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

จากความสำคัญดังกล่าวการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว และ คณะ (2551) ได้ศึกษาถึงวิธีการพัฒนาศักยภาพเยาวชนโดยใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัย ให้เยาวชนเป็นทีมวิจัยและเรียนรู้กระบวนการอย่างมีส่วนร่วม นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้การศึกษาของ บัญญัติ สาลีและคณะ (2551) ได้ยืนยันให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและปลูกฝังความสำนึกรักภาษาและวัฒนธรรมต่อเยาวชน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการคิดค้นและเข้าร่วมโครงการ เช่น โครงการรักษาท้องถิ่น เป็นต้น

ทม เกตุวงศา และคณะ (2551) ระบุว่าการศึกษาข้อมูลหรือเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้านสภาพแวดล้อม เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนซักถามทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เป็นการซึมซับคุณค่า และองค์ความรู้ท้องถิ่นที่หลากหลายซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาถึงองค์ความรู้ท้องถิ่นทางด้าน นิเวศประวัติศาสตร์ของ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ และคณะ (2551) ที่ให้เหตุผลว่า พรหมแดนความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้านนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นความรู้แบบสหวิทยาการที่แสดงถึงการเชื่อมโยงเอาองค์ความรู้ชาวบ้านและนักพัฒนาเข้ามาร่วมกัน (ปัทมทิยา สิงห์คราม และคณะ, 2557)

ได้มีการจัดอันดับและคะแนนขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านความพร้อมทรัพยากรท่องเที่ยว เฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียน ปี พ.ศ. 2556 ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การจัดอันดับและคะแนนขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านความพร้อมทรัพยากรท่องเที่ยว เฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ความพร้อมด้านทรัพยากรท่องเที่ยว				อันดับความสามารถรายหัวข้อย่อย (คะแนน)			
ประเทศสมาชิกอาเซียน		อันดับ	คะแนน	ทรัพยากรบุคคล	การรองรับการท่องเที่ยว	ทรัพยากรธรรมชาติ	ทรัพยากรสังคมและวัฒนธรรม
1 มาเลเซีย		17	4.93	28 (5.35)	16 (5.39)	18 (5.08)	31 (3.89)
2 ไทย		23	4.68	70 (4.89)	18 (5.37)	23 (4.86)	36 (3.60)
3 สิงคโปร์		25	4.64	2 (6.05)	8 (5.66)	92 (3.21)	35 (3.63)
4 อินโดนีเซีย		31	4.56	61 (4.94)	114 (4.23)	6 (5.57)	38 (3.51)
5 เวียดนาม		43	4.30	77 (4.80)	108 (4.27)	50 (3.99)	28 (4.13)
6 ฟิลิปปินส์		64	3.95	82 (4.73)	42 (4.89)	44 (4.12)	83 (2.05)
5 บรูไน		67	3.91	36 (5.20)	63 (4.66)	53 (3.94)	95 (1.82)
8 กัมพูชา		78	3.77	99 (4.57)	20 (5.28)	67 (3.63)	111 (1.58)

ที่มา: World Economic Forum (WEF), Travel & Tourism Competitiveness Index 2013 ใน

Blanke, J. & Chiesa, T. (2013)

สำคัญเกิดจากปัญหาทางการศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และความสามารถทางด้านทักษะภาษาอังกฤษ ในขณะที่ด้านอื่นๆ อยู่ในอันดับที่ใกล้เคียงกัน กล่าวโดยสรุป ในภาพรวมของสถานการณ์และสภาพแวดล้อมการแข่งขันในภูมิภาคมีนัยสำคัญเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงได้รับความนิยม จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง

2. ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศไทย และประเทศสิงคโปร์ โดยประเทศมาเลเซียมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอาเซียนเข้ามามากที่สุด ในขณะที่ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นๆ เข้ามามากที่สุด

3. จากการเปรียบเทียบขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวพบว่า ประเทศไทยมาเป็นอันดับ 3 ของอาเซียน โดยสิงคโปร์เป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับสูงที่สุดในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน โดยได้รับการจัดอันดับในเรื่องของความพร้อมของภาครัฐ และภาครัฐกิจสูงที่สุด ตามมาด้วยประเทศมาเลเซียและประเทศไทย

4. ทั้งนี้ ในด้านขีดความสามารถทางด้านแข่งขันด้านความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว ประเทศมาเลเซียถูกจัดอันดับสูงที่สุดในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน ตามมาด้วยประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมคล้ายคลึงกับของประเทศมาเลเซียในหลายๆ เรื่อง ยกเว้นในเรื่องของทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและด้านทักษะภาษา

5. การเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลกระทบเชิงบวกในเรื่องของการเดินทางระหว่างภูมิภาคที่เพิ่มมากขึ้น และโอกาสในการลงทุนและการเพิ่มทุน ในขณะที่ผลกระทบในเชิงลบจะมุ่งเน้นไปที่การปรับตัวของภาครัฐกิจของไทยที่มีขีดความสามารถต่ำ และการเคลื่อนย้ายของแรงงาน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

จากข้อมูลนี้ทำให้เห็นถึงความสำคัญและเร่งด่วนของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องของการศึกษาเพื่อให้สามารถแข่งขันในสถานการณ์การเติบโตที่รวดเร็วและการแข่งขันที่สูงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับในเรื่องของสื่อและข้อมูลซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการช่วยพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวนั้น มีการศึกษาความสำคัญของข้อมูลที่จะให้นักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประเภทวัด ของมณีวรรณ ชาตวนิช (2555) เสนอแนะว่า การจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จหน่วยงานภาครัฐต้องเข้าร่วมมือกับชุมชน เพื่อจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวและการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมเพื่อให้สถาบันทางการศึกษาเข้าร่วมงาน การฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว การให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ รูปแบบต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม

เรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน บุคคลสำคัญ เกร็ดความรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวจะเพิ่มพูนให้เส้นทางการท่องเที่ยวมีคุณค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น (มณีวรรณ ชาตวนิช, 2555)

พิฑูรย์ ทองฉิมและคณะ (2556) ได้ศึกษาการจัดการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง จังหวัดสงขลา พบว่า สิ่งนี้นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ จึงควรให้ความรู้กับประชาชนพื้นที่มากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวรวมทั้งด้านข้อมูล ควรมีความละเอียด แม่นยำ และชัดเจน ด้านสถานที่ ควรจัดทำป้ายอธิบายประวัติศาสตร์ หรือ สร้างสิ่งดึงดูดใจที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น (พิฑูรย์ ทองฉิมและคณะ, 2556)

อย่างไรก็ตาม เรณุกา กลับสุข (2551) ได้เสนอปัญหาและอุปสรรคที่เคยเกิดขึ้นจากการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เคยมีการฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวซึ่งปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดฝึกอบรมปัญหาความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม ปัญหาการขาดหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยว ปัญหาที่พบมากที่สุด 3 ลำดับแรก ลำดับ 1 ได้แก่ ปัญหายุวอาสาสมัครนำเที่ยวไม่มีความรู้เพียงพอในการนำเที่ยวและปัญหายุวอาสาสมัครนำเที่ยวขาดอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ลำดับ 2 เป็นปัญหาขาดเยาวชนที่จะมาทำหน้าที่ยุวอาสาสมัครนำเที่ยว และลำดับที่ 3 เป็นปัญหาที่กิจกรรมท่องเที่ยวไม่เอื้อต่อการมียุวอาสาสมัครนำเที่ยว จากข้อมูลดังกล่าว เรณุกา กลับสุข (2551) ได้เสนอว่า แหล่งท่องเที่ยวที่เคยมีการฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวทั้งที่ยังมีการดำเนินกิจกรรมของยุวอาสาสมัครนำเที่ยวหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมแล้วก็ดี เนื้อหาของการฝึกอบรมส่วนใหญ่ยังไม่มีหลากหลายส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวของตนเองเท่านั้น ซึ่งหากต้องการให้เกิดความพึงพอใจของผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เนื้อหาส่วนอื่นๆ เช่น การสื่อความหมาย การสื่อสารและภาษาอังกฤษ มีความจำเป็นอย่างมากเช่นกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของ เรณุกา กลับสุข (2551) ในเรื่องความต้องการของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยว พบว่า หน่วยงานหลักที่ควรทำหน้าที่ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดควรเป็นสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำเขตหรือภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาควรเป็นหน่วยงานเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 24.7 ระยะเวลาการจัดฝึกอบรมเฉลี่ย 6 วัน และให้ความเห็นว่าเนื้อหาในการจัดฝึกอบรมที่เหมาะสม ควรมีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คิด เป็นร้อยละ 59.7 และควรมีสัดส่วนของภาคทฤษฎีน้อยกว่าภาคปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 30.6 และให้ความคิดเห็นว่าสถานที่จัดฝึกอบรมที่เหมาะสมและสะดวกที่สุดควรจัดในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาควรจัดฝึกอบรมในสถานศึกษาใกล้แหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 35.7 สำหรับเรื่องเนื้อหาการฝึกอบรมนั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเนื้อหา

ความรู้ทั่วไปที่เป็นที่ต้องการในการฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยว 5 ลำดับ ได้แก่ การต้อนรับและ
บริการนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 81.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กิจกรรม
ท่องเที่ยวในท้องถิ่น และ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 74.7, 71.6 และ 68.4
ตามลำดับ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และการสื่อสารและภาษาอังกฤษ
มีความต้องการเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 66.3 ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์
สร้างขึ้นสำหรับยุวอาสาสมัครนำเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าควรจัดให้มีการฝึกด้าน
บุคลิกภาพ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.5 รองลงมาควรฝึกวิธีการนำนักท่องเที่ยว และการพูดในที่
สาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 87.2 และ 86.3 ตามลำดับ นอกจากความรู้ทั่วไปและหัวข้อสำหรับการฝึก
ปฏิบัติแล้ว ยุวอาสาสมัครนำเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าความรู้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ
แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่ควรจัดฝึกอบรม ควรเป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และ
ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 96.8 รองลงมาควรเป็นความรู้เกี่ยวกับ
รายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่สำคัญ คิดเป็นร้อยละ 86.3

จะเห็นว่าการฝึกอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์นั้นมีความสำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยว
หากแต่ควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งความต้องการด้านภาษาอังกฤษสำหรับการฝึกอบรมเป็น
เรื่องหนึ่งที่สำคัญ ประกอบกับความรู้ในการฝึกอบรมควรมีความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะของแหล่ง
ท่องเที่ยวนั้นๆ อย่างไรก็ตามการฝึกภาคปฏิบัติยังเป็นลักษณะสำคัญของการจัดอบรมอาสาสมัคร
มัคคุเทศก์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาประกอบในกระบวนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนา
คู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเองสำหรับอาสาสมัครมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยว
ของจังหวัดเพชรบุรี

10. การเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อ
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีลักษณะของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันไป เช่น จัดกิจกรรมเพื่อความพร้อมและหาความต้องการของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมใน
การจัดการการท่องเที่ยวในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุน
จากภาครัฐ และองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ชุมชน สมาคม องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่
เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการจากองค์กรประชาชนอื่นๆ หรือแม้แต่ภาค
ธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ทุกฝ่ายต้องมีหน้าที่ทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคและ

ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (พิฑูรย์ ทองฉิม และคณะ, 2556) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งคือชุมชนในท้องถิ่นยังขาดความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรม ขาดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมโดยเฉพาะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ประกอบกับไม่มีแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชัดเจนและเหมาะสมในระดับท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีความหลากหลายและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ยังไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและอนุรักษ์อย่างจริงจังอีกเป็นจำนวนมาก (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนคือการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มิติแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเองเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้ในรูปแบบใหม่ด้วยตนเอง (กฤษฎา ชูยอภัย, 2553) ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง ตามความคิดเห็นของ ทม เกตุวงศา และคณะ (2551) ที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน โดยกระตุ้นให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่สงสัย ทำให้เกิดการซึมซับในองค์ความรู้ท้องถิ่น เพราะได้เข้าไปสัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยตนเอง สามารถสร้างการเรียนรู้จากศรัทธา แรงจูงใจให้กับผู้เรียนรู้ นอกจากนี้ ศศิธร ศรีเขียว และคณะ (2551) ยังได้กล่าวถึงแนวทางให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์โดยการ ให้การมีส่วนร่วมคิดร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการ จนสามารถสร้างและทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ตลอดเวลา เกิดเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา ดังนั้นปัจจัยด้านการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนจึงถือเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (ปัทมทิยา สิงห์คราม และคณะ, 2557)

ปัทมทิยา สิงห์คราม และคณะ (2557) ได้ระบุกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถกำหนดกิจกรรมได้ 4 แบบ ดังนี้

1. การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการ จัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการศึกษาตำนาน เมืองโบราณ ผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน เพื่อ ถ่ายทอดประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย การศึกษาประวัติศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมค่าย ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. การศึกษา และการถ่ายทอด ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอก เล่าของผู้รู้ในชุมชน การศึกษาของ บัญญัติ สาลี และคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาการ ฟันฟูและอนุรักษ์ภาษาตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการละเล่นพื้นบ้านญ้อ โดยใช้วิธีการเล่า ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ผ่านชาวบ้านภูมิปัญญา และการให้เยาวชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการละเล่นพื้นบ้าน

3. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาถึงการพัฒนาเขตเมือง แบบยั่งยืนในพื้นที่ประวัติศาสตร์ของ Al-hagla, S.Khalid (2010) ที่ศึกษาและพบว่าการจัดเส้นทางมรดกทางวัฒนธรรมสามารถสร้างความเข้าใจ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ดี ซึ่งต้องเชื่อมระหว่าง พื้นที่ นักท่องเที่ยว และชุมชนเข้าด้วยกัน โดยทั้ง 3 ส่วน ต้องเข้ามามีส่วนในการอนุรักษ์ พื้นที่ ตีความหมาย ร่วมกับการอนุรักษ์ ให้เห็นคุณค่าของมรดกทาง คุณค่าและวัฒนธรรมร่วมทั้งเศรษฐกิจชุมชน หนึ่งในกิจกรรมสำคัญของการสร้างความตระหนัก ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์

4. การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรม ที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชูติมา ศิริวงศ์ (2553) ที่ศึกษาถึงกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความรู้ และทักษะ ความสามารถ และเป็น การปลูกฝังความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน

ปัทมทิยา สิงห์คราม และคณะ (2557) ได้สรุปถึงการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งมีปัจจัยเพื่อพัฒนากองท่องเที่ยว 5 ประการซึ่งเห็นถึงความจำเป็นในกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของตน คือ

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจของการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพราะคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าขององค์ความรู้และแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดการค้นหาคำตอบของชุมชนและการรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านั้น ตัวชี้วัดองค์ความรู้ดังกล่าวต้องมีความเป็นสหวิทยาการ มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ เข้ากับองค์ความรู้ชุมชนใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนากองท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยว

2. การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น

การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น นั้นประกอบด้วย 1) ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวคุณลักษณะที่สำคัญคือ การค้นหาเรื่องราว ประวัติความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่า ต่างๆ 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะที่สำคัญคือ ต้องเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และ 3) ด้านจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรมทางด้านความมีวินัย ความ ซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นต้น

3. การสร้างคุณค่าใหม่

กระบวนการการสร้างคุณค่าใหม่ อาทิเช่น 1) องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สร้างคุณค่าใหม่ในการท่องเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการบูรณาการประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนซัก ถาม เพื่อให้เกิดการซึมซับและ

ตระหนักในคุณค่า 2) องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่นำไปสร้างสำนึกรักถิ่นเกิด มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน 3) องค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์นำไปสร้างความรักและห่วงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น คุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นความรู้ทางด้าน สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์บนฐานระบบความเชื่อ และ 4) องค์ความรู้ด้านภูมิทัศน์ทางศิลปกรรมที่นำไปสร้างการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งใช้หลักธรรมในการจัดระเบียบของสังคม ข้อนี้ทำให้เกิดการสืบทอดมรดกทางทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อไป

4. การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน อาทิเช่น 1) การสร้างและทดสอบความรู้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงทำให้เกิดประสบการณ์ และเกิดความประทับใจ 2) การเรียนรู้แบบซึมซับ มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตลอด เวลาและต่อเนื่อง และ 3) กระบวนการฟื้นฟูและ พัฒนาการท่องเที่ยว คุณลักษณะที่สำคัญ คือ พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการมีส่วนร่วมคิด ร่วม ดำเนินการและร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริงโดยอาศัยการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ถึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับขึ้น

5. การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ถือว่าเป็นปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการสร้างการเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยวสามารถดึงดูดความสนใจทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รูปแบบกิจกรรมที่ หลากหลายด้านประวัติศาสตร์ อาทิเช่น 1) การศึกษาประวัติศาสตร์ ผ่านการจัดกิจกรรมค่ายประวัติศาสตร์ คุณลักษณะ ที่สำคัญ คือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) การศึกษาและถ่ายทอด ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน คุณลักษณะที่สำคัญ คือ การบอก เล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่าน ตัวบุคคลสู่ตัวบุคคล 3) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการให้เข้าไปสัมผัส ประสบการณ์ตรง คุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน และ 4) การแสดงและร่วมสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ คุณลักษณะ ที่สำคัญ คือ การให้มีส่วนร่วมของเยาวชนในการ แสดงและสาธิตกิจกรรมทางประวัติศาสตร์

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่ายังขาดงานวิจัยในเชิงเพื่อพัฒนาคู่มือเพื่อการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยตรงอยู่ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงของเนื้อหาซึ่งมีประโยชน์ต่องานวิจัยนี้คือ งานวิจัยเรื่องความต้องการคู่มือประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเรณูกา กลับสุข (2551) จากแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาทั้งหมดพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เคยจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวเลย คิดเป็นร้อยละ 78.0 ซึ่งจะเห็นว่าการฝึกอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวเป็นเรื่องที่ควรได้รับการสนับสนุนในทุกทางเพิ่มเติม การศึกษาครั้งนี้ได้สำรวจความต้องการเนื้อหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 191 ชุด ซึ่งการวิเคราะห์พบว่าในปัจจุบันยุวอาสาสมัครนำเที่ยวที่เข้ารับการฝึกอบรมกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด รองลงมากำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หน่วยงานหลักที่สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และหน่วยงานหลักอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนเนื้อหาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต้อนรับและบริการนำเที่ยว มากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเรื่องแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในงานของเรณูกา กลับสุข (2551) มีความเห็นว่าเนื้อหาของการฝึกอบรมส่วนใหญ่ยังไม่มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมเฉพาะที่เท่านั้น ซึ่งหากต้องการให้เกิดความพึงพอใจของผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เนื้อหาส่วนอื่นๆ เช่น การสื่อความหมาย การสื่อสารและภาษาอังกฤษ มีความจำเป็นอย่างมากเช่นกัน

ผลการวิจัยความต้องการของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยว พบว่า ยุวอาสาสมัครนำเที่ยวควรกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด หน่วยงานหลักที่ควรทำหน้าที่ในการจัดฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ควรเป็นสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำเขตหรือภูมิภาค รองลงมาควรเป็นหน่วยงานเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลาการจัดฝึกอบรมเฉลี่ย 6 วัน และให้ความเห็นว่าเนื้อหาในการจัดฝึกอบรมที่เหมาะสม ควรมีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสัดส่วนที่เท่ากัน และควรมีสัดส่วนของภาคทฤษฎีน้อยกว่าภาคปฏิบัติ และให้ความคิดเห็นว่าสถานที่จัดฝึกอบรมที่เหมาะสมและสะดวกที่สุดควรจัดในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเนื้อหาความรู้ทั่วไปที่เป็นที่ต้องการในการฝึกอบรมยุวอาสาสมัครนำเที่ยว 5 ลำดับ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เท่ากัน และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การต้อนรับและบริการนำเที่ยว ความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และข้อควรปฏิบัติสำหรับ

นักท่องเที่ยว ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรจัดให้มีการฝึกวิธีการนำนักท่องเที่ยวมาชมมากที่สุด รองลงมาควรฝึกด้านบุคลิกภาพและการพูดในที่สาธารณะนอกจากความรู้ทั่วไปและหัวข้อสำหรับการฝึกปฏิบัติแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่ควรจัดฝึกอบรมควรเป็นความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่สำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการเนื้อหาในการฝึกอบรมยูวอสาสมัครนำเที่ยว 5 ลำดับ ได้แก่ การต้อนรับและบริการนำเที่ยว รองลงมาเป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและการสื่อสารและภาษาอังกฤษ มีความต้องการเท่ากัน ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่ควรจัดให้มีการฝึกด้านบุคลิกภาพ มากที่สุด รองลงมาควรฝึกวิธีการนำนักท่องเที่ยวและการพูดในที่สาธารณะ นอกจากความรู้ทั่วไปและหัวข้อสำหรับการฝึกปฏิบัติแล้ว ควรมีความรู้เฉพาะที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่จัดฝึกอบรม ควรเป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาควรเป็นความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่สำคัญ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เคยเกิดขึ้นจากการจัดฝึกอบรมเป็นปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดฝึกอบรม การขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมและปัญหาการขาดหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการจัดฝึกอบรม พบปัญหายุวอสาสมัครนำเที่ยวขาดอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ขาดเยาวชนที่จะมาทำหน้าที่ยูวอสาสมัครนำเที่ยว และปัญหาที่กิจกรรมท่องเที่ยวไม่เอื้อต่อการมียูวอสาสมัครนำเที่ยว

อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของงานวิจัยนี้คือข้อมูลความคิดเห็นของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเนื้อหา ความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการจัดฝึกอบรมยูวอสาสมัครนำเที่ยว เป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งในการพัฒนาคู่มือหลักสูตรมาตรฐานการจัดฝึกอบรมยูวอสาสมัครนำเที่ยวเท่านั้น การจัดทำคู่มือควรจัดทำเนื้อหาให้ครอบคลุมความรู้ทุกๆ ด้านที่ยูวอสาสมัครนำเที่ยวจะต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับผลการวิจัยของเรณูภา กลับสุขนี้สามารถนำไปประยุกต์ในงานวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โดยใช้เนื้อหาในขั้นตอนการฝึกอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์ ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาตอนล่างพื้นที่เพื่อปฏิบัติงาน ตามข้อเสนอแนะของผลงานวิจัยที่ได้ การคัดเลือกอาสาสมัครในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการลงพื้นที่เพื่อศึกษาจริง รวมทั้งการเน้นเนื้อหาภาษาอังกฤษก็ได้ส่วนสนับสนุนจากงานวิจัยนี้

งานวิจัยเรื่องปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ของปัทมทิญา สิงห์ครามและคณะ (2557) เป็นงานวิจัยที่เน้นเพื่อการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ตาม

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวใน 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดการท่องเที่ยวใหม่ ตามแผนปฏิบัติการ 21 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เป็นฐานในการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ 3) ความแตกต่างและความเหมือนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นำไปสู่การกำหนดองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ 4) คุณค่าของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ต่อชุมชน 5) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศประวัติศาสตร์ และ 6) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ จากนั้นทำการสังเคราะห์ เพื่อกำหนดปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์นั้น ประกอบด้วย ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยว 5 ประการ อาทิเช่น 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้เป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปเป็นกรอบแนวคิดใน การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์เพื่อ และส่งผลให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ในพื้นที่ จะเห็นว่าแนวคิดการวิจัยเรื่องนี้มีส่วนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาคู่มือการศึกษาแหล่ง ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นแนวคิดการวิจัยเพื่อ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น อีกทั้งการเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น การสร้างคุณค่าใหม่ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และการเกิด กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึง ชุมชนใน 3 ระดับ ได้แก่ เยาวชน ชุมชน และเครือข่ายท้องถิ่น คุณค่าหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ต่อชุมชนต่างๆ อธิบายได้ ดังนี้ 1) คุณค่าต่อเยาวชนทำให้เยาวชนเกิดความรักในสำนักกรบ้านเกิดของตนเอง 2) คุณค่าต่อชุมชน ทำให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว 3) คุณค่าต่อเครือข่ายท้องถิ่นการ ท่องเที่ยว เป็นศูนย์รวมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้คงอยู่ต่อเนื่อง

ปัทมทิยา สิงห์ครามและคณะ (2557) กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเองเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิง นิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคู่มือ การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเองของงานวิจัยเล่มนี้ สำหรับมิติแห่งการเรียนรู้เพื่อ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใน สถานการณ์จริง ทำให้เกิดประสบการณ์และเกิดความประทับใจซึ่ง จะนำไปสู่การสร้างความรู้ใน รูปแบบใหม่ด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลาและต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้เช่นนี้สอดคล้องกับงานของทม เกตุวงศา และคณะ (2551) ที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน โดยกระตุ้นให้นักเรียนซักถามในสิ่ง ที่สงสัย ทำให้เกิดการซึมซับในองค์ความรู้ท้องถิ่น เพราะได้เข้าไปสัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยตนเอง สามารถสร้างการเรียนรู้จากศรัทธา แรงจูงใจให้กับผู้เรียนรู้ และงานของศศิธร ศรีเขียว และคณะ

(2551) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการทำให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์โดยการให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาการ จนสามารถสร้างและทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้ตลอดเวลา เกิดเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา จากการวิจัยข้างต้นเป็นสิ่งสนับสนุนว่า หัวใจของการฟื้นฟู และสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนในการรัก และร่วมอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นคือ การเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นสิ่งจูงใจและสร้างความรู้ในรูปแบบใหม่ด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และควรเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่งานวิจัยนี้เน้นเช่นกัน

งานวิจัยเรื่องคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ของดวงรัตน์ ด่านไธยนา (2553) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก และเพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแก่คนในชุมชน การทำ Focus group และการใช้แบบสอบถาม โดยให้ช่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก และสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก ผลการวิจัยปรากฏว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก คือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวในตำบลบางนกแขวก โดยต้องการหาความรู้ทางด้านวิถีชีวิตชุมชนเชิงประวัติศาสตร์โดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยเสริม ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชน ด้านเกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในหลากหลายแง่มุม ส่วนรูปแบบคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้น ควรคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนิยาย และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆเมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือ พ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะเหมือนของฝากที่ทำให้ได้คิดถึงหรืออยากหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงมากที่สุดในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวก คือการได้สัมผัสกับ

วัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชน (sense of place) ที่เกี่ยวเนื่องกับสายน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีส่วนหล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางนกแขวกที่หาได้ยากในสังคมปัจจุบัน

จะเห็นว่าการวิจัยเรื่องการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม มุ่งเน้นถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อรักษาวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน แม้ว่าการวิจัยคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวกจะเน้นมุมมองของนักท่องเที่ยว และจุดประสงค์เพื่อผลิตคู่มือให้นักท่องเที่ยว ซึ่งต่างจากงานวิจัยเพื่อสร้างคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่ผลิตคู่มือเพื่ออาสาสมัครนำเที่ยว แต่ผลของงานวิจัยที่ชุมชนบางนกแขวก สามารถนำมาเป็นแนวทางการผลิตคู่มือได้ดี อีกทั้งในปัจจุบันบางนกแขวกเป็นสถานที่เที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีตลาดเก๋าร้อยปี เป็นเรือนแถวริมน้ำปากคลองบางนกแขวก มีสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระบังเกิด วัดเจริญสุขาราม วัดบางกุ้ง เป็นต้น จึงเน้นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ แนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวกที่เป็นแนวทางของงานวิจัยเล่มนี้กล่าวคือ ส่วนประกอบของคู่มือนำเที่ยวที่สำคัญ มีอยู่ 6 อย่าง ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ 2) แผนที่ 3) การเดินทาง 4) ภาพประกอบ 5) จุดเด่นหรือการแนะนำสิ่งสำคัญของสถานที่ และ 6) งบประมาณค่าใช้จ่าย สำหรับขนาดคู่มือการท่องเที่ยว ควรเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม การใช้รูปทรงมาตรฐาน ตามรูปทรงของกระดาษ A4 ทำให้ประหยัดต้นทุน แนวทางในการออกแบบ ควรมีภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบ คือ ตัวอักษรขนาด 14 point

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจมากกับคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก และหลังจากมีคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกแล้ว นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนบางนกแขวกเพิ่มขึ้น และจะกลับมาเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวกคิดเป็นร้อยละร้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของการสื่อสารในยุคปัจจุบัน หากสามารถดึงศักยภาพของชุมชนของตนเองออกมาโดยไม่ทำลายวิถีชีวิตและภูมิปัญญาพื้นถิ่นของตนเอง ชุมชนนั้นจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สิ่งที่สอดคล้องด้านสื่อจากงานของปาริชาติ รอยเรืองพานิช (2544) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกับระยะเวลาในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวภาคใต้ของคนไทย (ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่) ผลการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีค่าเฉลี่ยของ

การเปิดรับมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ระยะเวลาในการตัดสินใจมาเที่ยวภาคใต้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนตัวต่อเดือน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้งานของหนึ่งหทัย ขอผลกลาง (2547) วิจัยเรื่อง สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเยี่ยมเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ คำบอกเล่าแบบปากต่อปากของเพื่อนหรือผู้ที่เคยเดินทางมาแล้ว ส่วนสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อชาวไทยมากกว่าชาวต่างประเทศ ขณะที่ชาวต่างประเทศให้ความสนใจสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นคู่มือแนะนำเที่ยว และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาข้อมูล ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของสถานที่นั้นๆ โดยสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ สื่อบุคคล เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นທີ່เชื่อถือของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ สื่อเฉพาะกิจ เช่น สื่อแผ่นพับ คู่มือแนะนำเที่ยว ควรนำไปเผยแพร่ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจะเห็นว่าสื่อด้านบุคคลคือ อาสาสมัครนำเที่ยวและสื่อสิ่งพิมพ์ที่งานวิจัยนี้กำลังจะพัฒนาคือคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ถือได้ว่าเป็นสื่อที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาสนับสนุนและศึกษาอย่างจริงจัง

งานวิจัยเรื่องความต้องการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา ของ พิชุรีย์ ทองฉิม และคณะ (2556) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สำนวจความต้องการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา ได้สำรวจความต้องการการตลาดต้นแบบของนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร นักเรียน และนักศึกษา จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง ถือได้ว่าเป็นอีกโอกาสของการท่องเที่ยวแนวใหม่ของจังหวัดสงขลา เนื่องจากคนในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐ และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา การเสด็จแต่ละครั้ง พระองค์ได้มีพระราชกรณียกิจแตกต่างกันไปนอกเหนือจากการเยี่ยมชมทุกซอกทุกซอของราษฎร เช่น การบูรณปฏิสังขรณ์วัดและสุเหร่า การเสด็จสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น จากปัญหาการไม่ทราบข้อมูลการเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวง จึงทำให้นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ ไม่ได้ให้ความสนใจสถานที่ที่พระองค์เสด็จประพาส และประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงเท่าที่ควร จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาความต้องการการตลาดการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา เพื่อก่อให้เกิดต้นแบบทางการตลาดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสของพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลาให้กับคนในท้องถิ่น สร้างจุดเด่น หรือ อัตลักษณ์ของสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จ

ประพาส เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับชุมชนในสถานที่ที่พระพุทธเจ้า หลวงเสด็จประพาส และแหล่งซื้อสินค้าประจำถิ่น โดยมุ่งหวังให้การตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้น ประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง สามารถนำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น

ผลการวิจัยความต้องการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา พบว่า นักท่องเที่ยว นักทัศนจร นักเรียนและนักศึกษา ส่วนใหญ่นิยมไปท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติมากที่สุด รองลงมา คือ การช้อปปิ้ง หรือซื้อสินค้า ท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม และท่องเที่ยวโบราณสถานประเพณี วัด ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ นักท่องเที่ยว นักทัศนจร นักเรียน และนักศึกษา ที่มาจากต่างจังหวัด และมาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาจะมีลักษณะการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ เป็นหลัก สิ่งนี้เป็นเรื่องที่ย้ำเตือนว่าควรมีการฟื้นฟูและกระตุ้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มากขึ้น การจัดการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงพบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ต้องเร่งให้ความรู้กับประชาชนมากขึ้น เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยเร็วทั่วถึง และต่อเนื่อง ควรจัดทำแผ่นพับ โบว์ชัวร์ แผนที่ เว็บไซต์ วิดีโอ สารคดี ด้านข้อมูล ควรมีความละเอียด แม่นยำ และชัดเจน ด้านสถานที่ ควรจัดทำศิลาจารึก หรือป้ายอธิบายประวัติศาสตร์ หรือ สร้างสิ่งดึงดูดใจที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น อนุสาวรีย์ของพระพุทธเจ้าหลวง เป็นต้น สำหรับสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการรองลงมา คือ ด้านค่าใช้จ่าย ควรพิจารณาให้เหมาะสมหรือไม่สูงเกินไป ด้านเวลาในการจัดนำเที่ยว ควรจัดในช่วงวันหยุด และคำนึงถึงฤดูกาล ด้านการท่องเที่ยว ควรเชื่อมโยงสถานที่นำเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และร้านอาหารประจำถิ่น และเชื่อมโยงโปรแกรมนำเที่ยวที่หลากหลาย หรือ ควรจัดให้ครบทุกสถานที่ที่พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาส และควรมีมัคคุเทศก์ที่รู้ข้อมูลประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน จากงานวิจัยนี้เป็นการย้ำถึงความสำคัญของการกระตุ้นหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ การฟื้นฟูชีวิตให้แก่แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ รวมถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และความจำเป็นของมัคคุเทศก์ที่รู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน

งานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับการศึกษามัคคุเทศก์ คู่มือการฝึกฝนและฝึกอบรมมัคคุเทศก์นั้นจะมีความเกี่ยวเนื่องกับมุมมองของด้านการตลาด ด้านการจัดการ และด้านการพัฒนาอาชีพของมัคคุเทศก์เป็นส่วนมาก (Io & Hallo, 2012; Wang, Hsieh, & Chen, 2002; Wang, Hsieh, Chou, & Lin, 2007; Weiler & Ham, 2002) อย่างไรก็ตามงานวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับการสร้างคู่มือเพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวยังขาดแคลนอยู่ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านเนื้อหาตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง ‘Power-knowledge and tour-guide training: Capitalistic domination,

utopian visions and the creation and negotiation of UNESCO's Homo Turismos in Macao' ของ Chin-Ee Ong และคณะ (2014) ใช้การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์มัคคุเทศก์ การให้เขียนบันทึก วิเคราะห์จากคู่มืออบรมมัคคุเทศก์ที่เกี่ยวข้อง เช่นจาก UNESCO เป็นต้น เพื่อหาบทบาทและองค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ในมาเก๊า ข้อค้นพบจะเห็นถึงบทบาทความสำคัญของมัคคุเทศก์ ซึ่งมัคคุเทศก์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเช่นมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทาง UNESCO จะเรียกว่า 'homo turismos' ซึ่งบทบาทของมัคคุเทศก์ที่สำคัญคือ การทำให้นักท่องเที่ยวพอใจ ความเป็นมืออาชีพ เข้าใจบทบาทความเป็นมัคคุเทศก์ และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวที่สำคัญ เปรียบเทียบกับงานวิจัยของ Hollinshead (1999) เมื่อศึกษาบทบาทความสำคัญระหว่างนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ จะพบว่าคำบรรยายนักท่องเที่ยวคือเป็นบุคคลที่ได้รับความสุข ลูกค้านี้จะต้องได้รับความพอใจ และในการบรรยายมัคคุเทศก์คือทัศนคติทางบวกในการบริการ เสมือนผู้ต้อนรับส่วนหน้า แก่สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี มีความรับผิดชอบ สุภาพและมีความกระตือรือร้น

ในงานวิจัยของ Chin-Ee Ong และคณะ (2014) ได้ศึกษามัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ซึ่งได้บรรยายว่าการเป็นมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย อีกทั้งมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยวเช่นนี้ยังมีบทบาทช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้มาเยือน

บทบาทที่สำคัญของมัคคุเทศก์คือการตีความข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และสามารถสื่อสารออกมาได้ดีในการบรรยายแหล่งท่องเที่ยว ในเชิงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ บทบาทที่สำคัญของมัคคุเทศก์ที่ไม่ควรมองข้ามคือการช่วยให้การท่องเที่ยวนั้นยั่งยืน จากการวิเคราะห์เอกสารการอบรมและคู่มือมัคคุเทศก์จะเห็นว่าจะพยายามกระตุ้นให้มัคคุเทศก์รับรู้บทบาทของตน สร้างทักษะและความเป็นมืออาชีพของมัคคุเทศก์ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสนับสนุนบทบาทที่สำคัญของมัคคุเทศก์ และความรู้ที่มัคคุเทศก์ควรมีเพื่อการเป็นมืออาชีพ

งานของ Weiler, B. & Walker, K. (2014) เรื่อง Enhancing the visitor experience: reconceptualising the tour guide's communicative role ซึ่งได้ดำเนินการอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์จำนวน 68 คน และมีการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถของอาสาสมัครจากแบบสอบถามก่อนและหลังการอบรม ซึ่งจะเห็นว่าหัวข้อทุกหัวข้อที่ถามและให้อาสาสมัครมัคคุเทศก์ประเมินตนเองจะมีคะแนนที่เพิ่มขึ้นหลังจากที่ผ่านการอบรมและศึกษาแล้ว และมีคำถามปลายเปิดเพิ่มเติม คำถามเพื่อการประเมินมี 30 หัวข้อและจะถามให้มัคคุเทศก์ประเมินว่า 1) สามารถปฏิบัติทักษะนั้นๆได้ดีเพียงใด มีความรู้ในเรื่องนั้นๆมากน้อยเพียงใด 2) อาสาสมัครเห็นว่าทักษะนั้นๆมีความจำเป็นต่อบทบาทมัคคุเทศก์มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะใช้ rating scale จากการสรุปผลจะเห็นว่าทักษะที่สำคัญสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อการฝึกฝนคือเรื่องความปลอดภัยที่ต้องดูแลนักท่องเที่ยว ต้องมีความรู้เรื่อง

แหล่งท่องเที่ยวและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี มีปฏิสัมพันธ์และสามารถสื่อสารให้นักท่องเที่ยวได้ดี เช่นการตอบคำถาม การใช้ภาษาที่เหมาะสม ทักษะที่ทำให้นักท่องเที่ยวพอใจมีประสบการณ์ที่ดี มีความรู้เรื่องนักท่องเที่ยว เช่นนักท่องเที่ยวที่ต่างวัฒนธรรม และสุดท้ายคือมีความเข้าใจกฎและระเบียบที่สำคัญและแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบ

จะเห็นจากงานวิจัยข้างต้นถึงบทบาทและความสำคัญของผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์และความจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมให้มัคคุเทศก์มีความรู้และทักษะที่จำเป็นโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ตนนำเที่ยว และต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคู่มือหรือการอบรมเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นของมัคคุเทศก์ดังกล่าว

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในส่วนของบทนี้เป็นการสรุปประเด็นที่สำคัญที่ได้รับจากผลของการวิจัยการสร้างคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี โดยเน้นฉบับภาษาอังกฤษโดยแบ่งส่วนเป็น 1) ประเด็นสำคัญของรูปแบบในการสร้างคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 2) อาสาสมัครมัคคุเทศก์ประเมินคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ฯ หลังจากที่ได้ศึกษาคู่มือด้วยตนเองแล้ว และ 3) นักท่องเที่ยวประเมินอาสาสมัครมัคคุเทศก์หลังจากศึกษาคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์ เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ฯ และลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ในการนำเสนอบทนี้จะดำเนินการตอบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเล่มนี้

1. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ความสำคัญของจังหวัดเพชรบุรีนั้น เป็นจังหวัดที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในการพัฒนาจังหวัด หากพิจารณาตามลักษณะภูมิประเทศและที่ตั้งของจังหวัดแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นประตูสู่การเดินทางไปยังภาคใต้ของประเทศไทย จึงมีความสำคัญในฐานะจุดแวะพักของผู้คนที่เดินทางสู่ภาคใต้ จังหวัดเพชรบุรี มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย ส่งผลให้มีความได้เปรียบในการขนส่งสินค้าไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตลาดใหญ่และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีผู้คนจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศที่จังหวัดเพชรบุรีมากขึ้น ตามลำดับ จังหวัดเพชรบุรี มีสภาพทางธรรมชาติและภูมิประเทศอันสวยงามหลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมือง เป็นอำเภอที่มีความพร้อมทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและธรรมชาติ เป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเมือง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพราะอำเภอเมืองเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมาย

ซึ่งแต่ละแห่งตั้งอยู่ไม่ไกลกัน นอกจากนี้จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่เน้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ดังวิสัยทัศน์ของจังหวัดในปี 2558 นี้ที่ต้องการพัฒนาให้จังหวัดเป็น “แหล่งผลิตอาหารและการท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN” (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2558)

ตามโครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2557 (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2558) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตร ด้านท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งประเด็นดังกล่าวเกิดจากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของจังหวัด (SWOT) จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์ระดับภาค และทิศทางการพัฒนาระดับกลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ “การท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน” ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวนี้เชื่อมโยงกับพันธกิจที่ต้องการยกระดับการท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียงระดับ Top Ten ของ ASEAN ซึ่งการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้จะเป็นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในพื้นที่ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

1. ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนับสนุนและพัฒนาปัจจัยผลักดัน เป็นแหล่งศึกษาดูงานและจัดนิทรรศการที่สำคัญระดับประเทศ
 2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับภาคการท่องเที่ยว
 3. ปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว
- แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษาในการดำเนินการวิจัยคือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี หรือที่เรียกว่า เขาวัง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่สำคัญ ซึ่งเห็นได้จากตราประจำจังหวัดและธงประจำจังหวัด จะมีภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ประกอบอยู่ด้วย อีกทั้งในการเดินทางไปสู่กรุงเทพมหานคร และสู่ภาคใต้ เมื่อถึงจังหวัดเพชรบุรี จะเห็น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ตั้งเด่นสง่ามอยุ่บนภูเขาสูง เป็นสัญลักษณ์ว่า ขณะนี้ได้เดินทางถึงอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี แล้วจากความโด่งดังและเอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ที่ไม่เหมือนที่ใด จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมความงามซึ่งในอดีตเป็นพระราชวังเก่าของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจและเยาวชนรุ่นหลัง

สรุปความสำคัญและความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์โดยย่อของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีแห่งนี้ กล่าวคือ เป็นโบราณสถานเก่าแก่คู่มือเมืองเพชรบุรี ตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ 3 ยอด ยอดที่สูงที่สุด สูงประมาณ 95 เมตร แต่เดิมชาวบ้านเรียกภูเขานี้ว่า “เขาสมน” พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพอพระราชหฤทัยที่จะสร้างพระราชวัง สำหรับเสด็จแปรพระราชฐานขึ้นบนยอดเขาแห่งนี้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งในขณะนั้นเป็นพระสมุหกลาโหม เป็นแม่กองก่อสร้าง จนสำเร็จเรียบร้อยเมื่อปี พ.ศ. 2403 ทรงพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” แต่ชาวเมืองเพชรเรียกกันติดปากว่าเขาวัง สืบมาจนทุกวันนี้ พระนครคีรีประกอบด้วย พระที่นั่ง พระตำหนัก วัด และกลุ่มอาคารต่าง ๆ มากมาย ส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิกผสมสถาปัตยกรรมจีน ตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ 3 ยอดด้วยกัน คือ ยอดเขาด้านทิศตะวันออก บริเวณไหล่เขาเป็นที่ตั้งของวัดมหาสมณาราม ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝีมือขรัวอินโขงบนผนังทั้งสี่ด้าน เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วนบนยอดเขาเป็นที่ตั้งของวัดพระแก้ว เป็นวัดประจำพระราชวังพระนครคีรี เช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็นวัดประจำพระบรมมหาราชวัง ในกรุงเทพฯ ภายในวัดพระแก้วประกอบด้วยพระอุโบสถขนาดเล็ก ประดับด้วยหินอ่อน ด้านหลังเป็นพระพุทธรูปเจดีย์ ด้านหน้าพระอุโบสถเป็นหอรบรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมขนาดเล็ก

ยอดเขากลาง เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุจอมเพชร มีความสูง 40 เมตร บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน จากจุดนี้สามารถมองเห็นพระที่นั่งต่าง ๆ บนยอดเขาอีก 2 ยอด รวมทั้งทิวทัศน์ของตัวเมืองเพชรบุรี ยอดเขาด้านทิศตะวันตก เป็นที่ตั้งของพระราชวังอันเป็นที่ประทับได้แก่ พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรย์ พระที่นั่งเวียงยงค์เชียรปราสาท พระที่นั่งราชธรรมสภา หอซังवालเวียงชัย หอพิมานเพชรมเหศวร์ พระที่นั่งสันถาคารสถาน หอจตุเวทปริตพจน์ ศาลาทัศนา นักขัตฤกษ์ นอกจากนี้แล้วยังมีโรงรถ โรงม้า ศาลามหาดเล็ก ศาลาอุทกชน ศาลาด่าน ศาลาเย็นใจ หิมดาบองครักษ์ โรงครัว ตามแบบพระราชวังทั่วไป รอบพระราชวังมีป้อมล้อมอยู่ทั้ง 4 ทิศ คือ ป้อมธรรมาป้อมปกทางทิศตะวันออก ป้อมวิรุฬหกป้อมรักษาทางทิศใต้ ป้อมวิรูปักษ์ป้อมกันทางทิศตะวันตก และป้อมเวสสุวรรณรักษาทางทิศเหนือ

กรมศิลปากรได้ใช้บางส่วนของพระราชวังบนยอดเขาด้านทิศตะวันตกนี้จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครคีรี ภายในเก็บรักษาโบราณวัตถุต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องราชูปโภคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รูปหล่อโลหะสำริดและทองเหลืองที่ใช้สำหรับตกแต่งห้องต่าง ๆ ในพระที่นั่ง และเครื่องกระเบื้องของจีน ญี่ปุ่น และยุโรป เฉพาะส่วนของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว ในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ในช่วงการวิจัยสามขั้นตอนแรกผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้ทางประวัติศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน เพื่อดำเนินการผลิตสื่อการเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง และลงพื้นที่จริง ซึ่งผลการสัมภาษณ์เพื่อสร้างคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น มีความต้องการคู่มือสำหรับการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์เป็นอย่างดีเนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย และการที่จังหวัดเปิดตัววิสัยทัศน์ว่าจะเป็น “แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำในอาเซียน” จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านภาษา และคู่มือฯ ฉบับภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่เป็นการช่วยเสริมกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และจากการสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเยาวชนที่จะเป็นผู้สืบสานในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นต่อไปนั้น มีความเห็นว่านักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน หากมีคู่มือการท่องเที่ยวโดยละเอียดที่บอกถึงรายละเอียดสถานที่และแผนที่เส้นทางการเดินท่องเที่ยว จะเป็น การช่วยกระตุ้นการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อย่างแน่นอน ส่วนรูปแบบของคู่มือทางการท่องเที่ยวนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ และคงภาพลักษณ์ที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆให้มากที่สุด โดยการนำเสนอเรื่องราว มีรายละเอียด มีรูปภาพประกอบ มีแผนที่ มีเส้นทางการเดินที่ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย

ซึ่งในภาพรวมแล้วได้ประเด็นเพื่อการพัฒนาคู่มือประเด็นหลักๆคือ ควรพัฒนาคู่มือให้เข้าใจง่ายแม้จะเป็นภาษาอังกฤษก็ควรเลือกใช้ศัพท์ที่เข้าใจง่าย ควรให้รายละเอียดครอบคลุม และชัดเจน ควรใช้รูปภาพในการช่วยจำ และจุดการเดินทางที่เป็นลำดับต่อเนื่อง ซึ่งสามารถใช้ตัวเลขช่วยในการลำดับการเดินทาง อาจมีการเน้นเนื้อหาสำคัญในกรณีที่บางครั้งมีเวลาในการบรรยายจำกัดซึ่งอาสาสมัครจะได้ปรับหรือยืดหยุ่นการบรรยายได้ตามสถานการณ์ สามารถที่จะเพิ่มเติมเกร็ดหรือประวัติต่างๆเพื่อให้อ่านในรายละเอียดไว้ในเล่ม เช่น ประวัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

เพื่อให้คู่มือเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับมัคคุเทศก์เกิดประสิทธิผล จึงดำเนินการประเมินคู่มือที่ผลิตขึ้นโดยสอบถาม ความคิดเห็นของอาสาสมัครนำเที่ยว เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจของเนื้อหา ต่อคู่มืออาสาสมัครนำเที่ยว สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

อาสาสมัครผู้ตอบแบบประเมินผล จำนวน 22 คน ได้ประเมินคู่มือฯหลังจากการทดลองใช้จริงแล้ว ซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินจากอาสาสมัครมัคคุเทศก์

อาสาสมัครมัคคุเทศก์ประเมินคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาหลังจากศึกษาคู่มือด้วยตนเอง มีประเด็นหลักจากผลจากวิจัยแบ่งเป็นหัวข้อคือ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครมัคคุเทศก์

อาสาสมัครมัคคุเทศก์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 10-20 ปี ซึ่งจากช่วงอายุนี้เป็นนักเรียนที่มาเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์ ระยะในการศึกษาคู่มือด้วยตนเองใช้เวลา 2 ครั้งต่อสัปดาห์ มากที่สุด และรองลงมาคือ ใช้เวลา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลา 3 ครั้งต่อสัปดาห์ และใช้เวลา 4 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวนเท่ากัน ก่อนให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว โดยช่วงเวลาในการฝึกแต่ละครั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากใช้เวลา 6 ชั่วโมง และรองลงมาคือ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง และใช้เวลา 3 ชั่วโมง จำนวนใกล้เคียงกัน

1.2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา

จากประเด็นคำถามในแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับ 3 ลำดับมากที่สุด ดังนี้ ลำดับแรก การครอบคลุมจุดสำคัญๆ ในพระนครศรีอยุธยาของคู่มือนี้ รองลงมาคือ คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน และลำดับที่สาม ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อนำไปใช้และประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริงซึ่งถือว่าพอใจคู่มือนี้เมื่อนำไปใช้งานในพื้นที่จริง และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

1.3 ข้อเสนอแนะ

จากคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากความคิดเห็นของอาสาสมัครนำเที่ยวที่ใช้คู่มือมัคคุเทศก์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสามารถนำมาสรุปได้เพื่อการพัฒนาคู่มือให้ดีขึ้นคือ

1.3.1 ควรเพิ่มเนื้อหาให้มีรายละเอียดและเชิงลึกมากขึ้น รวมถึงข้อมูลเพิ่มเติมที่มีความเกี่ยวข้องกับพระนครศรีอยุธยา การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศในช่วงเวลานั้น สถาปัตยกรรมการก่อสร้างที่ละเอียด พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งเกร็ดความรู้เกี่ยวกับพระนครศรีอยุธยา

1.3.2 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การสะกดผิด เป็นต้น

1.3.3 บางส่วนของเนื้อหาในเล่มจะละเอียด แต่ศัพท์บางคำยากไป ดังนั้นจึงควรปรับศัพท์ให้ง่ายขึ้น

1.3.4 ในการลงพื้นที่ฝึกและทดลองใช้คู่มือจริงนั้นอาสาสมัครส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการได้ฝึกทักษะทางภาษาอังกฤษเนื่องจากคู่มือเป็นภาษาอังกฤษและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและนักท่องเที่ยว

1.3.5 การใช้คู่มือเพื่อการฝึกฝนนั้นนอกจากจะได้ความรู้แล้ว อาสาสมัครยังได้รับความภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนด้วย

1.3.6 นักท่องเที่ยวที่มีหลายชาติ ซึ่งมีชาติจีนมาก ควรมีฉบับภาษาจีนด้วยในอนาคต

2. ผลการประเมินจากนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวประเมินอาสาสมัครมัคคุเทศก์หลังจากศึกษาคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาตนเอง ซึ่งสามารถสรุปผลได้ 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

จากนักท่องเที่ยว จำนวน 461 คน พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีช่วงอายุระหว่าง 11 – 20 ปี และระหว่าง 21 – 30 ปี ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประกอบอาชีพนักเรียน นักศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่อื่นๆ มากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และลำดับที่ 3 คือ จากต่างประเทศ

2.2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา

จากประเด็นคำถามในแบบสอบถามนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อมัคคุเทศก์ สถานที่ และความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากในภาพรวม เรียงคะแนน 3 ลำดับแรก ดังนี้ ลำดับที่ 1 การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์ ลำดับที่ 2 คือ จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวก และลำดับที่ 3 คือ สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น โดยหากแบ่งเป็นประเด็นพิจารณาทีละด้าน ด้านมัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูลได้รับความพึงพอใจเรื่อง การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์มากที่สุด ด้านสถานที่และระยะเวลา ได้รับความพึงพอใจเรื่อง สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านความรู้ ความเข้าใจได้รับความพึงพอใจเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระนครศรีอยุธยาลำดับที่ 1 มากที่สุด

2.3 ข้อเสนอแนะ

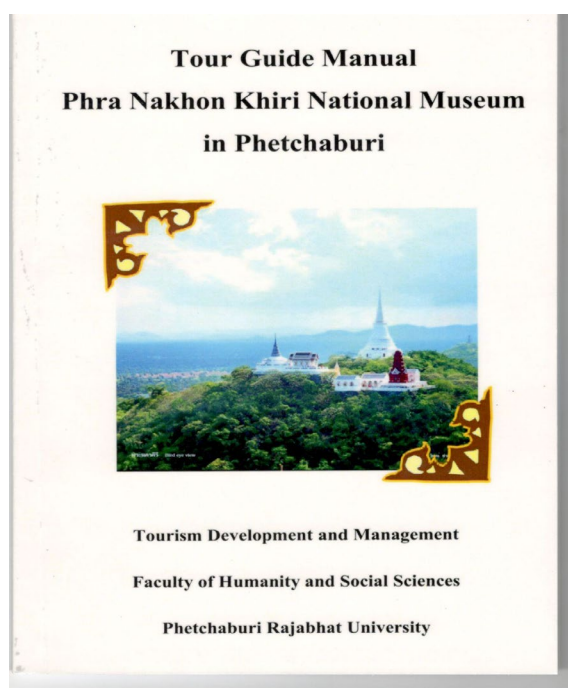
จากคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสาสมัครนำเที่ยวจากการทดลองใช้คู่มือมัคคุเทศก์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา นำมาสรุปประเด็นได้ดังนี้

2.3.1 ด้านข้อมูล ภาพรวมข้อมูลที่ได้รับมีความเหมาะสมดี แต่ควรให้เพิ่มเติมข้อมูลอีก อาทิ ประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรม ที่ได้รับจากต่างประเทศ เป็นต้น

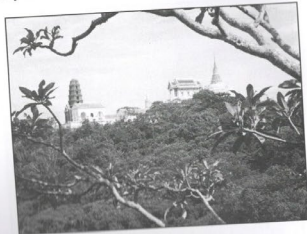
2.3.2 ด้านอาสาสมัครนำเที่ยว ภาพรวมของอาสาสมัครนำเที่ยวดี มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม เป็นมิตร แต่อยากให้ปรับปรุงเรื่องการนำเสนอข้อมูล เสียงดังฟังชัด และแนะนำให้แต่งกายเข้ากับสถานที่

2.3.3 ด้านอื่นๆ ภาพรวมดี แต่สถานที่ควรจะมีจุดพักผ่อนมากขึ้น ควรจัดมุม/ซุ้ม/ป้ายไว้ถ้ายรูป มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ปรับปรุงความสะอาด ควรมีกิจกรรมเพิ่มเติมให้นักท่องเที่ยว และอยากให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลมากขึ้น

จากข้อมูลผลการประเมินที่ได้จากทั้งอาสาสมัครนำเที่ยว หลังจากได้ทดลองใช้คู่มือจริง และผลการประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวจากนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำมาหาหรือผู้เชี่ยวชาญคือหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี และให้ปรับข้อมูลในคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวเพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี ตามผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานต่อไปได้จริง ดังตัวอย่างเนื้อหาคู่มือมัคคุเทศก์ต่อไปนี้

History of Phra Nakhon Khiri National Museum (Khao Wang)

Phra Nakorn Khiri Palace, locally known as **Khao Wang** (Hill Palace), is an old historical site of Phetchaburi city. Due to its unique blend of nature with fine arts, Phra Nakorn Kiri Palace has become a beautiful tourist attraction and the Phetchaburi's symbolic landmark.

Phra Nakorn Khiri Palace or **Khao Wang** is the first Rattanakosin palace built outside Bangkok. King Rama IV (King Mongkut) was so fond of the location that he commanded a palace

built on top of the hill. The palace, surrounded by a magnificent landscape, was to be used for his vacationing.

Phra Nakorn Khiri Palace, covering all three peaks of the hill, was first called "Khao Samana" and later "Khao Maha Sawan." The palace spreads over an area of 188 rai, and rises 95 meters above sea level. In 1859, King Rama IV assigned Chao Phraya Sri Suriyawongse (personal name Chuang Bunnag), who held the position of Samuha Kalahom or Defence Minister of Siam, to supervise the construction of his new palace.

Chao Phraya Sri Suriyawongse was later appointed to Somdej Chao Phya Borom Maha Sri Suriyawongse. The palace's construction under the responsibility of Phra Petr Pisai Sri Sawaddee (Tuam Bunnag), then Governor of Phetchaburi Province, was completed in 1862. **Phra Nakhon Khiri Palace**, commonly known as **Khao Wang**, comprises royal halls, palaces and royal temples.

The highlights include the uniquely well-balanced Thai, neo-classic Western and Chinese architectural styles. During the reign of King Rama IV, Thailand began to pursue a policy of modernization to accommodate Thailand to the modern world. In

Tour from the West side of Phra Nakhon Khiri (Route A)

- A1 Sala Thatsana Nakkhataroek
- A2 Wat Maha Samanaram
- A3 Fortresses
- A4 Royal Horse Stable and Carriage House
- A5 Ratcha Wallaphakhan
- A6 Sala Lukkhu (Official Hall)
- A7 Sala Dan Na
- A8 Sala Yenchai (Hall for Relaxation)
- A9 Phra Thinang Santhakarn Sathan
- A10 Mahorasop or Khon House
- A11 Sala Dan Klang

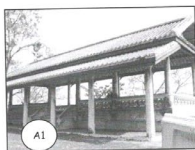
Tour from Cable Car (Route B)

- B1 A Group of Buildings inside the Nari Prawet Gate

Connections between the two routes (Route A+B)

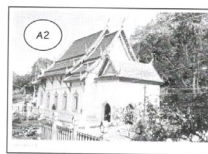
- Tim Dap Ongkharak
- Phiman Phetmahet Halls
- Rong Suthakam
- Phra Thinang Phetphum Phairot
- Royal Kitchen
- Phra Thinang Pramot Mahaisawan
- Phra Tawan Wang
- Phra Thinang Wechayan Wichien Prasat
- Phra Thinang Ratchathamma Sapha
- Chatchawan Wiangchai Observatory
- Sala Dan Lang
- Phra That Chomphet
- Chaturwet Paritaphat Pavilion
- Wat Phra Kaeo Noi
- Phra Ubosot (Ordination Hall)
- Phra Sutthasela Chedi
- Belfry
- Phra Prang Daeng
- Sala

Tour from the West side of Phra Nakhon Khiri (Route A)

Sala Thatsana Nakhataroek (A1) is on the Eastern hilltop, opposite to Wat Maha Samanaram Worawihan. It was the royal audience hall to observe festival and traditional events such as Songkran festival.

10

Wat Maha Samanaram (A2) stands at the base of Khao Wang. It was formerly called Wat Maha Samanaram Ratchaworawihan or Wat Khao Wang. King Rama IV stayed here during his monkhood and renamed it Wat Maha Samanaram, locally known as Wat Khao Wang. It was a master-class royal monastery of the Worawihan type and Dhammayuttika sect.

Inside the Ubosot are beautiful murals on all four walls. There are murals by Khrua In Khong, a master painter who was the first Thai artist to use Western-style perspective and bird's-eye views in Thai murals. He introduced the perspective expression

technique, using colors and shadows to create dimensional paintings. The mural paintings depict the scene of the pilgrimage to Buddha's footprint.

11

ภาพที่ 5.1-5.4 ภาพตัวอย่างเนื้อหาคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการสรุปผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์ เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

3.1 ในการสร้างคู่มือนั้นสิ่งที่สำคัญคือ ข้อมูล จะต้องมีความพร้อม มีรายละเอียดที่ชัดเจน และถูกต้อง ข้อมูลที่ได้สืบค้นมานั้น หากได้มาหลายแหล่งควรนำมาวิเคราะห์ ตรวจสอบเนื้อหาตรงกัน หรือไม่ ที่มาของข้อมูลเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ก่อนจัดทำคู่มือ เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาคู่มือได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

3.2 ลักษณะหรือรูปแบบของคู่มือนั้น ต้องมีความเหมาะสม เข้าใจง่าย เพราะจะทำให้ผู้ที่ศึกษาคู่มือนั้นเข้าใจง่าย ไม่สับสน นอกจากเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้วควรมีภาพประกอบด้วย เพื่อให้ผู้ศึกษานั้นเข้าใจมากขึ้น โดยให้ภาพตรงกับเนื้อหาการบรรยายของแต่ละจุด

3.3 นอกจากข้อมูลหลักแล้ว ควรมีข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาด้วย โดยเฉพาะข้อมูลสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับเกร็ดต่างๆของสถานที่ก็ถือเป็นข้อมูลหนึ่งที่มีความ

3.4 คู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น เรียนรู้ได้ไม่ยาก โดยผ่านกระบวนการวิจัย ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในที่นี่คืออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้จริง หากในอนาคตมีงบประมาณสนับสนุนสามารถนำคู่มือนี้นำมาผลิตขึ้นเป็นลักษณะของเทปหรือ ซีดีการบรรยายเพื่อฟังแทนการอ่าน และเดินศึกษาด้วยตนเองในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

3.5 การสร้างคู่มือสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองของอาสาสมัครนำเที่ยวนั้น สามารถใช้ร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นจะมีข้อมูลที่ละเอียด มีเกร็ดข้อมูลที่หลากหลาย อาจต้องใช้คู่มือช่วยในการจำ หรือเรียนรู้ และใช้ระยะเวลา ดังนั้นการสร้างคู่มือนี้นี้ถือเป็นการสร้างบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่ขาดแคลน สร้างจิตสำนึกในการรักษมรดกของชาติสำหรับเยาวชนและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของประเทศได้ทางหนึ่ง

3.6 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเยาวชนนั้นควรมีอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากผลการประเมินเรื่องคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองของอาสาสมัครนำเที่ยวและนักท่องเที่ยว ปรากฏว่าส่วนใหญ่พอใจในรูปแบบ และการลงพื้นที่ศึกษาและทดลองปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นการสร้างบุคลากรเพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งควรมีการอบรมพัฒนาทักษะด้านมัคคุเทศก์ไปพร้อมกับเรียนรู้เรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ตามที่การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการมา

2. อภิปรายผล

จากการประมวลผลการวิจัยจะเห็นว่าการสร้างคู่มือเพื่อช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวนั้น เป็นการช่วยเสริมและกระตุ้นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และเป็นรูปธรรมของการเป็นเครื่องมือช่วยศึกษาเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีรายละเอียดของข้อมูลอยู่มาก ซึ่งเมื่อมีคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวแล้วสามารถนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้จากการประเมินโดยผู้ใช้หรือบุคลากรทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เพื่อคู่มือที่มีข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย ในส่วนของการอภิปรายผลนี้จะได้ประเด็นสำคัญจากการดำเนินการวิจัย และผลของการวิจัยซึ่งนำมาเทียบเคียงเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังประเด็นต่อไปนี้

2.1 ความสำคัญของการสร้างคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาของ Milojevic, S. et al. (2014) นำเสนอเกี่ยวกับสื่อเพื่อการศึกษาต่างๆ จะเห็นว่าแต่ละสื่อก็จะทำหน้าที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ เช่นหากเป็นหนังสือเรียนก็จะต้องมีโครงสร้างและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากนิตยสาร Milojevic, S. et al. (2014) สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของ “สื่อคู่มือ” ซึ่งเขากล่าวว่ามีผู้ศึกษาสื่อนี้ค่อนข้างน้อย เขากล่าวว่าในศตวรรษที่ 19 และ 20 นี้อีกที่เป็นลักษณะคู่มือในศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์จะเขียนโดยผู้เขียนที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป แต่ส่วนมากเน้นเพื่อการศึกษา เป็นการสรุปรวบรวมองค์ความรู้ในศาสตร์นั้นๆ จึงเป็นสื่อที่น่าสนใจและมีความสำคัญ

สำหรับศาสตร์ทางด้านการท่องเที่ยว นั้น คู่มือทางด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่น่าที่จะให้ความสนใจสำหรับการศึกษา หรือเพื่อการพัฒนาคู่มือซึ่งการศึกษาด้านนี้ยังมีไม่มากนัก จากการเปรียบเทียบผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง กรณีศึกษาชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ของดวงรัตน์ ด่านไทยนำ (2553) จะเห็นความสอดคล้องของความสำคัญของการสร้างคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง กล่าวคือ การมีคู่มือการท่องเที่ยวโดยละเอียดที่บอกถึงรายละเอียดสถานที่และแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมชื่นชมและเกิดความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างยั่งยืน ของสุรีย์พร ธรรมิกพงษ์ และคณะ (2553) ผลการศึกษาความต้องการและข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสำหรับเยาวชน เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยในด้านขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนโดยภาพรวม พบว่าควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยว วิธีการ

อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและผลเสียของการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ อันติ (2544) ที่ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กล่าวว่า การสำรวจความต้องการและข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนสูงสุด และต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากการประเมินคู่มือโดยการนำไปใช้จริงของอาสาสมัครจะเห็นว่าคู่มือนี้มีจุดเด่นเรื่อง การครอบคลุมจุดสำคัญๆในพระนครศรี มีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน และอาสาสมัครเกิดความพอใจในภาพรวมของคู่มือนี้เมื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานจริง ดังนั้นการมีประสิทธิภาพของคู่มือนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องใส่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เหมาะสมสำหรับผู้ใช้ จากการศึกษาของดวงรัตน์ ด่านไธยนา (2553) จะเห็นว่าพฤติกรรมในการเลือกรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบของคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกที่จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากที่สุด โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่อง ให้หลากหลาย มีการจัดหน้าแบบนิตยสารและการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆ เมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะ ผสมผสานกัน มีภาพพร้อมข้อความ มีภาพขนาดที่เหมาะสม ให้สะดวกต่อการพกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียด เกี่ยวกับเส้นทาง การท่องเที่ยว ที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยว ต่างๆ และดวงรัตน์ ด่านไธยนา (2553) ได้เสริมว่าคู่มือการท่องเที่ยวมีลักษณะเหมือนของฝากที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ได้คิดถึง หรือหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นรูปแบบจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะจูงใจผู้ที่ศึกษาเรื่องราวแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ

นอกจากการมีคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจแล้ว การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองจะทำให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการผลิตคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ด้วยการศึกษาร่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างยั่งยืน ของสุรียพร ธรรมิกพงษ์ และคณะ (2553) ได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า ในระหว่างใช้ชุดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนส่วนมากให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี และศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ทักษะกระบวนการสังเกต กระบวนการคิด กระบวนการนำเสนอข้อมูล นอกจากนี้จะเห็นว่าผู้เรียนชอบไปเรียนนอกสถานที่จากผู้รู้ในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และชอบที่ได้ไปเรียนรู้จากสถานที่จริง ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนได้

เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีการแนะนำแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน มีการติดต่อประสานงานกับผู้รู้ในท้องถิ่นช่วยให้ความรู้กับผู้เรียน และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยพาผู้เรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์ และคณะ (2553) กล่าวถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในการสนับสนุนเรื่องการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริงนี้ว่าการจัดการเรียนรู้จะต้องสามารถพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง เป็นกระบวนการที่มีทางเลือก และมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ความสำคัญของการเล่าเรื่องราวผ่านสื่อบุคคล

แม้จะมีคู่มือทางการท่องเที่ยวที่ดีเพียงใด แต่การบอกเล่าเรื่องราวผ่านสื่อบุคคลนั้นถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้เป็นอย่างดี ซึ่งความสำคัญของสื่อบุคคลในงานวิจัยของ ปัทมทิยา สิงห์คราม (2557) ได้นำเสนอสนับสนุนความสำคัญประเด็นนี้อย่างชัดเจน จะเห็นว่าการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะไปเยือนจะต้องประกอบด้วยหลายองค์ประกอบซึ่งที่สำคัญนอกจากสถานที่แล้วคือ มัคคุเทศก์ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของสถานที่นั้นๆเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการสร้างความประทับใจ ซึ่งตรงกับความหมายของมัคคุเทศก์ที่องค์กรด้านมัคคุเทศก์ให้ความหมายไว้ว่า คือ บุคคลที่นำนักท่องเที่ยวในภาษาที่ตนถนัด และเป็นผู้ตีความวัฒนธรรม ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นๆ และส่วนใหญ่จะได้รับการรับรองจากองค์กรด้านการท่องเที่ยว (WFTGA, 2003) และจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวิพากษ์ (Critical Content Analysis) ของ ปัทมทิยา สิงห์คราม (2557) สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องมีปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยว หลัก 5 ประการคือ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) การเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่น ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวเพราะคนในท้องถิ่นถือเป็นเจ้าขององค์ความรู้และแหล่งท่องเที่ยว จึงเกิดการค้นหาค้นหาองค์ความรู้ของชุมชนและการรวบรวม องค์ความรู้ต่างๆ เหล่านั้น และการเชื่อมโยงฐานความรู้ต่างๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการช่วยสร้างอัตลักษณ์หรือสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับท้องถิ่นซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเล่มนี้

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นด้วยการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จะทำให้เกิดการซึมซับและเกิดจิตสำนึกในการอยากที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ซึ่งเป็น

กระบวนการที่ดีที่จะกระตุ้นเยาวชนให้เกิดความภาคภูมิใจ และเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนศึกษา ดังผลการวิจัยที่ได้จากอาสาสมัครมัคคุเทศก์ที่มีความพอใจในคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาด้วยตนเองเล่มนี้โดยเฉพาะเมื่อได้นำไปใช้เมื่อลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ดังการศึกษาของ ศศิธร ศรีเขียว (2551) และ ชุติมา ศิริวงศ์ (2553) สนับสนุนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยการให้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความรู้ และทักษะความสามารถ และเป็นการปลูกฝังความรักและเห็นคุณค่าในชุมชน

งานของเรณูกา กลับสุข (2551) ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเยาวชนในท้องถิ่นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว ให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ อันเป็นการเพิ่มประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และสร้างบรรยากาศให้เพลิดเพลินยิ่งขึ้น ตลอดจนแนะนำให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง แสดงออกถึงความเคารพและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวแทนของชุมชนในฐานะเจ้าบ้าน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้การนำคู่มือไปใช้อย่างเกิดประสิทธิผลนั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่นำเสนอ ดังนั้นหากมัคคุเทศก์เข้าใจความเป็นมาของสถานที่เชิงลึก ให้ข้อมูลที่ชัดเจน น่าสนใจ ประกอบกับบุคลิกภาพที่ดีและใจรักบริการนั้น ก็จะสามารถเป็นเสมือนตัวแทนของจังหวัดในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีได้ ซึ่งจากผลการทดลองใช้คู่มือจริงของอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ประสบผลสำเร็จในการถ่ายทอดข้อมูลสู่นักท่องเที่ยว และสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น รวมทั้งนักท่องเที่ยวยังพอใจใจรักการบริการและการอำนวยความสะดวกของอาสาสมัครด้วยกันซึ่งมีผลการประเมินมาเป็นสามลำดับแรก

2.3 ความจำเป็นของการศึกษาและมัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อมัคคุเทศก์ถือเป็นตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการฝึกฝนของมัคคุเทศก์จึงเป็นเรื่องที่ควรใส่ใจเพื่อที่จะสามารถเป็นผู้นำการท่องเที่ยวที่ดี และมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการฝึกฝนมัคคุเทศก์ในแต่ละประเทศก็แตกต่างกันออกไปเช่นการปฏิบัติอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (El-Sharkawy, 2007)

อันที่จริงการศึกษาเกี่ยวกับมัคคุเทศก์มีมาพอสมควร เช่น Cohen (1985) กล่าวว่าบทบาทของมัคคุเทศก์ มี 2 บทบาทที่สำคัญคือ ผู้นำทาง (pathfinder) ซึ่งคือ การนำทางในเส้นทางการท่องเที่ยวในเชิงภูมิศาสตร์ให้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ และผู้แนะนำ (mentor) คือ ผู้ที่นำเสนอและตีความเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สร้างบรรยากาศและอารมณ์ในการท่องเที่ยวให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวรวมกันเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ Pond (1993) มองว่ามัคคุเทศก์นั้นมี 5 บทบาทด้วยกันคือ ผู้นำ ผู้ให้ความรู้ นักประชาสัมพันธ์ เจ้าบ้านและผู้เชื่อมโยง (leader, educator, public relations representative, host and conduit) มัคคุเทศก์นั้น มีบทบาทที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเสมือนได้รับการต้อนรับจาก

ท้องถิ่นหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และควรได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจากมัคคุเทศก์ (Braidwood, Boyce & Cropp, 2000; Ham & Weiler, 2000; Omar & Hawkins, 1998) จะเห็นว่ามัคคุเทศก์จึงเสมือนกุญแจที่สำคัญที่จะสร้างความประทับใจโดยรวมให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เราพาเยือน ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นควรมีบุคลากรนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความพอใจให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้มัคคุเทศก์ในท้องถิ่นก็เสมือนผู้ที่เชื่อมโยงความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว (Ap & Wong, 2001) มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนั้นถือเป็นตัวแทนที่สำคัญของท้องถิ่นที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน การที่จะเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ การศึกษาสำหรับมัคคุเทศก์เป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว

การศึกษาจะทำให้มัคคุเทศก์เกิดความมั่นใจ และช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยว (El-Sharkawy, 2007) การศึกษาที่จำเป็นแก่มัคคุเทศก์คือ ความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ของแหล่งท่องเที่ยว Lovrentjev, S. (2015) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาของมัคคุเทศก์ในประเทศ Croatia ซึ่งเป็นประเทศที่เน้นทางด้านการท่องเที่ยว และเห็นว่าการศึกษาสำหรับมัคคุเทศก์นั้นควรที่จะเน้นเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็น และควรดำเนินการฝึกฝนจริงๆ เพื่อเกิดประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ถึงแม้แต่ละคนจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป การที่นักท่องเที่ยวได้มัคคุเทศก์ที่ดีในการนำเที่ยวนั้น ถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สำคัญสำหรับประสบการณ์การเดินทางของนักท่องเที่ยว

Balcarczyk, K et. al. (2013) กล่าวเสริมว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวหรือมัคคุเทศก์นำเที่ยวนั้นสำคัญมาก เนื่องจากการสร้างมัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพนั้นสามารถสร้างความพอใจให้นักท่องเที่ยว (Ham & Weiler, 2007; Pearce & Moscardo, 1998) กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวใส่ใจทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และอยากที่จะกลับมาเที่ยวอีก (Weiler & Ham, 2002) ดังนั้นความสามารถของมัคคุเทศก์ อีกทั้งมนุษยสัมพันธ์ของมัคคุเทศก์เป็นตัวแปรที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ดี (McGrath, 2004) การที่นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะสร้างผลกระทบทางบวกให้นักท่องเที่ยวและลดผลกระทบทางลบได้ (Powell & Ham, 2008) ในการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ในรัฐ West Virginia ที่ Balcarczyk, K et. al. (2013) ได้ศึกษาพบว่าเกิดผลทางด้านบวกแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของรัฐ West Virginia โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบคือการลงทุนที่สูงด้านการอบรมมัคคุเทศก์จึงทำให้การฝึกฝนด้านนี้ไม่มากเท่าที่ควร จากงบประมาณที่เกิดขึ้นทำให้มีการหาวิธีลดต้นทุนในการฝึกฝนมัคคุเทศก์แต่ยังทำให้เกิดมัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง จึงมีการนำเสนอการอบรมแบบ online การร่วมมือกันจัดอบรมจากหลายหน่วยงานหรือหาวิธีที่ใช้เวลา

น้อยลงและง่ายขึ้น ซึ่งการสร้างคู่มือเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนี้เป็นอีกวิธีที่สามารถช่วยลดต้นทุนในการฝึกอบรมเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้บ้าง

ดังนั้นการมีคู่มือเพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็ควรที่จะมีการดำเนินการอบรมผู้นำเที่ยวโดยเฉพาะเยาวชนในพื้นที่ประกอบซึ่งสามารถอบรมเรื่องราวอื่นๆที่สำคัญนอกเหนือจากข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆด้วย งานของเรณูกา กลับลุข (2551) ได้สำรวจความต้องการเนื้อหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าความต้องการเนื้อหาความรู้ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมอาสาสมัครนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ นอกจากนี้ควรที่จะมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของมัคคุเทศก์ ซึ่ง El-Sharkawy (2007) สนับสนุนว่าการที่นักท่องเที่ยวจะได้รับการบริการที่ดีและมีคุณภาพนั้น ทรัพยากรที่จำเป็นที่สุดคือมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อโดยตรงกับนักท่องเที่ยว ซึ่งในประเทศที่เน้นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นหลักนั้นควรให้ความสำคัญ และลงทุนที่จะพัฒนาและเตรียมพร้อมทางด้านการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้นำเที่ยว

2.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นในแต่ละท้องถิ่นถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนา โดยเฉพาะการสื่อสารเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆอย่างต่อเนื่อง Ismagilova, G. et al. (2015) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในประเทศรัสเซีย เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรมนั้นถือเป็นสมบัติที่สำคัญมากของแต่ละท้องถิ่น หากจะมองแง่เศรษฐกิจก็สามารถทำรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นได้ ในแง่ของสังคมก็สามารถที่จะสร้างความภูมิใจให้แก่ท้องถิ่น ทำให้อยากที่จะถ่ายทอดเรื่องราวในท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยว สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่พื้นที่นั้นๆ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นมีความสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเนื่องจาก

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้
2. ในสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หรือของใช้โบราณถือเป็นสมบัติที่สำคัญ ซึ่งสามารถสร้างรายได้และพัฒนาทางเศรษฐกิจให้แก่ท้องถิ่น
3. เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้ท้องถิ่น โดยเฉพาะหากมีผู้สนใจมาท่องเที่ยว
4. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ท้องถิ่น หรือเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่นั้นๆ

ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จึงถือเป็นการพัฒนาท้องถิ่นนั้นไปด้วย เป็นการสร้างและพัฒนาคุณค่าให้แก่พื้นที่

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม คือ ทรัพยากรที่ตกทอดมาตั้งแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือสถานที่ สืบทอดมาสู่ปัจจุบัน ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จึงมีคุณค่ามากโดยเฉพาะคุณค่าแก่การศึกษาข้อมูลและเรื่องราวความเป็นมา คุณค่าต่อทั้งท้องถิ่นและผู้มาเยือน การศึกษาเรื่องราวนี้ควรค่าที่จะมีผู้สืบทอดโดยเฉพาะเยาวชนในพื้นที่เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในความรัก ความภาคภูมิใจในทรัพยากรของท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์คือ งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการอนุรักษ์รักษา ทรัพยากรให้ดำรงความสวยงามไว้หรือต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดภาพลักษณ์ทางลบ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ขาดการศึกษาเรื่องราวและบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง (Ismagilova, G. et al., 2015)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้เคียงในประเทศไทย การศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยของจาตุรงค์ โพธิ์รัตน์ศิริ (2557) จะเห็นสภาพปัญหาของการต้องการเรื่องของการสื่อสารเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจกล่าวคือ “...นักท่องเที่ยวนั้นเป็นสิ่งที่ชีวิตที่เปื่อง่าย จึงมักออกแสวงหาสิ่งท้าทายแปลกใหม่และหลากหลาย ที่ได้รับการอำนวยความสะดวกและชี้นำให้อย่างไม่โจ่งแจ้งนัก หากความเป็นมรดกโลกสุโขทัยคือ อิฐ หิน ดิน ปูน เท้าที่เห็น ไม่มีอะไรลึกซึ้งหรือสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ค้นหาและใช้เวลาอยู่ชื่นชมสัมผัสประสบการณ์มากไปกว่าโบราณสถานที่กลายเป็นแค่ฉากถ่ายรูปมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีน้อยคนที่จะรับรู้ถึง ความพิเศษและแตกต่างของ ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ซึ่งทำให้ทั้งคู่มักกลายเป็นแค่ทางผ่าน ก็คงยากที่จะทำความเข้าใจและส่งเสริมให้เกิด Repeater หรือนักท่องเที่ยวคุณภาพที่อยากกลับมาใช้ชีวิตอยู่นานๆ ที่มรดกโลกแห่งนี้” จากการสำรวจ ใน พ.ศ. 2547-2548 พบว่าในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนหนึ่งคิดว่าพื้นที่ใจกลางอุทยานแห่งนี้เนียบจนเกินไป และดูซ้ำไร้อรรถรส มีนักท่องเที่ยวจำนวนเกินครึ่งที่ไม่สนใจอ่านป้ายบอกข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถาน ซึ่งเห็นถึงปัญหาใหญ่ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งมีคุณค่าได้ประเด็นแรกคือ มรดกโลกสุโขทัยไม่มีการนำเสนอสิ่งใดให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มากไปกว่าโบราณสถานในอุทยาน และโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ ในปัจจุบันแหล่งประวัติศาสตร์ทั่วโลกมุ่งนำเสนอการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้คุณค่าของพื้นที่ซึ่งได้รับการสืบเนื่องให้ยังมีชีวิตอยู่ในวิถีของผู้นักท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าสัมผัสและเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประเด็นที่สองคือการสื่อความหมาย และคุณค่าความสำคัญของมรดกโลกสุโขทัยด้วยวิธีการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้น ล้าสมัยและสร้างความน่าเบื่อหน่ายให้นักท่องเที่ยว การนำเสนอคุณค่าของพื้นที่ควรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ลำพังการติดแผ่นป้ายข้อความและรูปภาพแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแบบสื่อสาร

ทางเดียวโดยไม่สนใจว่าใครจะอ่านหรือไม่ก็นับว่าสิ้นเปลืองทรัพยากรไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ ‘มุมมอง’ ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของสิ่งนั้นต่างหากที่น่าจะมีการเลือกสรรมานำเสนอ และทางเลือกในการนำเสนอประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้คุณค่าอันหลากหลายของพื้นที่

ปัญหาอีกประการที่สำคัญในกรณีศึกษาแห่งนี้คือการขาดการมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ จะเห็นว่าคนในท้องถิ่นมีเพียงส่วนน้อยที่คิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของคุณค่ามรดกโลก บางคนคิดว่าตนเองเป็นส่วนเกินของพื้นที่มรดกโลกด้วยซ้ำไป ผู้คนจำนวนมากทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวตนและความสนใจที่เกี่ยวข้องกับการดำรงวิถีชีวิตและการเดินทางท่องเที่ยวเข้ากับคุณค่าโบราณสถานและประวัติศาสตร์กับศิลปะยุคโบราณ ย่อมไม่สามารถทำให้สุขุขทัยเป็นที่หมายในใจซึ่งจะสามารถผูกพันด้วยได้ สุขุขทัยจึงกลายเป็นมรดกของคนอื่น เช่น ยูเนสโก และกรมศิลปากร ในความเข้าใจของชาวบ้านเป็นจำนวนมากทั้งที่ตนเองอาจเป็นเจ้าของ ดำรงชีวิต และผูกพันมีความทรงจำอยู่ในพื้นที่แห่งนี้

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้น จะเห็นว่า เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มีกระบวนการพัฒนาที่ต้องค่อยเป็นค่อยไปและอย่างต่อเนื่อง การนำคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญโดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึก และให้ความรู้ถึงการเป็นเจ้าของ ความรู้สึกที่อยากจะถ่ายทอดเรื่องของตนเองผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตน รวมทั้งการสื่อสารเรื่องราวก็เป็นศิลปะการถ่ายทอดที่สำคัญ หากคนในท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของตนเองแล้ว การถ่ายทอดเรื่องราวก็เป็นไปได้ยาก งานวิจัยเรื่องนี้จึงมีความพยายามที่จะสร้างคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีนี้ไว้ อย่างน้อยก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในการร่วมสร้างบุคลากรและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีกทางหนึ่ง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ทางคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่มีความต้องการจะทำวิจัยต่อไปดังนี้

3.1 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง ซึ่งในเล่มนี้คือ กรณีศึกษาพระนครคีรี และในโครงการวิจัยนี้มีอีกสองแหล่งท่องเที่ยวคือ วัดมหาธาตุวรวิหาร และวัดใหญ่สุวรรณาราม ในจังหวัดเพชรบุรี อย่างไรก็ตามนอกจากคู่มือแหล่งท่องเที่ยวพระนครคีรีแล้ว เล่มอื่นจะเป็นคู่มือฉบับภาษาไทย จึงควรพัฒนาคู่มือเป็นภาษาอังกฤษต่อไปอีกระดับหนึ่ง

3.2 ในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดอื่นๆที่มีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้น สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ด้วยตนเองได้ โดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นๆ ซึ่งจะช่วยในกระบวนการสื่อสารเรียนรู้ และการสืบทอดอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้

3.3 หากอาสาสมัครเป็นนักเรียนนักศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ดูแลเป็นที่ปรึกษา หรือร่วมวิจัยด้วย เนื่องจากจะสะดวกต่อการติดตามความก้าวหน้าในการใช้คู่มือของอาสาสมัครฯ และรู้ถึงปัญหาอุปสรรคที่พบ

3.4 ในการลงพื้นที่ทดลองใช้คู่มือจริงนั้น อาสาสมัครแต่ละคนอาจมีวิธีการศึกษา และมีช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งการวิจัยต่อไปอาจศึกษาเกี่ยวกับวิธีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยคู่มืออย่างมีประสิทธิภาพ ว่ามีวิธีการอย่างไร ซึ่งอาจต้องเตรียมการเรื่องระยะเวลาเพื่อไม่ให้เร่งรีบในการศึกษาสำหรับอาสาสมัครจนเกินไป เนื่องจากอาสาสมัครจะมีภาระในเรื่องเรียนด้วยเช่นกัน

3.5 กระบวนการสื่อสารเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อาจมีหลายแนวทาง ซึ่งงานวิจัยในอนาคตอาจศึกษากระบวนการสื่อสารเรียนรู้ หรือการพัฒนาสื่อประเภทอื่น เช่น สื่อ online หรือการเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ผ่าน application บนมือถือก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในชุดงานวิจัยนี้มีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 3 แห่งในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษากรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี ในบทนี้เป็นข้อมูลระเบียบวิธีวิจัยซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการทั้งสิ้นหกขั้นตอน และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อพัฒนาคู่มือมัคคุเทศก์ในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับมัคคุเทศก์ (ฉบับภาษาอังกฤษ) โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของเครื่องมือในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ในบทนี้เป็นข้อมูลระเบียบวิธีวิจัยซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 10 คน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ซึ่งกลุ่มนี้เน้นการสัมภาษณ์เพื่อการผลิตคู่มือที่เหมาะสม ในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งมีการสอบถามในประเด็นคือ
1) ประเด็นปัญหาที่พบก่อนการผลิตคู่มือเล่มนี้ 2) เนื้อหาที่ควรครอบคลุมสำหรับการผลิตคู่มือเล่มนี้

และ 3) รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม และ การตรวจสอบคู่มือฉบับร่างเพื่อนำไปพัฒนาเป็นฉบับสมบูรณ์ในขั้นตอนที่ 6

2. กลุ่มอาสาสมัครนำเที่ยว ซึ่งเป็นนักเรียนอาสาสมัครจากโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี และโรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี จำนวนรวม 22 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษานักเรียนในโรงเรียน เนื่องจากต้องการนักเรียนที่มีความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้และเลือกกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจจะเป็นอาสาสมัครนำเที่ยว การคัดเลือกจึงคัดเลือกโดยอาจารย์ที่ปรึกษาของนักเรียนตามคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้วิจัยได้แจ้งอาจารย์ที่ปรึกษาเบื้องต้นแล้ว

3. กลุ่มนักท่องเที่ยว หลังจากทีอาสาสมัครได้ศึกษาคู่มือที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาแล้ว อาสาสมัครจะลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ซึ่งมีกำหนดว่า อาสาสมัครนำเที่ยว 1 คน จะคุมตัวอย่างนักท่องเที่ยวเพื่อประเมินการปฏิบัติงานของตนหลังจากการศึกษาคู่มือแล้วอย่างน้อยจำนวน 20 คน ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบเจาะจง คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครคีรี (ในช่วงเวลาของการทดลองใช้คู่มือนำเที่ยวเท่านั้น)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือประกอบด้วยคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี แบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว และแบบประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีโดยนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. คู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว ในการสร้างคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปทดลองใช้ ดังนี้

1.1 การสร้างคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว

1.1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยมีการรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี สถานที่สำคัญต่างๆ ภายในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จากหนังสืออ้างอิงทางประวัติศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในวงวิชาการ

1.1.2 สัมภาษณ์ผู้รู้ โดยผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี และรูปแบบที่เหมาะสมในการนำเสนอคู่มือ รวมทั้งปัญหาที่คู่มือที่จะพัฒนาขึ้นจะช่วยแก้ไขได้จากหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จากปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จากอาจารย์ที่ปรึกษาของโรงเรียนที่

ดูแลนักเรียนอาสาสมัคร และที่สำคัญได้รับความอนุเคราะห์จากบุคลากรในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ทุกคนเป็นอย่างดี

1.2 การตรวจสอบความถูกต้อง

1.2.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว โดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และผู้เชี่ยวชาญจากกรมศิลปากรเป็นผู้ตรวจสอบ

1.2.2 การทดลองใช้ โดยอาสาสมัครนำเที่ยวทดลองใช้คู่มือนำเที่ยวนักท่องเที่ยว แล้วมีการเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ ตามข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในคู่มือเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์แบบของเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

2. แบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีการตรวจสอบโดยนำร่างแบบสอบถามทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม

1. ชื่ออาสาสมัครมัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูล
2. เพศ
3. อายุ
4. หน่วยงานที่มา (เช่น โรงเรียน/มหาวิทยาลัย)
5. ระยะเวลาในการใช้คู่มือนี้ในการฝึก.....ครั้งต่อสัปดาห์
6. ตั้งแต่วันที่...ถึงวันที่...
7. ระยะเวลาในการฝึกแต่ละครั้งประมาณ.....ชั่วโมง

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาต่อคู่มือมัคคุเทศก์

ประเด็นคำถาม

1. คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ และให้ข้อมูลชัดเจน
2. รูปภาพในคู่มือนี้เหมาะสม
3. รูปเล่มของคู่มือนี้เหมาะสม
4. คำที่ใช้ในคู่มือนี้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
5. เส้นทางจากจุดเริ่มต้นจนจบเส้นทางที่นำในคู่มือนี้

6. การครอบคลุมจุดสำคัญๆ ในคู่มือนี้ของแหล่งท่องเที่ยว
7. คู่มือนี้ถ่ายทอดความเข้าใจและศึกษาด้วยตนเอง
8. ประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง
9. เหมาะสมสำหรับอาสาสมัครท่านอื่นๆ
10. เหมาะสมที่จะนำไปเผยแพร่ ปรับใช้กับสถานที่สำคัญอื่นๆ ของจังหวัด
11. ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัครมัคคุเทศก์

ระดับความพึงพอใจ	คะแนนที่ได้รับ
น้อยที่สุด	1
น้อย	2
ปานกลาง	3
มาก	4
มากที่สุด	5

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. แบบประเมินจากนักท่องเที่ยวต่ออาสาสมัครนำเที่ยว อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีการตรวจสอบโดยนำร่างแบบสอบถามทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและขอคำแนะนำในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้อ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม

1. เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. การศึกษา
5. จังหวัด

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา

ประเด็นคำถาม

1. อาสาสมัครมัคคุเทศก์
 - 1.1 ความพร้อมของมัคคุเทศก์
 - 1.2 เทคนิคการถ่ายทอดของมัคคุเทศก์

- 1.3 สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น
- 1.4 การสื่อสารภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย
- 1.5 การตอบคำถามของมัคคุเทศก์
- 1.6 มีความสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว
- 1.7 จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวก
- 1.8 ความเหมาะสมของบุคลิกภาพการเป็นมัคคุเทศก์
2. ด้านสถานที่/ระยะเวลา
 - 2.1 สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม
 - 2.2 สถานที่มีความน่าสนใจศึกษา
 - 2.3 เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม
 - 2.4 ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม
3. ด้านความรู้ความเข้าใจ
 - 3.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีธีก่อนการนำเที่ยว
 - 3.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีธึหลังการนำเที่ยว
 - 3.3 ท่านสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้
 - 3.4 ท่านจะแนะนำให้ผู้รู้จักมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีธึในระดับใด

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินจากนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสานำเที่ยว

ระดับความพึงพอใจ	คะแนนที่ได้รับ
น้อยที่สุด	1
น้อย	2
ปานกลาง	3
มาก	4
มากที่สุด	5

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม 2556

วางแผนศึกษาและเก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่นักวิจัยแต่ละคนรับผิดชอบคือ 1) อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) 2) วัดมหาธาตุวรวิหาร และ 3) วัดใหญ่สุวรรณาราม ให้สอดคล้องกัน ในงานวิจัยเล่มนี้ใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

โดยขั้นที่หนึ่ง เป็นการศึกษาเอกสาร และประวัติความเป็นมาของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ บทความต่างๆที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย การลงพื้นที่ศึกษาในแหล่งท่องเที่ยว นำมารวบรวมและเรียบเรียงให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน

วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่สอง เดือน มกราคม – เมษายน 2557

เมื่อศึกษาประวัติแล้วดำเนินการสัมภาษณ์ผู้รู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อดำเนินการผลิตสื่อการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองที่เหมาะสม ทั้ง 1) ประเด็นปัญหาที่พบก่อนการผลิตคู่มือเล่มนี้ 2) เนื้อหาที่ควรครอบคลุมสำหรับการผลิตคู่มือเล่มนี้ และ 3) รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม โดยนักวิจัยได้ลงพื้นที่จริงคือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อดำเนินการวางแผนการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง ตรวจสอบข้อมูลจากขั้นตอนที่หนึ่งให้มีความถูกต้องและมีรายละเอียดมากที่สุด โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. สมุดจดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพ
4. คอมพิวเตอร์และเครื่องบันทึกข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่สองนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในการตรวจสอบข้อมูลจากขั้นตอนที่หนึ่งให้มีความถูกต้องและให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความละเอียดมากขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้เน้นประโยชน์ในการนำไปใช้ได้จริง จึงดำเนินการจัดทำแบบภาษาอังกฤษเพราะยังขาดข้อมูลแบบภาษาอังกฤษสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ สำหรับงานวิจัยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์วัดมหาธาตุวรวิหาร และวัดใหญ่สุวรรณารามจัดทำเป็นฉบับภาษาไทย เนื่องจากยังไม่มีแบบภาษาไทยและข้อจำกัดในการหาอาสาสมัครที่ใช้ภาษาอังกฤษได้ดี สำหรับผลการวิจัยในภาพรวมของการนำคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวไปใช้นั้น จะมีการนำเสนอผลความพึงพอใจของอาสาสมัครต่อคู่มือฯ ในภาพรวมของทั้งสามแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และเพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ขั้นตอนที่สาม เดือน เมษายน – พฤษภาคม 2557

ผลิตสื่อการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองเพื่อใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาตามลำดับขั้นตอนที่หนึ่งและขั้นตอนที่สองมารวบรวมและเรียบเรียงจัดทำเป็นคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี (ฉบับภาษาอังกฤษ) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ คือ Mrs. Margot Weinmann (National Museum Volunteer at Bangkok National Museum) และทำการทดลองเบื้องต้น

วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นเล่มที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์จากสองขั้นตอนแรก

ขั้นตอนที่สี่ เดือน พฤษภาคม – มิถุนายน 2557

ประเมินสื่อการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองจากผู้ทดลองใช้โดยตรง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีอาสาสมัครนำเที่ยว ซึ่งได้จากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนแห่งละอย่างน้อย 20 คน จากโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรีที่ยินดีให้นักเรียนเข้าร่วม

ก่อนการที่อาสาสมัครนำเที่ยวทุกคนจะนำคู่มือไปศึกษาด้วยตนเองนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดอบรมให้ความรู้เรื่องของการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีและทดลองฝึกปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จริงที่อาสาสมัครเลือกที่จะลงพื้นที่ศึกษา โดยมีวิทยากรคือผู้ทรงคุณวุฒิของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งนำชม และให้ข้อมูลประกอบโดยอธิบายตามเส้นทางในเล่มคู่มือฯ เป็นระยะเวลา 2 วัน (ภาพและกำหนดการการอบรมดูในภาคผนวก) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันก่อน นอกจากนี้มีการดำเนินการวัดความรู้อาสาสมัครโดยวิธี Pre-test ก่อนการอบรม และศึกษาคู่มือฯ และ Post-test หลังการอบรมและศึกษาคู่มือฯ

ในช่วงของการอบรม ได้ดำเนินการแจกคู่มือให้แก่อาสาสมัครศึกษา และอธิบายการดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันหลังจากการอบรมว่าให้อาสาสมัครแต่ละคนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นระยะเวลา 2 เดือน หลังจากศึกษาคู่มือแล้วจึงทดลองการเป็นมัคคุเทศก์อาสาสมัครนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวอีกเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อให้นักท่องเที่ยวประเมินการนำเที่ยวของอาสาสมัครหลังจากการได้ศึกษาคู่มือ

ซึ่งในการประเมินเล่มคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นี้ได้ออกแบบเครื่องมือประเมินคู่มือซึ่งมีการประเมิน 2 รูปแบบ คือ แบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัคร

มัคคุเทศก์ว่ามีความพอใจในการนำคู่มือไปใช้อย่างไร และแบบประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสาสมัครมัคคุเทศก์

วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ห้า เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2557

จากขั้นตอนที่สี่ นำผลการประเมินจากอาสาสมัครผู้ทดลองในการใช้คู่มือสำหรับอาสาสมัครมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาสาสมัครมัคคุเทศก์มาวิเคราะห์ ขั้นนี้จะได้ผลการวิจัยและนำผลการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งเพิ่มเติมรายละเอียดที่ยังไม่ครบถ้วนและสมบูรณ์ในคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่อไป ในขั้นตอนนี้นอกจากการวิเคราะห์โดยเครื่องมือแบบสอบถามแล้ว มีการวิเคราะห์โดยรูปแบบการสัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดวันที่ให้อาสาสมัครมัคคุเทศก์ได้มาสรุปและนำเสนอผลการศึกษาคู่มือ และการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ซึ่งจัดร่วมกันทั้งสามแหล่งท่องเที่ยว ในกระบวนการนี้ผู้วิจัยสามารถซักถามข้อสงสัยจากผลของแบบสอบถาม รวมทั้งสามารถซักถามประเด็นเพื่อนำไปปรับปรุงคู่มือได้เพิ่มเติมนอกจากผลจากแบบสอบถาม

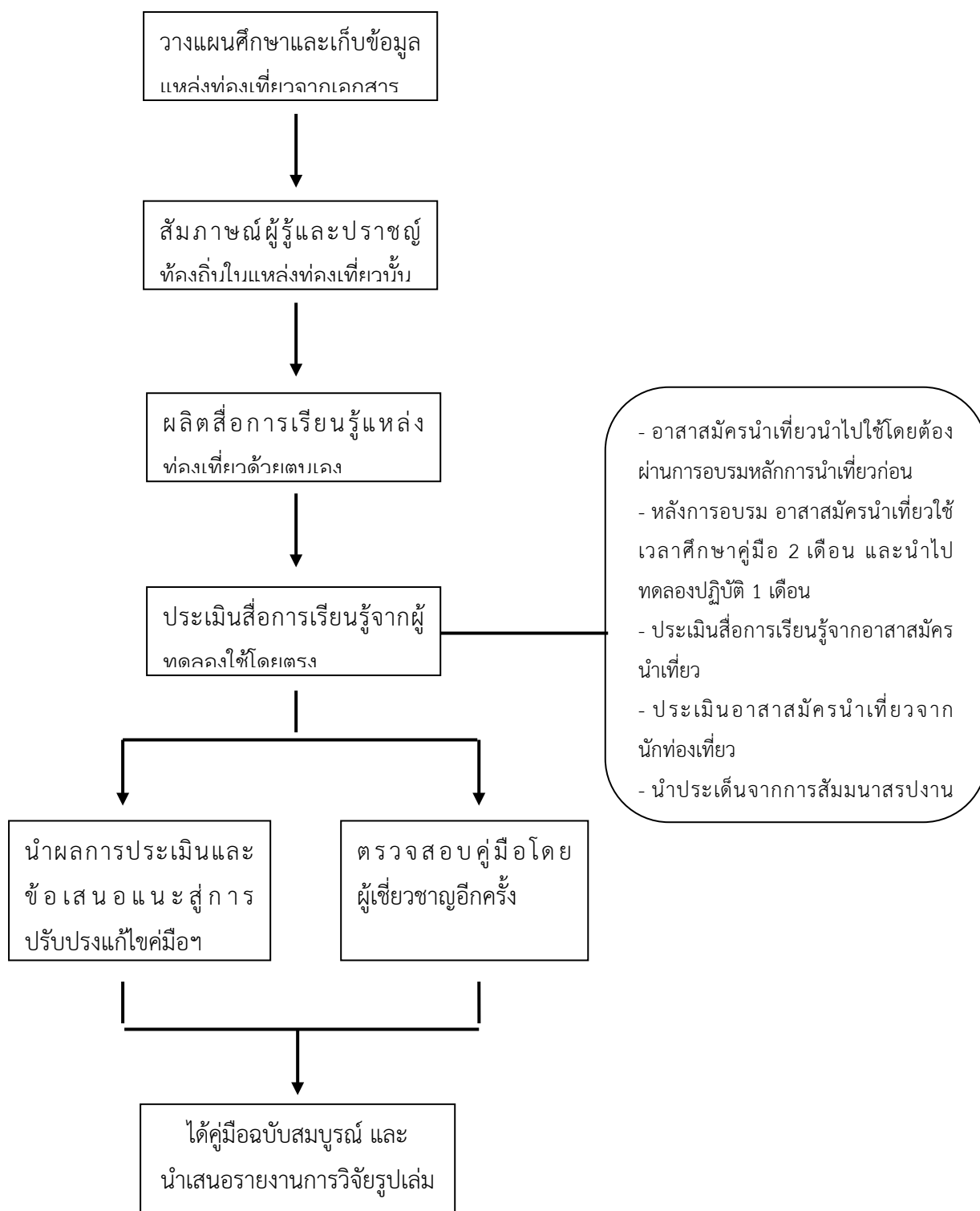
วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นการทวนผลการประเมินจากแบบสอบถามเพื่อได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือ และประเด็นเพิ่มเติมในการนำไปปรับปรุงคู่มือจากการนำเสนอสรุปงานของอาสาสมัครมัคคุเทศก์

ขั้นตอนที่หก เดือน กันยายน – ตุลาคม 2557

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายคือการจัดทำคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรีฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบเล่ม หลังจากที่ได้ทำการประเมินคู่มือรวมถึงการปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้มีประสิทธิภาพจากข้อเสนอแนะของผู้ทดลองใช้ และจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์และด้านภาษา จากคู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่ได้รับการพัฒนานี้จะดำเนินการพิมพ์เผยแพร่เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานจริงสำหรับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์หลัก : เพื่อได้คู่มือในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ รวมทั้งเล่มรายงานการวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นการได้เผยแพร่คู่มือ และผลของงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปเป็นภาพแผนได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

1. แบบประเมินคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระยะเวลาในการใช้คู่มือนี้ในการฝึกต่อสัปดาห์ ระยะเวลาในการฝึกแต่ละครั้ง คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจและความรู้ความเข้าใจต่อคู่มือแนะนำเที่ยว เช่น คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ และให้ข้อมูลชัดเจน รูปภาพในคู่มือนี้เหมาะสม รูปเล่มของคู่มือนี้เหมาะสม คำที่ใช้ในคู่มือง่ายต่อการทำความเข้าใจ การครอบคลุมจุดสำคัญๆ ในคู่มือนี้ของแหล่งท่องเที่ยว คู่มือนี้ง่ายต่อความเข้าใจและศึกษาด้วยตนเอง เหมาะสมสำหรับอาสาสมัครท่านอื่นๆ เหมาะสมที่จะนำไปเผยแพร่ ปรับใช้กับสถานที่สำคัญอื่นๆ ของจังหวัด และความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้ คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. แบบประเมินจากนักท่องเที่ยวต่ออาสาสมัครนำเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา จังหวัด คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจและความรู้ความเข้าใจเนื้อหา แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ คือ

1. อาสาสมัครนำเที่ยว เช่น ความพร้อม เทคนิคการถ่ายทอด ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น การสื่อสารภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย และการตอบคำถามของอาสาสมัครนำเที่ยว

2. ด้านสถานที่ ระยะเวลา เช่น สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม สถานที่มีความน่าสนใจศึกษา เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม

3. ด้านความรู้ความเข้าใจ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี ก่อนและหลังการนำเที่ยว สามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้ ทั้งสามด้านใช้การคำนวณค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับงานวิจัยนี้มีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิและอาสาสมัครมัคคุเทศก์ และจากคำถามปลายเปิดในส่วนของแบบสอบถามอาสาสมัครมัคคุเทศก์และแบบสอบถามนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามมีการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากแบบสอบถามอาสาสมัครมัคคุเทศก์และแบบสอบถามนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติพื้นฐาน

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตรของ บุญชม ศรีสะอาด (2547 : 55-56)

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม
	$\sum X$	แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	N	แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). **เพชรในเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมศิลปากร. (2553). **อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2551). **พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ.
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2550). **ประวัติเพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2553 จาก http://www.phetchaburi.go.th/data/about_phet1.htm.
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. **ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 20 กันยายน 2554. จาก <http://phetchaburi.go.th>
- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2553-2556. เพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 20 เมษายน 2557 จาก <http://phetchaburi.go.th/data/plan53-56.pdf>
- กองสถิติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549). **สถิติการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กฤษดา ชู่อภัย. (2553). **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ การเมือง). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2555). **การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน**. *Executive Journal*, 32, 4(139-146).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. **เพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 10 เมษายน 2557 จาก <http://thai.tourismthailand.org/where-to-go/cities-guide/destination/phetchaburi>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **การส่งเสริมการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คลังปัญญาไทย. (2550). **พระราชประวัติรัชกาลที่ 4**. ค้นข้อมูลวันที่ 10 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.panyathai.or.th>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **รายงานการศึกษาแนวทางการ**

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คันธรส พวงแก้ว. (2552). การท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงใน 5 จังหวัด
ภาคใต้ : สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง และสตูล. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- จังหวัดเพชรบุรี. ประวัติเพชรบุรี. ค้นข้อมูลวันที่ 20 กรกฎาคม 2557 จาก
<http://www.phetchaburi.go.th/index2.php>.
- จาตุรงค์ โพะรัตน์ศิริ. (2557). มรดกโลก-มรดกใคร? สุขุทัยกับการเปลี่ยนกระบวนวิธีคิดด้าน
ท่องเที่ยววัฒนธรรม. TAT Review, ฉบับที่ 1/2557 มกราคม-มีนาคม.
- จิตวัฒน์ เข้มทรัพย์ และคณะ. (2545). รายงานความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่ง
ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี.
- ชุติมา ศิริวงศ์. (2553). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
และหลักฐานทางประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ณัฐวิทย์ พิมพ์ทอง. (2556). สรุปงานเสวนาเรื่อง “ยุวมัคคุเทศก์บนสำนึกรักแผ่นดินเกิด”.
มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์. ค้นข้อมูลวันที่ 3 กันยายน 2557 จาก <http://www.lek-prapai.org/watch.php?id=1012>.
- ดวงรัตน์ ด่านไธยนา. (2553). พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือ
การท่องเที่ยวด้วยตนเอง (กรณีศึกษาชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม).
วารสารวิจัยและพัฒนา. 2(79-89).
- ถาวร พงษ์พานิช และคณะ. (2546). โครงการวิจัยกรณีศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
ประวัติศาสตร์เชิงอนุรักษ์ของเขาสมอเคลง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ทม เกตุวงศา และคนอื่นๆ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการกระบวนการสร้างการเรียนรู้
ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทัวร์ไทย ดอท คอม. (2548). พระนครศรี. ค้นข้อมูลวันที่ 25 เมษายน 2556 จาก
http://www.tourthai.com/province/petburi/khaowang_t.php
- ไทยทัวร์ อินโฟ. เพชรบุรี สถานที่ท่องเที่ยว. ค้นข้อมูลวันที่ 3 กันยายน 2557 จาก
<http://www.thai-tour.com/thai-tour/central/petchburi/main.htm>
- นายรอบรู้. (2542). นายรอบรู้ นักเดินทาง: เพชรบุรี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี

- นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์
- นิตา ชัชกุล. (2551). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บัญญัติ สาลี และคนอื่นๆ. (2551). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการละเล่นพื้นบ้านญ้อ บ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรสแอนด์ ดีไซน์ จำกัด
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ปัทมทิยา สิงห์คราม, สุปราณีร์ ขวัญบุญจันทร์ และ อารงค์ อุดมไพจิตรกุล. (2557). **ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์ พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 33, 1(มกราคม – กุมภาพันธ์).
- ปาริชาติ รอยเรืองพานิช. (2544). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับระยะเวลาในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวภาคใต้ของคนไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่)**. สารนิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิฑูรย์ ทองฉิม, ปองเพชร ธาราสุข และ นิตาชล สกุลชาญณรงค์. (2556). **ความต้องการการตลาดต้นแบบการท่องเที่ยวพื้นประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวงในจังหวัดสงขลา. การประชุมมหาดไทยวิชาการ เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556**.
- มณีวรรณ ขาวนิช. (2555). **การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนตลาดพลู เขตธนบุรี. วารสารกระแสวัฒนธรรม**. 33, 24.
- เรณูกา กลับลุข. (2551). **ความต้องการคู่มือประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรยุวอาสาสมัครนำเที่ยวกรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46**.

- วรรณ วรชวณิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **จังหวัดเพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 3 พฤษภาคม 2557 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิทยาลัยครูเพชรบุรี. (2533). **เพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: หจก.เกษมการพิมพ์.
- วิมานน้ำ รีสอร์ท แก่งกระจาน. **จ.เพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 10 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.vimannam.com/Travel.aspx?ID=22>.
- วิลาวัณย์ ฤดีศานต์. (2546). **คู่มือนำเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี.
- ศรีญา วรากุลวิทย์.(2546). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินต์.
- ศศิธร ศรีเขียว และคนอื่นๆ. (2551). **รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาเยาวชนโดย ผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, (2544). บัณฑิตอาสาสมัคร: ทางเลือกของการพัฒนาจิตสำนึกทางสังคม, **วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ**. (มกราคม-มีนาคม), หน้า 33-37.
- ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดเพชรบุรี. (2549). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2551-2553**. เพชรบุรี: ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดเพชรบุรี.
- ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **สรุปแผนส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ปี 2558**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์สื่อการเรียนรู้. (2554). **การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์**. ค้นข้อมูลวันที่ 25 มีนาคม 2557, จาก http://southnetwork.psu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=166&Itemid=255.
- สारा สุฉฉายา. (2547). **เพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุจิตรา บุญยจร. (2543). **เพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: PSP TRAVELLER.
- สุรีย์พร ธรรมิกพงษ์, พวงผกา แก้วกรม และสุรางค์รัตน์ พันแสง. (2553). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเพชรบุรีอย่างยั่งยืน**. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- เสรี วังไผ่จิตร. (2543). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและปีการท่องเที่ยวไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมบูรณ์ ดีบเตปิน และคนอื่นๆ. (2553). **รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์โครงการรูปแบบการ**

- จัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนวัดบ้านปาง ตำบลศรีวิชัย อำเภอลี้ จังหวัด ลำพูน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย. สมาพร คล้ายวิเชียร และคณะ. (2550). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทางอิเล็กทรอนิกส์. (ม.ป.ป.). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์**. ค้นข้อมูลวันที่ 20 ธันวาคม 2557 จาก <http://www.etcommission.go.th/article-other-topic-travel-e-commerce.html>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). **ยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555-2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2554). **แผนพัฒนามูลฐานจังหวัด พ.ศ.2553 - พ.ศ. 2556 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2**. สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2557). **แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2557-2560)**. เพชรบุรี: สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **โครงการการพัฒนาข้อมูลสถิติและสารสนเทศระดับพื้นที่ 76 จังหวัด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจอมเกล้าธนบุรี (2545). **พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. ค้นข้อมูลวันที่ 10 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.kingmongkut.com>.
- หทัยรัตน์ อันดี. (2544). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- หนึ่งหทัย ขอมกลาง. (2547). **สถานการณ์และกระบวนการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง**. สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี. (2550). **เพชรบุรีเมืองงาม งามงานสกุลช่างเมืองเพชร**. เพชรบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี.

- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2545). **นิเวศประวัติศาสตร์: พรมแดนความรู้**. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์- คปไฟ.
- อนุชิต สิงห์สุวรรณ. (2555). การรื้อฟื้นสำนึกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ศูนย์ศึกษาอนุภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยนครพนม.
- อดิสร ศักดิ์สูง. (2554). ประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- อสท. (2537). การท่องเที่ยว. **อนุสาร อสท.** 3(10), 67.
- โอเชียนสไมล์ทัวร์. ข้อมูลท่องเที่ยว อ.ท่ายาง : อ.แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. ค้นข้อมูลวันที่ 10 เมษายน 2557 จาก <http://www.oceansmile.com/K/Petburi/Petburi4.htm>.
- Adhikary, Mc. Kinsey. (1995). **“Management of Ecotourism” Ecotourism : Concept, Design and Strategy**. Bangkok: Srinakharinwirot.
- Al-hagla, S. Khalid. (2010, August). Sustainable Urban Development in Historical Areas Using the Tourist Trail Approach: A Case Study of the Cultural Heritage and Urban Development (CHUD) Project in Saida, Lebanon. **Citese**. 27(4): 234-248.
- Ap, J. & Wong, K. K. F. (2001). Case study on tour guiding: professionalism, issues and problems. **Tourism Management**. 22(5), 551-563.
- Balcarczyk, K., McKenney, K., Smaldone, D. & Arborgast, D. (2013). West Virginia Interpretive Guide Training: A Collaborative Effort. **Journal of Extension**, 51 (6), 1-5.
- Blanke, J. & Chiesa, T. (2013). **Travel & Tourism Competitiveness Index Report 2013**. World Economic Forum (WEF).
- Bonham, C. & Max, A. (2014). The growing importance of tourism in the global Economy and international affairs. **Georgetown Journal of International Affairs**. Retrieved from <http://journal.georgetown.edu/>.
- Braidwood, B., Boyce, S.M. & Cropp, R. (2000). **Tour guiding business**. Canada: International self-council press
- Cohen, E. (1985). Tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. **Annals of Tourism Research**. 12(1), 5-29.
- E-magazine Travel .เพชรบุรี, ข้อมูลท่องเที่ยวเพชรบุรี, การเดินทาง. ค้นข้อมูลวันที่ 10 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.emagtravel.com/archive/phetchaburi.html>
- El-Sharkawy, O. K. (2007). Exploring knowledge and skills for tourist guides: evidence

- from Egypt. **Turismos: an international multidisciplinary journal of tourism**. 2(2), 77-94.
- Felsenstein, D. & Fleischer, A. (2003). Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure. **Journal of Travel Research**. 41 : 385-392.
- Gee, Choy and Makens. (1984). **The travel industry**. Connecticut : AVI Publishing.
- Goeldner, C.R. & Ritchies, J.R.B. (2009). **Tourism : principles, practices, philosophies**. Hoboken, N.J John Wiley.
- Ham, S.H. & Weiler, B. (2000). Six principles for tour guiding training and sustainable development in developing countries. **Paper presented at 9th Nordic Research Conference**. Bornholm, Denmark, 12-15 October 2000.
- Ham, S., & Weiler, B. (2007). Isolating the role of on-site interpretation in a satisfying experience. **Journal of Interpretation Research** 12(2).
- Hollinshead, K. (1999). Surveillance of the worlds of tourism: Foucault and the eye-of-power. **Tourism Management**, 20 (1), 7–23.
- Io, M.-U., & Hallo, L. (2012). A comparative study of tour guides' interpretation: The case of Macao. **Tourism Analysis**, 17, 153–165.
- Ismagilova, G., Safiullina, L. & Gafurov, I. (2015). Using historical heritage as a factor in tourism development. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 188, 157 – 162.
- Lovrentjev, S. (2015). Education of Tourist Guides: Case of Croatia. **Procedia Economics and Finance**, 23, 555-562.
- Lundberg, D. (1985). **The Tourist Business**. Van Nostrand Reinhold, New York.
- McGrath, G. (2004). Including the outsiders: The contribution of guides to integrated heritage tourism management in Cusco, Southern Peru. **Current Issues in Tourism**, 7, 426-432.
- Mill, R.C. and A.M. Morrison. (1992). **The Tourism System**. (2nd edition) Englewood-Cliffs, New York: Prentice Hall.
- Milojevic, S., Sugimoto, C. R., Larivière, V., Thelwall, M. & Ding, Y. (2014). The role of handbooks in knowledge creation and diffusion: A case of science and technology studies. **Journal of Informetrics**, 8, 693–709.

Omar, A. & Hawkins, D. (1998). **Tour guide principles**. Cairo: Helwan University.

Pearce, P., & Moscardo, G. (1998). The role of interpretation in influencing visitor satisfaction: A rainforest case study. In Faulkner, W., Tidswell, C., & Weaver, D. (Eds.), **Progress in tourism and hospitality research, 1998, Part 1. Proceedings of the Eighth Australian Tourism and Hospitality Research Conference**, Gold Coast (pp. 309-319). Canberra: Bureau of Tourism Research.

Pond, K. L. (1993). **The Professional Guide**. New York: Van Nostrand Reinhold.

Powell, R., & Ham, S. (2008). Can Ecotourism Interpretation Really Lead to Pro-Conservation Knowledge, Attitudes and Behaviors? Evidence from the Galapagos Islands. **Journal of Sustainable Tourism** 16(4): 467-489.

Swarbrooke, J. (1999). **Sustainable tourism management**. CABI Publishing.

Ok Nation.net. (2553). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่น่าสนใจ. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2557, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=633372>

Ong, C. E., Ryan, C. & McIntosh, A. (2014). Power-knowledge and tour-guide training: Capitalistic domination, utopian visions and the creation and negotiation of UNESCO's Homo Turismos in Macao. **Annals of Tourism Research** 48, 221–234.

Wang, K. C., Hsieh, A.-T., & Chen, W. Y. (2002). Is the tour leader an effective endorser for group package tour brochures? **Tourism Management**, 23 (5), 489–498.

Wang, K. C., Hsieh, A.-T., Chou, S.-H., & Lin, Y.-S. (2007). GPTCCC: An instrument for measuring group package tour service. **Tourism Management**, 28(2), 361–376.

Weiler, B., & Ham, S. H. (2002). Tour guide training: A model for sustainable capacity building in developing countries. **Journal of Sustainable Tourism**, 10 (1), 52–69.

Weiler, B. & Walker, K. (2014). Enhancing the visitor experience: Reconceptualising the tour guide's communicative role. **Journal of Hospitality and Tourism Management** 21, 90-99.

Wikipedia. (n.d.). **เทศบาลเมืองเพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 15 กันยายน 2557. จาก

<http://en.wikipedia.org/wiki/Indonesia>.

World Federation of Tourist Guides Associations. (2014). **Tourist Guiding Worldwide:**

Jane Orde Document. ค้นข้อมูลวันที่ 9 กันยายน 2557 จาก

<http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/Jane%20Orde%20Document%202011.pdf>.

ภาคผนวก ก

แบบประเมิน

คู่มือสำหรับอาสาสมัครมัคคุเทศก์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นและประเมินเกี่ยวกับคู่มือเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับอาสาสมัครมัคคุเทศก์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ของข้อความและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่ออาสาสมัครมัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูล
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. อายุ..... 4. อาชีพ
5. หน่วยงานที่มา (เช่นโรงเรียน/ มหาวิทยาลัย)
6. ระยะเวลาในการใช้คู่มือนี้ในการฝึก ครั้งต่อสัปดาห์
(หรืออื่นๆโปรดระบุ)
7. ตั้งแต่วันที่เดือน.....ถึง วันที่ เดือน.....2554
8. ช่วงเวลาในการฝึกแต่ละครั้งประมาณ ชั่วโมง

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา / ต่อคู่มือมัคคุเทศก์

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ และให้ข้อมูลชัดเจน					
2. รูปภาพในคู่มือนี้เหมาะสม					
3. รูปเล่มของคู่มือนี้เหมาะสม					
4. คำที่ใช้ในคู่มือนี้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ					
5. เส้นทางจากจุดเริ่มต้นจนจบเส้นทางที่นำในคู่มือนี้					
6. การครอบคลุมจุดสำคัญๆในพระนครศรีอยุธยาของคู่มือนี้					
7. คู่มือนี้ง่ายต่อความเข้าใจและศึกษาด้วยตนเอง					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. ประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง					
9. เหมาะสมสำหรับอาสาสมัครท่านอื่นๆ					
10. เหมาะสมที่จะนำไปเผยแพร่ ปรับใช้กับสถานที่สำคัญอื่นๆ ของจังหวัด					
11. ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อปรับคู่มือนี้ให้ดียิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

แบบประเมิน

อาสามัครมัคคุเทศก์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อมัคคุเทศก์ อาสามัครของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ของข้อคำถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ชื่อมัคคุเทศก์ผู้ให้บริการ

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ..... 3. อาชีพ
4. จบการศึกษาระดับ
5. มาจากจังหวัด

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา / ต่อมัคคุเทศก์

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูล					
1.1 ความพร้อมของมัคคุเทศก์					
1.2 การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์					
1.3 สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น					
1.4 การสื่อสารภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย					
1.5 การตอบคำถามของมัคคุเทศก์					
1.6 มีความสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว					
1.7 จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวก					
1.8 ความเหมาะสมของบุคลิกภาพการเป็นมัคคุเทศก์					
2. ด้านสถานที่/ ระยะเวลา					
2.1 สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม					
2.2 เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม					
2.3 ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม					
3. ด้านความรู้ ความเข้าใจ					
4.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระนครศรีกร่อนการนำเที่ยว					
4.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระนครศรีกรหลังการนำเที่ยว					
4.3 ท่านสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้					
4.4 ท่านจะแนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จักมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ที่พระนครศรี					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง
ผู้วิจัย

Questionnaire

Evaluation of volunteered guide at Phra Nakorn Khiri National Museum

This questionnaire aims to ask your opinion towards the service of our volunteered guide at Phra Nakorn Khiri National Museum. Please mark ✓ in the given box ☐ of the following questions.

Name of volunteered guide

.....

Section 1 General information

1. Sex ☐ Male ☐ Female
2. Age..... 3. Occupation 4. Level of education.....
5. Country/ Province in Thailand you are from

Section 2 Level of satisfaction / Understanding / Service received

Your opinion about....	Level of satisfaction				
	5 (highest)	4	3	2	1 (lowest)
1. Volunteered guide					
1.1 Readiness of the guide					
1.2 Expression of the guide					
1.3 Clear and pertinent explanation of the content of attraction					
1.4 Suitable language communication					
1.5 Ability to answer questions					
1.6 Ability to stimulate tourists' participation					
1.7 Service mind and facilitation					
1.8 Personality of being a good guide					
2. Place/ Time					
2.1 Cleanliness					
2.2 Touring route					
2.3 Suitable time of tour leading					
3. Knowledge and understanding					
4.1 Your knowledge and understanding about the place before the guiding tour					
4.2 Your knowledge and understanding					

Your opinion about....	Level of satisfaction				
	5 (highest)	4	3	2	1 (lowest)
about the place after the guiding tour					
4.3 You are able to tell the story of this place to others after the guiding tour					
4.4 You will suggest other people to visit and be serviced by the guide at Phra Nakorn Khiri					

Section 3 Other recommendation/ Opinion

.....

.....

.....

.....

.....

Thank you for your kind cooperation

Researcher

ภาคผนวก ค
รูปภาพการอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์และการลงพื้นที่

ภาคผนวก ง

คู่มือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง
(เล่มจริงได้แนบมากับงานวิจัยนี้)

Tour Guide Manual
Phra Nakhon Khiri National Museum
in Phetchaburi

Tourism Development and Management

Faculty of Humanity and Social Sciences

Phetchaburi Rajabhat University

ภาคผนวก จ
ภาพการจัดอบรมอาสาสมัครแม่คหะเทศก์
21-22 มิถุนายน 2557

กำหนดการ

การอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี

วันเสาร์ที่ 21 มิถุนายน 2557

เวลา 8.30 – 16.00 น. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

8.30 – 9.00 น.	ลงทะเบียน
9.00 – 9.15 น.	เปิดการอบรมและมอบของที่ระลึกแก่อาจารย์ผู้ดูแล (โดย คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
9.15 – 9.45 น.	อธิบายรายละเอียดของการเข้าร่วมโครงการการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์ (วิทยากร คณะผู้วิจัย)
9.45 – 10.15 น.	ทดสอบก่อนการอบรม
10.15 – 10.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	อบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาสาสมัครนำเที่ยว (วิทยากร อาจารย์มธุรส ปราบไพบรี)
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี (วิทยากร อาจารย์ มนุ อุดมเวช)
14.30 – 14.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
14.45 – 16.00 น.	ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี (ต่อ) (วิทยากร อาจารย์ มนุ อุดมเวช)

วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน 2557

เวลา 8.30 – 17.00 น. ณ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี

8.30 – 9.00 น.	ลงทะเบียน
9.00 – 10.30 น.	ลงพื้นที่เรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่อาสาสมัครมัคคุเทศก์เลือก (วิทยากร ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่อาสาสมัครมัคคุเทศก์เลือก)
10.30 – 10.40 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.40 – 12.00 น.	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่อาสาสมัครมัคคุเทศก์เลือก (ต่อ) (วิทยากร ของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่อาสาสมัครมัคคุเทศก์เลือก)

- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 14.30 น. การฝึกปฏิบัติกับมัคคุเทศก์อาชีพ (วิทยากร มัคคุเทศก์อาชีพ)
- 14.30 – 14.45 น. รับประทานอาหารว่าง
- 14.45 – 16.00 น. การฝึกปฏิบัติกับมัคคุเทศก์อาชีพ (ต่อ) (วิทยากร มัคคุเทศก์อาชีพ)
- 16.00 – 16.30 น. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม
- 16.30 – 17.00 น. แจกคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง พร้อมแบบ
ประเมิน จากนั้นสรุปและปิดการอบรม

***หมายเหตุ ประกาศนียบัตรพร้อมค่าตอบแทนนั้นอาสาสมัครฯจะได้รับหลังจากการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน

ภาคผนวก ฉ

ภาพการประชุมรายงานสรุปผลการลงพื้นที่ของอาสาสมัครมัคคุเทศก์

20 กันยายน 2557

ภาคผนวก ข

รายชื่ออาสาสมัคร

แบบลงทะเบียน “อบรมการเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี”

โครงการวิจัย การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี

วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ณ ห้อง 119 อาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	ลายเซ็น		หมายเหตุ
		เข้า	บ่าย	
1	นางสาวภารดี พวงสร้อยสน			
2	นางสาวกัญญารัตน์ ร้อยลาภ			
3	นางสาวชญญาพร สิทธิชัย			
4	นางสาวรุ่งรวี แก้วชิงดวง			
5	นางสาวสายธาร ชาญชัย			
6	นายดลชัย สุกุมมีสมบัติ			

7	นายวัชรภูมิ วาดไธสง			
8	นายชนพัฒน์ บุญธรรม			
9	นางสาวชิตาพร โต๊ะทอง			
10	นางสาวชลธิชา สิ้นชัย			
11	นางสาวปิยวรรณ ประยูรดาราทะ			
12	นางสาวจิรัฐิพร ฉัตรกรรต			
13	นางสาวคุณัญญา จัปปใจ			
14	นางสาวพรธิญา สว่างวัฒนารักษ์			
15	นางสาวพิชญา เรืองสีแสง			
16	เด็กหญิงปรางสุภา น้อยนิมิต			
17	นายบุญยัณรัช กิจพ่วงสุวรรณ			
18	นายญาณพล ชันท์แก้ว			
19	นางสาวศุทธิดา ดีเลิศ			
20	นางสาวหิรัญยา แสงทอง			
21	นายณัฐนันท์ น้ำกลั่น			
22	นางสาวกมลชนก แผ่นทองแผ่			

แบบลงทะเบียน “อบรมการเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
จังหวัดเพชรบุรี”

โครงการวิจัย การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี

วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2557

ณ ห้อง 119 อาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	ลายเซ็น		หมายเหตุ
		เข้า	บ่าย	
1	นางสาวภาวดี พวงสร้อยสน			
2	นางสาวกัญญารัตน์ ร้อยลาภ			
3	นางสาวชญญาพร สิริธิชัย			

4	นางสาวรุ่งรวี แก้วชิงดวง			
5	นางสาวสายธาร ชาญชัย			
6	นายดลชัย สกุลมีสมบัติ			
7	นายวัชรภูมิ วาดไธสง			
8	นายชนพัฒน์ บุญธรรม			
9	นางสาวชิตาพร โต๊ะทอง			
10	นางสาวชลธิชา สิ้นชัย			
11	นางสาวปิยวรรณ ประยูรดาราท			
12	นางสาวจิรัฐิพร ฉัตรกรรต			
13	นางสาวคุณัญญา จัปใจ			
14	นางสาวพรธิญา สว่างวัฒนารักษ์			
15	นางสาวพิชญา เรืองสีแสง			
16	เด็กหญิงปรางสุภา น้อยนิมิต			
17	นายบุญยัณรัช กิจพ่วงสุวรรณ			
18	นายญาณพล ชันธ์แก้ว			
19	นางสาวศุทธิดา ดีเลิศ			
20	นางสาวหิรัญยา แสงทอง			
21	นายณัฐนนท์ น้ำกลั่น			
22	นางสาวกมลชนก แผ่นทองแผ่			

ภาคผนวก ซ

บทความการเผยแพร่งานวิจัย

การสร้างคู่มือศึกษาด้วยตนเองฉบับภาษาอังกฤษเพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี

Development of English Self-guided Study Manual for Historical Tourist Attraction: A Case Study of Phra Nakorn Kiri Historical Park, Phetchaburi Province

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ อาจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Pimrawee Rocharungsat

Lecturer in Tourism Industry Development and Management Division, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษ สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในการดำเนินการวิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยละเอียด ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี และตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ จะเห็นว่าพระนครคีรีมีความสำคัญคือเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เป็นพระราชวังเก่าของรัชกาลที่ 4 จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและเผยแพร่ จากการประเมินคู่มือโดย อาสาสมัครนำเที่ยว จำนวน 22 คน หลังจากศึกษาคู่มือประวัติศาสตร์พระนครคีรีด้วยตนเองมีความพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเหตุผลสำคัญหลักเรียงตามลำดับคือคือ 1) การครอบคลุมจุดสำคัญของคู่มือฯ 2) คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน 3) ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้ และประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง ส่วนที่สองได้ให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวหลังจากที่อาสาสมัครนำเที่ยวศึกษาคู่มือแล้ว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่ออาสาสมัคร สถานที่ และความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ซึ่งระดับความพอใจมากที่สุดคือ จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวกความสะอาดความพร้อมของอาสาสมัครนำเที่ยว และ ความเหมาะสมของบุคลิกภาพการเป็น

อาสาสมัครนำเที่ยว ตามลำดับ สำหรับระดับความพอใจมากคือผลการศึกษาความพึงพอใจต่อสถานที่และระยะเวลา คือ 1) ความพึงพอใจด้านสถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม 2) ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม และ 3) เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม สำหรับการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจต่อการบรรยายด้านเนื้อหาในระดับมากทุกข้อคือ 1) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีหลังกการนำเที่ยว 2) จะแนะนำให้คนรู้จักมาเที่ยวและใช้บริการอาสาสมัครนำเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี และ 3) สามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้ตามลำดับ งานวิจัยคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนี้สามารถนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องและขยายการพัฒนาคู่มือสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นได้

คำสำคัญ: มัคคุเทศก์ คู่มือ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีเพชรบุรี

ABSTRACT

This research aims to study significance of historical tourist attraction which in this case Phra Nakorn Kiri Historical Park (Khao wang) in Phetchaburi was chosen. The study also aims to develop English self-guided study manual for volunteered guides to study historical tourist attraction and to evaluate the practical usage of the manual. In-depth study of Phra Nakorn Kiri Historical Park information was studied and reviewed by experts. The importance of Phra Nakorn Kiri is that it is the province's uniqueness and King Rama the fourth's old palace; it therefore is nation's prime historical attraction which should be inherited and disseminated. The manual was developed and evaluated by 22 volunteered guides. After self studying using the manual, the volunteered guided indicated high level of satisfaction towards all items in the evaluation form. The main reasons of satisfaction were the manual covers all main attractions in Phra Nakorn Kiri Historical Park; the content of the manual is related with its objectives and gives clear explanation; and overall satisfaction of this manual and effectiveness of usage when implementing. The second part was to ask tourists who visited Phra Nakorn Kiri Historical Park during the study period to evaluate the volunteered guides after they have studied the manual. Most of tourists were satisfy with the guides, the place, and knowledge and understanding gained at

highest and high levels. The primary reasons for highest satisfaction gained in sequence were from service mind and facilitating tourists well, readiness of volunteered guides, and suitable personality of volunteered guides. The level of satisfaction towards place and time were at high level. Tourists gave high satisfaction to 1) cleanliness and appropriateness of the place; 2) timing of the tour; and 3) tour route. In topic of knowledge and understanding of the content, tourists also ranked all items at high level. First was gaining knowledge and understanding after the tour from volunteered guides; second was recommending others to come and use volunteered guides at Phra Nakorn Kiri Historical Park; and third was be able to tell stories to others. This research of self-guided study manual for historical tourist attractions can be developed continuously and be applied with other historical tourist attractions.

Keywords: Tour guide, Guidebook, Historical tourist attraction, Phra Nakorn Kiri Historical Park, Phetchaburi

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวที่ใดจะเกิดการใช้จ่ายต่างๆ และรายได้ที่ตอบแทนจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้ก็ส่งผลให้นานาประเทศให้ความสำคัญและเล็งเห็นการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักแก่ประเทศ เนื่องจากต้นทุนในการลงทุนนั้นไม่จำเป็นต้องสูญเสียทรัพยากรเหมือนการส่งสินค้าออกประเภทอื่น ดังที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 2011) ได้พยากรณ์ไว้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้เป็นจำนวนมากและมีอัตราแนวโน้มของการเดินทางสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเทศไทยแล้วตลาดนักท่องเที่ยวเป็นตลาดที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปัจจุบันนี้เกิดการแข่งขันที่สูงมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (นิศา ชัชกุล, 2551) หากแต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่ได้เปรียบกว่าประเทศอื่นๆ แต่ละจังหวัดจะมีเอกลักษณ์ของตนเองทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญโดยเฉพาะแก่ชุมชนของจังหวัดนั้นๆ การที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศและแข่งขันกับนานาประเทศได้ ทำให้เกิดการตอบสนองของภาครัฐและภาคธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเกิดกลยุทธ์เพื่อ

การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวของทุกจังหวัดขึ้น ดังนั้นการพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อการเกิดรายได้อย่างต่อเนื่องและในระยะยาว

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในการพัฒนาจังหวัด หากพิจารณาตามลักษณะภูมิประเทศและที่ตั้งของจังหวัดแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นประตูสู่การเดินทางไปยังภาคใต้ของประเทศไทย จึงมีความสำคัญในฐานะจุดแวะพักของผู้คนที่เดินทางสู่ภาคใต้ จังหวัดเพชรบุรีมีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมที่สะดวกสบายส่งผลให้มีความได้เปรียบในการขนส่งสินค้าไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นตลาดใหญ่และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือมีผู้คนจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศที่จังหวัดเพชรบุรีมากขึ้นตามลำดับ จังหวัดเพชรบุรีมีสภาพทางธรรมชาติและภูมิประเทศอันสวยงามหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ป่าเขา น้ำตก ทะเล ชายหาด ถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ หมู่บ้านไทยทรงดำ การละเล่นวัวเทียมเกวียน ฯลฯ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาล้วนเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนจังหวัดใด จังหวัดเพชรบุรีมี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอชะอำ อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอบ้านแหลม ซึ่งในแต่ละอำเภอมียุคเด่นเป็นของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมือง เป็นอำเภอที่มีความพร้อมทั้งทางด้านประวัติศาสตร์

ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและธรรมชาติ เป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเมือง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพราะอำเภอเมืองเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมาย ซึ่งแต่ละแห่งตั้งอยู่ไม่ไกลกัน นอกจากนี้ จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่เน้นการพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ดังวิสัยทัศน์ของจังหวัดในปี 2558 นี้ที่ต้องการพัฒนาให้จังหวัดเป็น “แหล่งผลิตอาหารและการท่องเที่ยวชั้นนำของ ASEAN” (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2558)

โดยภาพรวมของจังหวัดเพชรบุรีแล้ว นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน และศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งน้อยมากที่จะหาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายได้ในจังหวัดเดียว ดังนั้นจังหวัดเพชรบุรีจึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยว ซึ่งในขณะนี้มีการสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้นโดยใช้หัวข้อว่า “The Magic of Three” คือ จังหวัดที่มี 3 วัง อันได้แก่ พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังฤดูร้อนของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระรามราชนิเวศน์ (วังบ้านปืน) พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระราชวังฤดูฝนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เมือง 3 รส คือ รสหวาน ของน้ำตาลจากอำเภอบ้านลาด รสเปรี้ยว ของมะนาวจากอำเภอ

ท่าทาง รสเค็ม ของเกลือจากอำเภอบ้านแหลม และเมือง 3 ทะเล คือ ทะเลโคลนที่อำเภอบ้านแหลม ทะเลหมอกที่อำเภอแก่งกระจาน ชายทะเล ที่อำเภอชะอำ จะเห็นได้ว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีนี้มีความหลากหลายและควรที่จะได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2554)

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดำเนินการวิจัยครั้งนี้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว ดังสำนักงานจังหวัดเพชรบุรี (2556) ได้ทำการศึกษาถึงศักยภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ทำให้เห็นถึงศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรม กล่าวคือ

1. ศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงศึกษา ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีมากขึ้นโดยเฉพาะศิลปะสมัยอยุธยาที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัดในจังหวัดเพชรบุรีอย่างมาก อีกทั้งฝีมือของช่างเพชรบุรีที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของพระราชวังของพระมหากษัตริย์ในอดีตถึงสองพระองค์ได้แก่ รัชกาลที่4 และรัชกาลที่5 แต่เนื่องจากเนื้อที่อาณาเขตของตัวเมืองไม่กว้างขวางนักจึงเหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวระยะสั้น โดยใช้เวลาในการเดินทางไม่มากนัก

2. ทางจังหวัดได้มีการสอบถามถึงความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อจังหวัดเพชรบุรี ซึ่ง 5 ลำดับต้นมีดังนี้

- 2.1 มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์
- 2.2 มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสำคัญ
- 2.3.ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2.4.อาหารอร่อยและหลากหลาย
- 2.5.ความประทับใจด้านการบริการ

3.แนวโน้มการพัฒนาในอนาคตคือ

- 3.1 ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์โอท็อปสู่อาเซียน
- 3.2 ส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง
- 3.3 ปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม

3.4 สนับสนุนกิจกรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งในข้อนี้เป็น การสนับสนุนการสร้างคู่มือการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวฉบับภาษาอังกฤษว่ามีความจำเป็นในปัจจุบันนี้ และจังหวัดยังมีนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ตามโครงสร้างยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ 2557 (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2558) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตร ด้านท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ซึ่งประเด็นดังกล่าวเกิดจากการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบกับการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของ

จังหวัด (SWOT) จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในจังหวัด โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับ แผนนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ระดับชาติ ยุทธศาสตร์ระดับภาค และทิศทางการพัฒนา ระดับกลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ “การท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน” ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวนี้ เชื่อมโยงกับพันธกิจที่ต้องการยกระดับการท่องเที่ยวให้มีชื่อเสียงระดับ Top Ten ของ ASEAN ซึ่งการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับคนในพื้นที่ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

- ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สนับสนุนและพัฒนาปัจจัยผลักดัน เป็นแหล่งศึกษาดูงานและจัดนิทรรศการที่สำคัญระดับประเทศ

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับภาคการท่องเที่ยว

- ปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะด้านบุคลากรเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนาเครื่องมือ เพื่อช่วยในการดำเนินการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะพัฒนาเพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยอนุรักษ์และสืบทอดแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของ

จังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดในการที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อภูมิภาคอาเซียน ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนา นอกจากนี้ ข้อมูลของสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแห่งนี้มีอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาจำนวน 18,388 คน ปี 2556 จำนวน 24,939 คน และในปี 2557 จำนวน 28,444 คน (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครศรีอยุธยา, 2558) ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคู่มือฉบับภาษาอังกฤษขึ้นบนพื้นฐานการวิจัย และในการศึกษาครั้งนี้ จะเน้นกรณีศึกษาที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเนื่องจากเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่สำคัญ และมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

- เพื่อพัฒนาสื่อคู่มือฉบับภาษาอังกฤษสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

- เพื่อประเมินผลการนำไปใช้ได้จริงของสื่อในการช่วยศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี
(เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ได้ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ของจังหวัด
เพชรบุรีโดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์
พระนครศรี

- ได้เครื่องมือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทาง
ประวัติศาสตร์ด้วยตนเองฉบับภาษาอังกฤษด้วย
การทดลองใช้

- นำเสนอเครื่องมือเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทาง
ประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนี้ให้ใช้ได้จริงแก่อุทยาน
ประวัติศาสตร์พระนครศรี

- ได้เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยและเครื่องมือ
เรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วย
ตนเองให้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
แหล่งอื่นๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยใน
ขั้นตอนที่หนึ่ง (มกราคม – มีนาคม 2557) เป็น
การศึกษาเอกสาร และประวัติความเป็นมาของ
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี โดยศึกษาจาก
เอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ บทความต่างๆที่
เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวบรวม
และเรียบเรียงให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน
ขั้นตอนที่สอง (มีนาคม – มิถุนายน 2557)
ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้ทางประวัติศาสตร์
เพื่อดำเนินการผลิตสื่อการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยว
ทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง โดยลงพื้นที่จริงคือ
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี ดำเนินการวาง

เส้นทางเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง
ตรวจสอบข้อมูลจากขั้นตอนที่หนึ่งให้มีความ
ถูกต้องและมีรายละเอียดมากที่สุด การเก็บรวม
รวมข้อมูลในขั้นตอนที่สองนี้ ได้รับความ
อนุเคราะห์จากหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
พระนครศรีและเจ้าหน้าที่ นักวิชาการในการ
ตรวจสอบข้อมูลจากขั้นตอนที่หนึ่งให้มีความ
ถูกต้องและให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความ
ละเอียดมากขึ้น **ขั้นตอนที่สาม** (มิถุนายน –
สิงหาคม 2557) เป็นการผลิตสื่อการเรียนรู้แหล่ง
ท่องเที่ยวด้วยตนเองเพื่อใช้กรณีศึกษาอุทยาน
ประวัติศาสตร์พระนครศรี โดยนำข้อมูลที่ได้
ศึกษาตามลำดับขั้นตอนที่หนึ่งและขั้นตอนที่สอง
มารวบรวมและเรียบเรียงจัดทำเป็นคู่มือสำหรับ
มัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี
จังหวัดเพชรบุรี ปรัชญาผู้เชี่ยวชาญ และทดลอง
เบื้องต้น **ขั้นตอนที่สี่** (กันยายน – ธันวาคม
2557) เป็นการประเมินสื่อการเรียนรู้แหล่ง
ท่องเที่ยวด้วยตนเองจากผู้ทดลองใช้โดยตรงที่
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี โดยลำดับแรก
จัดหาผู้ทดลองในการใช้คู่มือสำหรับมัคคุเทศก์
ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
อาสาสมัครจากโรงเรียนในจังหวัดเพชรบุรี รวม
22 คน โดยดำเนินการแจกคู่มือให้อาสาสมัครได้
ศึกษาก่อนเป็นเวลา สองเดือน หลังจากศึกษา
คู่มือแล้วดำเนินการเป็นมัคคุเทศก์อาสาสมัครนำ
ชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีแก่นัก
ท่องเที่ยวเป็นเวลาหนึ่งเดือน ซึ่งในการ
ประเมินคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่ง
ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ได้ทำใบประเมินคู่มือซึ่งมี
การประเมิน 2 รูปแบบ คือ แบบประเมินคู่มือ

สำหรับ อาสาสมัครนำเที่ยว อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีและแบบประเมินจากนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสาสมัครนำเที่ยว **ขั้นตอนที่ห้า** (มกราคม 2558 – มีนาคม 2558) นำการประเมินจากผู้ทดลองในการใช้คู่มือสำหรับมัคคุเทศก์ที่ทำการวิจัย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี และการประเมินจากนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสาสมัครนำเที่ยว จากขั้นตอนที่สี่มาปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งเพิ่มเติมนายละเอียดที่ยังไม่ครบถ้วนและสมบูรณ์ในคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์ และหลังจากการปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้มีประสิทธิภาพเพื่อการนำไปใช้จริง จากข้อเสนอแนะของผู้ทดลองใช้ คู่มือได้ถูกนำไปพิมพ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานจริงสำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นจะเน้นการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และสัมภาษณ์ถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเครื่องมือศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับมัคคุเทศก์ ซึ่งเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์มีการวิเคราะห์ Content Analysis สำหรับ การวิเคราะห์แบบสอบถามอาสาสมัครนำเที่ยวด้านเนื้อหาของคู่มือเมื่อทดลองใช้คู่มือจริง และการวิเคราะห์แบบสอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหลังจากที่อาสาสมัครนำเที่ยวได้

ศึกษาเรียนรู้คู่มือด้วยตนเองแล้ว โดยแบบสอบถามมีการออกแบบเป็น Likert scale วัดความพึงพอใจ 5 ระดับโดยเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนนคือ คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แปลความว่า มีผลมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แปลความว่า มีผลมาก คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แปลความว่า มีผลปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แปลความว่า มีผลน้อย คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แปลความว่า มีผลน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ในช่วงการวิจัยสามขั้นตอนแรกผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาและดำเนินการผลิตสื่อการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง โดยลงพื้นที่จริง ซึ่งในประเด็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยใช้กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) จังหวัดเพชรบุรี **มีความสำคัญกล่าวคือ** อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี หรือที่เรียกว่า เขาวัง เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดที่สำคัญ

ซึ่งเห็นได้จากตราประจำจังหวัดและธงประจำจังหวัด จะมีภาพของ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีประกอบอยู่ด้วย อีกทั้งในการเดินทางไปสู่กรุงเทพมหานครและสู่ภาคใต้ เมื่อถึงจังหวัดเพชรบุรีจะเห็น อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ตั้งเด่นตระหง่านอยู่บนภูเขาสูง เป็นสัญลักษณ์ว่า ขณะนี้ได้เดินทางถึงอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีแล้ว จากความโด่งดังและ

เอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีที่ไม่เหมือนที่ใด จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมความงามซึ่งในอดีตเป็นพระราชวังเก่าของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติที่สมควรได้รับการสืบทอดและเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจและเยาวชนรุ่นหลัง

จากข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาเอกสารเช่น ลาวัญย์ ฤดีสานต์ (2546) สมใจ สุขเกษม (2539) และ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจอมเกล้าธนบุรี (2545) ความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีนั้นเป็นโบราณสถานเก่าแก่คู่มือเมืองเพชรบุรีตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ 3 ยอด ยอดที่สูงที่สุดสูงประมาณ 95 เมตร แต่เดิมชาวบ้านเรียกภูเขานี้ว่า “เขาสมน” พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพอพระราชหฤทัยที่จะสร้างพระราชวังสำหรับเสด็จแปรพระราชฐานขึ้นบนยอดเขาแห่งนี้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งในขณะนั้นเป็นพระสมุหกลาโหมเป็นแม่กองก่อสร้าง จนสำเร็จเรียบร้อยเมื่อปี พ.ศ. 2403 ทรงพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” แต่ชาวเมืองเพชรเรียกกันติดปากว่าเขาวัง สืบมาจนทุกวันนี้ พระนครคีรีประกอบด้วยพระที่นั่ง พระตำหนัก วัด และกลุ่มอาคารต่าง ๆ มากมาย ส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิกผสมสถาปัตยกรรมจีน ตั้งอยู่บนยอดเขาใหญ่ๆ 3 ยอดด้วยกัน คือ ยอดเขาด้านทิศตะวันออก บริเวณไหล่เขาเป็นที่ตั้งของวัดมหาสมณาราม ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝีมือ

ขรัวอินโข่งบนผนังทั้งสี่ด้าน เป็นวัดเก่าแก่ตั้งแต่สมัยอยุธยา ส่วนบนยอดเขาเป็นที่ตั้งของวัดพระแก้ว เป็นวัดประจำพระราชวังพระนครคีรี เช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็นวัดประจำพระบรมมหาราชวังในกรุงเทพฯ ภายในวัดพระแก้วประกอบด้วยพระอุโบสถขนาดเล็ก ประดับด้วยหินอ่อน ด้านหลังเป็นพระพุทธรูปสลักเจดีย์ ด้านหน้าพระอุโบสถเป็นหอระฆังรูปสี่เหลี่ยมย่อมุมขนาดเล็ก

ยอดเขากลาง เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุจอมเพชร มีความสูง 40 เมตร บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน จากจุดนี้สามารถมองเห็นพระที่นั่งต่าง ๆ บนยอดเขาอีก 2 ยอด รวมทั้งทิวทัศน์ของตัวเมืองเพชรบุรี ยอดเขาด้านทิศตะวันตก เป็นที่ตั้งของพระราชวังอันเป็นที่ประทับได้แก่ พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรย์ พระที่นั่งเวษยันต์วิเชียรปราสาท พระที่นั่งราชธรรมสภา หอซัवालเวียงชัย หอพิमानเพชรมเหศวร พระที่นั่งสันถาคารสถาน หอจตุเวทปริตพัจัน ศาลาทิศนักษัตรฤกษ์ นอกจากนี้แล้วยังมีโรงรถ โรงม้า ศาลาขนาดเล็ก ศาลาลูกขุน ศาลาด่าน ศาลาเย็นใจ หิมดาบองครักษ์ โรงครัว ตามแบบพระราชวังทั่วไป รอบพระราชวังมีป้อมล้อมอยู่ทั้ง 4 ทิศคือ ป้อมธรรมาป้อมปทาทิศตะวันออก ป้อมวิรุฬหก บริรักษ์ทางทิศใต้ ป้อมวิรูปักษ์ป้องกันทางทิศตะวันตก และป้อมเวสสุวรรณรักษาทางทิศเหนือ

กรมศิลปากรได้ใช้บางส่วนของพระราชวังบนยอดเขาด้านทิศตะวันตกนี้จัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครคีรี ภายในเก็บรักษาโบราณวัตถุต่าง

ๆ ได้แก่ เครื่องราชูปโภคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รูปหล่อโลหะสำริด และทองเหลืองที่ใช้สำหรับตกแต่งห้องต่าง ๆ ในพระที่นั่ง และเครื่องกระเบื้องของจีน ญี่ปุ่น และยุโรป เฉพาะส่วนของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

สำหรับประเด็นเพื่อการพัฒนาฝีมือประเด็นหลักๆคือ ควรพัฒนาฝีมือให้เข้าใจง่ายแม้จะเป็นภาษาอังกฤษก็ควรเลือกใช้ศัพท์ที่เข้าใจง่าย ควรให้รายละเอียดครอบคลุม และชัดเจน ควรใช้รูปภาพในการช่วยจำ และจุดการเดินทางที่เป็นลำดับต่อเนื่อง ซึ่งสามารถใช้ตัวเลขช่วยในการลำดับการเดินทาง อาจมีการเน้นเนื้อหาสำคัญในกรณีที่บางครั้งมีเวลาในการบรรยายจำกัดซึ่งอาสาสมัครจะได้ปรับหรือยืดหยุ่นการบรรยายได้ตามสถานการณ์ สามารถที่จะเพิ่มเติมเกร็ดหรือประวัติต่างๆเพื่อให้อ่านในรายละเอียดไว้ในเล่ม

เพื่อให้คู่มือเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับมัคคุเทศก์เกิดประสิทธิภาพ จึงดำเนินการสอบถามความคิดเห็นของอาสาสมัครนำเที่ยว เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา ต่อคู่มืออาสาสมัครนำเที่ยว สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาโดยมีผู้ตอบแบบประเมินผล จำนวน 22 คน ได้ประเมินคู่มือฯหลังจากการทดลองใช้จริงแล้ว ปรากฏผลการประเมินดังนี้

ข้อมูลทั่วไปนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.6 เพศชาย ร้อยละ 36.4 มีช่วงอายุระหว่าง 10 – 20 ปี ร้อยละ 100.0 เป็นนักเรียน ร้อยละ 100.0 ระยะเวลาในการใช้คู่มือในการฝึก 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ ใช้เวลา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลา 3 ครั้งต่อสัปดาห์และใช้เวลา 4 ครั้งต่อสัปดาห์จำนวนเท่ากันคืออย่างละ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 9.5 โดยช่วงเวลาในการฝึกแต่ละครั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากใช้เวลา 6 ชั่วโมง จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 36.4 ใช้เวลา 2 ชั่วโมงและ ใช้เวลา 3 ชั่วโมงจำนวนเท่ากันคือ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 13.6 รองลงมาใช้เวลา 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 4 ชั่วโมง ใช้เวลา 5 ชั่วโมงและใช้เวลามากกว่า 6 ชั่วโมงจำนวนเท่ากันคือ 2 คนคิดเป็นอย่างละร้อยละ 9.1

เมื่อสอบถามถึงระดับความพึงพอใจต่อคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับ คือลำดับแรก การครอบคลุมจุดสำคัญๆ ในพระนครศรีอยุธยาคู่มือนี้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23) รองลงมาคือ คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) และลำดับที่สาม ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้และประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05) ดังข้อมูลในตารางที่ 1

จากคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากความคิดเห็นของอาสาสมัครนำเที่ยวที่ใช้คู่มือมัคคุเทศก์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสามารถนำมาสรุปได้เพื่อการพัฒนาคู่มือให้ดีขึ้นคือ

1. ควรเพิ่มเนื้อหาให้มีรายละเอียดและเชิงลึกมากขึ้น รวมถึงข้อมูลเพิ่มเติมที่มีความเกี่ยวข้องกับพระนครศรีอยุธยา การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศในช่วงเวลานั้น สถาปัตยกรรมการก่อสร้างที่ละเอียด พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งเกร็ดความรู้เกี่ยวกับพระนครศรีอยุธยา

2. การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การสะกดผิด เป็นต้น

3. บางส่วนของเนื้อหาในเล่มจะละเอียด แต่ศัพท์บางคำยากไป ดังนั้นจึงควรปรับศัพท์ให้ง่ายขึ้น

4. ในการลงพื้นที่ฝึกและทดลองใช้คู่มือจริงนั้นอาสาสมัครส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการได้ฝึกตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจต่อคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยว

ทักษะทางภาษาอังกฤษเนื่องจากคู่มือเป็นภาษาอังกฤษและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและนักท่องเที่ยว

5. การใช้คู่มือเพื่อการฝึกฝนนี้นอกจากจะได้รับความรู้แล้ว อาสาสมัครยังได้รับความภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นของตนด้วย

6. นักท่องเที่ยวที่มีหลายชาติ ซึ่งมีชาติจีนมาก ควรมีฉบับภาษาจีนด้วยในอนาคต

จากผลการประเมินของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่ออาสาสมัครนำเที่ยวที่ได้ปฏิบัติงานจริง หลังจากการศึกษาคู่มือด้วยตนเองซึ่งได้สอบถามนักท่องเที่ยว

จำนวน 461 คน เกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ระดับความพึงพอใจ ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหา ที่ได้รับจากอาสาสมัครนำเที่ยวหลังจากอาสาสมัครได้ศึกษาคู่มือแล้ว ซึ่งข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.8 และเพศชาย ร้อยละ 52.2 ส่วนใหญ่มี

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{X}$	แปลผล
1. คู่มือมีเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน	4.09	มาก
2. รูปภาพในคู่มือนี้เหมาะสม	3.95	มาก
3. รูปเล่มของคู่มือนี้เหมาะสม	3.95	มาก
4. คำที่ใช้ในคู่มือนี้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ	3.59	มาก
5. เส้นทางจากจุดเริ่มต้นจนจบเส้นทางที่นำในคู่มือนี้	3.77	มาก
6. การครอบคลุมจุดสำคัญในเขาวังของคู่มือนี้	4.23	มากที่สุด
7. คู่มือนี้ง่ายต่อความเข้าใจและศึกษาด้วยตนเอง	3.86	มาก
8. ประสิทธิภาพของการนำไปใช้เมื่อต้องปฏิบัติงานจริง	4.05	มาก
9. เหมาะสมสำหรับอาสาสมัครท่านอื่นๆ	4.00	มาก
10. เหมาะสมที่จะนำไปเผยแพร่ปรับใช้กับสถานที่สำคัญอื่นๆของจังหวัด	3.82	มาก
11. ความพอใจโดยรวมของคู่มือนี้เมื่อได้นำไปใช้	4.05	มาก
รวมเฉลี่ย	3.94	มาก

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาของนักท่องเที่ยว

ประเด็นความพึงพอใจ	$\bar{X}$	แปลผล
1. มัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูล	4.17	มาก
1.1 จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวก	4.23	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของบุคลิกภาพการเป็นมัคคุเทศก์	4.17	มาก
1.3 การสื่อสารภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.17	มาก
1.4 ความพร้อมของมัคคุเทศก์	4.18	มาก
1.5 การตอบคำถามของมัคคุเทศก์	4.03	มาก
1.6 มีความสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว	4.10	มาก
1.7 การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์	4.25	มากที่สุด
1.8 สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น	4.22	มากที่สุด
2. ด้านสถานที่/ระยะเวลา	4.14	มาก
2.1 สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	4.16	มาก
2.2 เส้นทางเดินนำเที่ยวเหมาะสม	4.14	มาก
2.3 ระยะเวลาในการนำเที่ยวมีความเหมาะสม	4.15	มาก
3. ด้านความรู้ ความเข้าใจ	3.95	มาก
3.1 ท่านจะแนะนำให้คนรู้จักมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ที่พระนครคีรี	3.82	มาก
3.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระนครคีรีหลังการนำเที่ยว	4.10	มาก
3.3 ท่านสามารถบอกเล่าเรื่องราวต่อผู้อื่นได้	3.92	มาก
3.4 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพระนครคีรีก่อนการนำเที่ยว	4.07	มาก
รวมจากเฉลี่ยทั้งสามด้าน	4.08	มาก

ช่วงอายุระหว่าง 11 – 20 ปี ร้อยละ 38.6 และระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 21.6 นักท่องเที่ยวที่ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนักเรียน นักศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 40.2 รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 19.2 และลำดับที่ 3 คือ รับราชการ ร้อยละ 16.6 และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.5 รองลงมาคือปริญญาตรี ร้อยละ 34.2

ส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่อื่นๆ มากที่สุด ร้อยละ 52.5 รองลงมาคือจังหวัด

กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 20.4 และลำดับที่ 3 คือจากต่างประเทศ ร้อยละ 11.5

จากตารางพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อมัคคุเทศก์ สถานที่ และความรู้

ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากในภาพรวม โดยมีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดอยู่ 3 ประเด็นคือ ลำดับที่ 1 การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) ลำดับที่ 2 คือ จิตใจรักการบริการและอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23) และ ลำดับที่ 3 คือ สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) โดยหากแบ่งเป็นประเด็นพิจารณาทีละด้าน ด้านมัคคุเทศก์ผู้ให้ข้อมูลได้รับความพึงพอใจเรื่อง การถ่ายทอดของมัคคุเทศก์

(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25) มากที่สุด ด้านสถานที่และระยะเวลา ได้รับความพึงพอใจเรื่อง สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) มากที่สุด ด้านความรู้ ความเข้าใจได้รับความพึงพอใจเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง พระนครศรีวิหารหลังการนำเที่ยว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10) มากที่สุด

จากคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาสาสมัครนำเที่ยวจากการทดลองใช้คู่มือมัคคุเทศก์พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีวิหารสามารถนำมาสรุปประเด็นได้ดังนี้

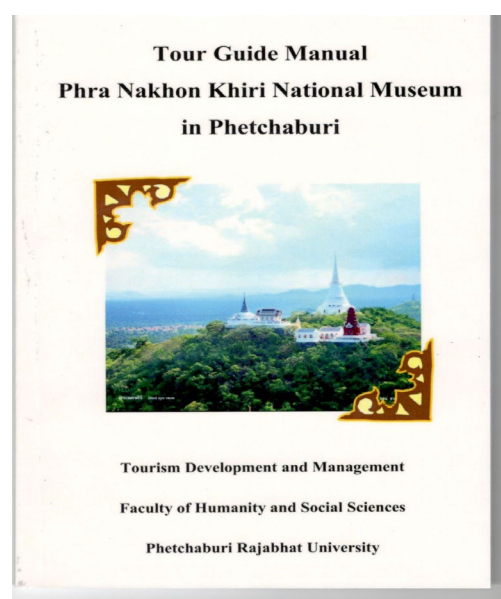
- ด้านข้อมูล ภาพรวมข้อมูลที่ได้รับมีความเหมาะสมดี แต่ควรให้เพิ่มเติมข้อมูลอีก อาทิ ประวัติความเป็นมา และ วัฒนธรรมที่ได้รับจากต่างประเทศ เป็นต้น

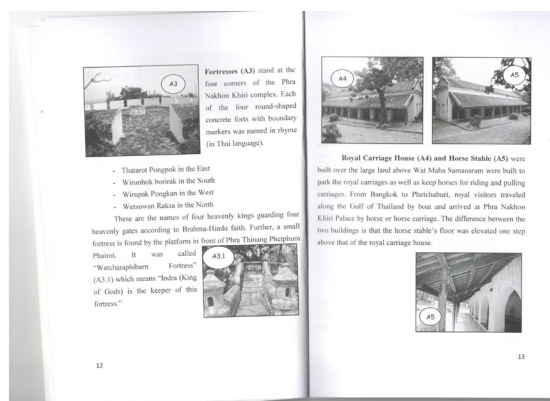
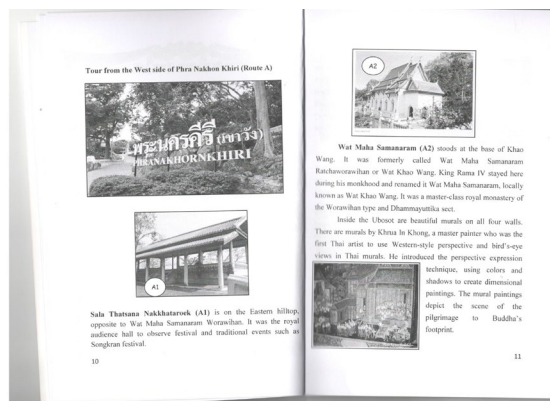
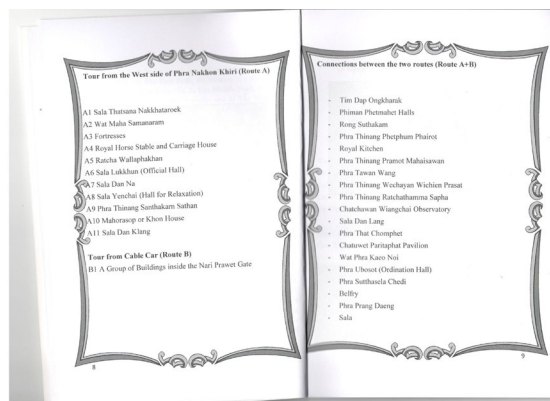
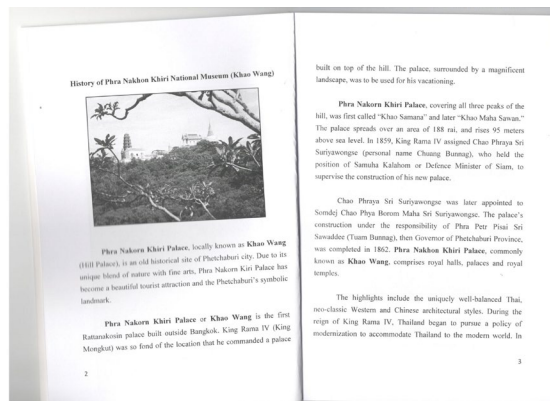
- ด้านอาสาสมัครนำเที่ยว ภาพรวมของอาสาสมัครนำเที่ยวดี มีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้ม เป็นมิตร แต่อยากให้ปรับปรุงเรื่องการนำเสนอข้อมูล

เสียงดังฟังชัด และแนะนำให้แต่งกายเข้ากับสถานที่

- ด้านอื่นๆ ภาพรวมดี แต่สถานที่ควรจะมีจุดพักผ่อนมากขึ้น ควรจัดมุม/ซุ้ม/ป้ายไว้ถ่ายรูป มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ปรับปรุงความสะดวก ควรมีกิจกรรมเพิ่มเติมให้นักท่องเที่ยว และอยากให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลมากขึ้น

จากข้อมูลผลการประเมินที่ได้จากทั้งอาสาสมัครนำเที่ยว หลังจากได้ทดลองใช้คู่มือจริงและ ผลการประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวจากนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำมาหาหรือผู้เชี่ยวชาญคือหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีวิหาร จังหวัดเพชรบุรี และให้ปรับข้อมูลในคู่มือสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวเพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีวิหาร จังหวัดเพชรบุรี ตามผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและ เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานต่อไปได้จริง ดังตัวอย่างเนื้อหาคู่มือมัคคุเทศก์ต่อไปนี้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยและจากการประมวลผลการประเมินที่ได้จากการใช้คู่มือของอาสาสมัครนำเที่ยว ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างคู่มือสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรีดังนี้ คือ

1) ในการสร้างคู่มือขึ้นสิ่งที่สำคัญคือ ข้อมูลจะต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและถูกต้อง ข้อมูลที่ได้สืบค้นมานั้น หากได้มาหลายแหล่งควรนำมาวิเคราะห์ ตรวจสอบว่ามีเนื้อหาตรงกันหรือไม่ ที่มาของข้อมูลเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ก่อนจัดทำคู่มือ เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาคู่มือได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

2) ลักษณะหรือรูปแบบของคู่มือขึ้น ต้องมีความเหมาะสม เข้าใจง่าย เพราะจะทำให้ผู้ที่ศึกษาคู่มือขึ้นเข้าใจง่าย ไม่สับสน นอกจากเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ แล้วควรจะมีภาพประกอบด้วยเพื่อให้ผู้ศึกษานั้นเข้าใจมากขึ้น โดยให้ภาพตรงกับเนื้อหาการบรรยายของแต่ละจุด

3) นอกจากข้อมูลหลักแล้ว ควรจะมีข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาด้วย โดยเฉพาะข้อมูลสำหรับอาสาสมัครนำเที่ยวแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับเกร็ดต่างๆของสถานที่ที่ถือเป็นข้อมูลหนึ่งที่ควรมี

จากการประเมินคู่มือโดยการนำไปใช้จริงของอาสาสมัครจะเห็นว่าคู่มือนี้มีจุดเด่นเรื่อง การครอบคลุมจุดสำคัญๆในพระนครศรีอยุธยา มีเนื้อหาตรง

ตามวัตถุประสงค์และให้ข้อมูลชัดเจน และ
 อาสาสมัครเกิดความพอใจในภาพรวมของคู่มือนี้
 เมื่อได้นำไปใช้ปฏิบัติงานจริง

นอกจากนี้จะเห็นว่านักท่องเที่ยวนั้นจะ
 ประทับใจหรือพอใจสถานที่ที่ไปเยือน จะต้อง
 ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบซึ่งที่สำคัญ
 นอกจากสถานที่แล้วคือ มัคคุเทศก์ซึ่งเป็นเสมือน
 ตัวแทนของสถานที่นั้นๆเป็นส่วนประกอบที่
 สำคัญในการสร้างความประทับใจ ดังนั้นหาก
 มัคคุเทศก์เข้าใจความเป็นมาของสถานที่เชิงลึก
 ให้ข้อมูลที่ชัดเจน น่าสนใจ ประกอบกับ
 บุคลิกภาพที่ดีและใจรักบริการนั้น ก็จะสามารถ
 เป็นเสมือนตัวแทนของจังหวัดในการสร้าง
 ภาพลักษณ์ที่ดีได้ ซึ่งจากผลการทดลองใช้คู่มือ
 จริยอาสาสมัครนำเที่ยวประสบผลสำเร็จในการ
 ถ่ายทอดข้อมูลสู่นักท่องเที่ยว และสามารถ
 อธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น รวมทั้ง
 นักท่องเที่ยวยังพอใจจิตใจรักการบริการและการ
 อำนวยความสะดวกของอาสาสมัครด้วยเช่นกัน
 ซึ่งมีผลการประเมินมาเป็นสามลำดับแรก

ข้อเสนอแนะ

ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ทาง
 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่มี
 ความต้องการจะทำวิจัยต่อไปดังนี้

1. หากอาสาสมัครเป็นนักเรียนนักศึกษาควรมี
 อาจารย์ผู้ดูแลเป็นที่ปรึกษา หรือผู้ร่วมวิจัยด้วย
 เนื่องจากจะสะดวกต่อการติดตามความก้าวหน้า
 ในการใช้คู่มือของอาสาสมัครฯ และรู้ถึงปัญหา
 อุปสรรคที่พบ

2. การสร้างคู่มือสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 ของอาสาสมัครนำเที่ยวนั้น สามารถใช้ได้กับ
 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งอื่นๆ
 เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นจะ
 มีข้อมูลที่มีเกร็ดข้อมูลที่หลากหลาย อาจต้องใช้
 คู่มือช่วยในการจำ หรือเรียนรู้ และใช้ระยะเวลา
 ดังนั้นการสร้างคู่มือนี้ถือเป็นการสร้างบุคลากร
 ทางการท่องเที่ยวที่ขาดแคลน สร้างจิตสำนึกใน
 การรักมรดกของชาติสำหรับเยาวชนและอนุรักษ์
 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของประเทศได้
 ทางหนึ่ง

3. ในการลงพื้นที่ทดลองใช้คู่มือจริงนั้น
 อาสาสมัครแต่ละคนอาจมีวิธีการศึกษา และมี
 ช่วงเวลาที่ต่างกัน ซึ่งการวิจัยต่อไปอาจศึกษา
 เกี่ยวกับวิธีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวด้วยคู่มือ
 อย่างมีประสิทธิภาพ ว่ามีวิธีการอย่างไร ซึ่งอาจ
 ต้องเตรียมการเรื่องระยะเวลาเพื่อไม่ให้เร่งรีบใน
 การศึกษาสำหรับอาสาสมัครจนเกินไป เนื่องจาก
 อาสาสมัครจะมีภาระในเรื่องเรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี (2554). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัด พ.ศ. 2553-2556. เพชรบุรี**.สืบค้นวันที่ 20 กันยายน 2557.จาก

<http://phetchaburi.go.th/data/plan53-56.pdf>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี : สืบค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2557** จาก

<http://thai.tourismthailand.org/>

นิศา ชัชกุล.(2551).**อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครศรี. (2558). สถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครศรี. เพชรบุรี. วิลาวัลย์ ฤดีศานต์. (2546). **คู่มือนำเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี สมใจ สุขเกษม. (2539). **พระนครศรี**. กรุงเทพฯ.

สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2556). **ยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี 2557**. ค้นข้อมูลวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 จาก <http://www.phetchaburi.go.th/data/pd/d62.pdf>

สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2558). **ยุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี**. ค้นข้อมูลวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 จาก <http://phetchaburi.go.th/>

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจอมเกล้าธนบุรี. (2545). **พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**.ค้นข้อมูลวันที่ 10 สิงหาคม 2557 จาก <http://www.kingmongkut.com>

World Tourism Organization. (2011). UNWTO annual report 2011. Spain: World Tourism Organization.

จดหมายตอบรับการตีพิมพ์

ที่ ศธ ๐๕๕๓.๙/ ๖๘๓

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ๓/๑๑๙๐

พฤตจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง การตอบรับบทความวิจัยเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสตัย

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การสร้างคู่มือศึกษาด้วยตนเองฉบับภาษาอังกฤษเพื่อแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา” เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีนั้น กองบรรณาธิการได้รับบทความของท่าน และได้พิจารณากลับกรองเห็นสมควรนำไปลงตีพิมพ์เผยแพร่ใน “วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี Journal of Kanchanaburi Rajabhat University” ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นิพนธ์ สุขปรดี)

บรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล - Windows Internet Explorer

http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/ist%20journal.php?branch=H

File Edit View Favorites Tools Help

★ Favorites ★ Suggested Sites ★ Free Hotmail ★ Records: Cop had trou...

รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล X Google

TCI ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal Citation Index Centre

สนับสนุนโดย ๙-๐-๒ และ

รายชื่อวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พบวารสารทั้งหมด 333 รายการ

เลข	ชื่อไทย	ชื่ออังกฤษ	เจ้าของ	อยู่ในฐานข้อมูล	หมายเหตุ
0858-0855	ABAC Journal	ABAC Journal	Assumption University	ACI	
2351-0307	ASEAN Journal of Management and Innovation	ASEAN Journal of Management and Innovation	Research Center, Stamford International University	ACI	ISSN (เดิม) : 1906-1838 ชื่อวารสาร (เดิม) : Stamford Journal
1905-856x	Asian Journal of Literature, Culture and Society	Asian Journal of Literature, Culture and Society	Assumption University, Graduate School of English		Vol. 1 (2007)
1686-0039	AU Journal of Management	AU Journal of Management	Assumption University	ACI	
1906-3296	AU-GSB e-Journal	AU-GSB e-Journal	Assumption University, Graduate School of Business		
1685-4322	BU Academic Review	BU Academic Review	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		
1905-6931	CATALYST	CATALYST	มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก	Center for Adventist Research, EBSCO, ACI	
1905-906X	Chiang Mai University Journal of Social Sciences and Humanities	Chiang Mai University Journal of Social Sciences and Humanities	Chiang Mai University		
0858-7574	Chulalongkorn Educational Review	Chulalongkorn Educational Review	Faculty of Education, Chulalongkorn University		

start | เริ่มใส่ จศ | กดปุ่มจศ [โหมดค... | รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล... | EN | 6:40 PM

รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล - Windows Internet Explorer

http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/ist%20journal.php?branch=H

File Edit View Favorites Tools Help

★ Favorites ★ Suggested Sites ★ Free Hotmail ★ Records: Cop had trou...

รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล X Google

รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล

0857-9180	วารสารวิจัยสังคม	Journal of Social Research	มหาวิทยาลัย		
1906-0572	วารสารวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Journal of fine arts, Chiang Mai university	คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		
0857-2100	วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Academic journal of architecture, Chulalongkorn university	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
2286-6590	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	-	
2286-7589	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	Journal of Kanchanaburi Rajabhat University	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	-	
2228-8473	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	Academic Journal Phranakhon Rajabhat University	โครงการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร		
1906-0327	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	Sisaket Rajabhat University Journal	สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		
0125-2437	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	University of the Thai Chamber of Commerce Journal	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	ACI	
2350-9600	วารสารวิชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	CRMA Journal	สภาอาจารย์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า		
1906-5078	วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม	Saengtham College Journal	ศูนย์วิจัยค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาลัยแสงธรรม		ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2552)
2286-9018	วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ	International Thai Tourism Journal	สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย		หยุดตีพิมพ์ เดิม ISSN 97949470214
1905-1212	วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	Journal of Humanities and Social Sciences	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี		
1685-4489	วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์		

start | เริ่มใส่ จศ | กดปุ่มจศ [โหมดค... | รายชื่อวารสารในฐานข้อมูล... | EN | 6:40 PM

ภาคผนวก ฅ

การเผยแพร่งานวิจัยโดยได้นำไปใช้ประโยชน์

ที่ วร ๐๔๑๕.๐๔/๔๒๔

กรมการศึกษานอกโรงเรียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
วันที่ ๖. ๕๖๒/๕๕
วันที่ 1๖. ๖. ๕๕
เวลา 14.๐๐ ๕.
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี
ถนนคีรีรัฐยา อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตามที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี ได้รับแจ้งหนังสือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ ศธ ๑๕๕๕.๑๒/ว๒๑๑ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗ เรื่องขออนุญาตให้ใช้สถานที่เพื่อศึกษาวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล ในการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี” โดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำนวน ๓ แห่ง และหนึ่งในนั้นคือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งได้ให้อาสาสมัครนำเที่ยวทดลองใช้คู่มือแนะนำเที่ยวในสถานที่จริง เป็นระยะเวลา ๒ เดือน และได้จัดทำเป็นคู่มือแนะนำเที่ยวภาษาอังกฤษ ตามรายละเอียดทราบแล้ว นั้น

ในการนี้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี ได้รับคู่มือแนะนำเที่ยวพระนครคีรี ภาคภาษาอังกฤษ จำนวน ๕ เล่ม ซึ่งเป็นผลผลิตของงานวิจัยในครั้งนี้ที่เรียนร้อยแล้ว และจะนำไปจัดเก็บในห้องสมุดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่ผู้สนใจ และใช้ในโครงการกิจกรรมต่างๆ ของทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี เพื่อประโยชน์สูงสุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวประภาพรณ ศรีสุข)

หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี

โทร/โทรสาร ๐ ๓๒๔๒ ๕๖๐๐

Email Kaowang_petch@hotmail.com

ที่ วธ ๐๔๑๗.๐๔/๕๐๐

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา
ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๐๐๐

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบขอบคุณ

เรียน อาจารย์พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์

ตามที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้มอบหนังสือ Tour Guide Manual Phra Nakhon Khiri National Museum In Phetchaburi ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา ไว้ใช้ประโยชน์ จำนวน ๓ เล่ม นั้น

ในการนี้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา ได้รับหนังสือดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอีกในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางศาริสา จินดาวงษ์)

ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา

งานธุรการ

โทร ๐ ๓๕๒๔ ๑๕๘๗

โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๔๕๗๐

ที่ ศธ.04240.01/823

โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

21 สิงหาคม 2558

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน ประธานสาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ตามที่นักเรียนโรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี ได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนา
คู่มืออาสาสมัครมัคคุเทศก์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดเพชรบุรีกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์
พระนครคีรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีแล้ว และท่านได้มอบหนังสือ คู่มือ “Tour Guide
Manual Phra Nakhon Khiri National Museum in Phetchaburi” มาเพื่อให้โรงเรียนได้ใช้ประโยชน์ นั้น
บัดนี้ โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี ได้รับหนังสือดังกล่าวไว้เรียบร้อยแล้ว และได้นำไปใช้ประโยชน์ด้าน
การเรียนการสอน และช่วยในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่ให้ความสนใจด้านแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์
 อีกทั้งกระตุ้นให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑.

(นายพล อินทร์จันทร์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร. 0-32425-070 ต่อ 190

โทรสาร 0-3242-5809

ภาคผนวก ญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. Mrs. Margot Weinmann	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและ ประวัติศาสตร์
2. อ. พรพิมล โหจันทร์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว
3. อ. ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง	ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี
4. อ. มนุ อุดมเวช	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์
5. อ. ปิยชาติ สິงตัง	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์
6. อ. ชีรศักดิ์ สุขสันติกมล	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์
7. คุณ ศาริสา จินดาวงษ์	ผู้เชี่ยวชาญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี
8. คุณรัชวิทย์ ทวีสุข	ผู้เชี่ยวชาญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี
9. คุณ ประภาพรรณ ศรีสุข	ผู้เชี่ยวชาญของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรี
10. อ. วีระพร วงษ์พานิช	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนพรหมานุสรณ์
11. อ. สุรางค์ อ่วมเครือ	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี

ภาคผนวก ก
เอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกระบวนการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๕๕.๑๒/ว๒๑๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

๒๘ เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อศึกษาวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรี

เนื่องด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งกรณีศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำนวน ๓ แห่ง คือ ๑) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรี (เขาวัง) ๒) วัดมหาธาตุวรวิหาร ๓) วัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมีการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการเพื่อวางแผนทางเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองมีอาสาสมัครนำเที่ยวเข้าร่วมโครงการโดยการนำคู่มือแนะนำเที่ยวมาทดลองใช้กับสถานที่จริง ในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยวเป็นเวลา ๑ เดือน ในการนี้ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใคร่ขออนุญาตให้คณะผู้วิจัยและอาสาสมัครนำเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ คน เข้าศึกษาเรียนรู้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และลงพื้นที่เพื่อทดลองใช้คู่มือแนะนำเที่ยวในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยวในสถานที่ของท่าน ในระหว่างวันที่ ๑๕ มิถุนายน ถึง ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณ เทียมเดช)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๓๒๔๔ ๓๒๖๘

ที่ ศธ ๐๕๕๕.๑๒/ว ๒๒๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความร่วมมือในการส่งนักเรียนเข้าร่วมโครงการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิจัย กำหนดการอบรมและแบบตอบรับการเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งกรณีศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำนวน ๓ แห่ง คือ ๑) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) ๒) วัดมหาธาตุวรวิหาร ๓) วัดใหญ่สุวรรณาราม โดยมีรายละเอียดโครงการ (เอกสารแนบ) ซึ่งกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมีการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวางแผนทางเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยมีอาสาสมัครนำเที่ยวเข้าร่วมโครงการและนำคู่มือแนะนำเที่ยวที่คณะวิจัยได้พัฒนาขึ้นมาทดลองใช้กับสถานที่จริง เป็นเวลา ๑ เดือน ในกรณีนี้นทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาส่งนักเรียนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยว จำนวน ๑๐ คน (ทั้งนี้ได้ประสานเบื้องต้นแล้วกับอาจารย์สุรางค์ อ่วมเครือ) โดยนักเรียนในสังกัดของท่านจะได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เพชรบุรีและการเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวพร้อมทั้งใบประกาศนียบัตรและเบี้ยเลี้ยงหลังสิ้นสุดกระบวนการ

ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิพรรณ เทียมเดช)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๓๒๔๙ ๓๒๖๘

ที่ ศธ ๐๕๕๕.๑๒/ว ๒๒๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความร่วมมือในการส่งนักเรียนเข้าร่วมโครงการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิจัย กำหนดการอบรมและแบบตอบรับการเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งกรณีศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำนวน ๓ แห่ง คือ ๑) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา (เขาวัง) ๒) วัดมหาธาตุวรวิหาร ๓) วัดใหญ่สุวรรณาราม โดยมีรายละเอียดโครงการ (เอกสารแนบ) ซึ่งกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมีการลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวางแผนการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยมีอาสาสมัครนำเที่ยวเข้าร่วมโครงการและนำคู่มือนำเที่ยวที่คณะวิจัยได้พัฒนาขึ้นมาทดลองใช้กับสถานที่จริง เป็นเวลา ๑ เดือน ในครั้งนี้ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาส่งนักเรียนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยว จำนวน ๑๐ คน (ทั้งนี้ได้ประสานเบื้องต้นแล้วกับอาจารย์วีระพร วงษ์พานิช) โดยนักเรียนในสังกัดของท่านจะได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เพชรบุรีและการเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวพร้อมทั้งใบประกาศนียบัตรและเบี้ยเลี้ยงหลังสิ้นสุดกระบวนการ

ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิพรรณ เทียมเดช)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๓๒๔๙ ๓๒๖๘

ที่ ศธ ๐๕๕๕.๑๒/ ๒๖๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

๙ มิถุนายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการเปิดอบรมและขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายละเอียดในการขอความอนุเคราะห์ดำเนินการ จำนวน ๑ ฉบับ

เนื่องด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี โดยมี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรี (เขาวัง) เป็นหนึ่งในกรณีศึกษา ซึ่งได้ขอความอนุเคราะห์ให้สถานที่จากท่านไปแล้วเบื้องต้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านร่วมการดำเนินการ (ตามรายละเอียดที่แนบมา)

ทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณ เทียมเดช)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๓๒๔๔ ๓๒๖๘

กระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมีขั้นตอนการดำเนินงานซึ่งจะขอความร่วมมือจากท่านดังนี้

๑. ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมพิธีเปิดการอบรม และสร้างความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในวันเสาร์ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๗ (ตามกำหนดการแนบ)
๒. ขอความอนุเคราะห์วิทยากรเพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๗ (ตามกำหนดการแนบ)
๓. ขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่เพื่อเป็นการศึกษาการเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองของอาสาสมัครนำเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการโดยการนำคู่มือมาเที่ยวมาทดลองใช้กับสถานที่จริง (เป็นฉบับภาษาอังกฤษ) ในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยวเป็นเวลาตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ถึง ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ซึ่งอาสาสมัครนำเที่ยวแต่ละคนจะจัดตารางเรียนรู้ด้วยตนเองแตกต่างกันไป ทางคณะวิจัยจึงจัดทำป้ายแสดงตัวไว้เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ในระหว่างการศึกษา
๔. หลังจากการศึกษาด้วยตนเองแล้วจะดำเนินการประเมินอาสาสมัครนำเที่ยวโดยให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาเป็นภาษาอังกฤษ และให้นักท่องเที่ยวประเมินการนำเที่ยวนั้น อาสาสมัครนำเที่ยวแต่ละคนจะถูกประเมินโดยนักท่องเที่ยวอย่างน้อย ๑๐ คน ซึ่งจะเป็นช่วงของเดือนสิงหาคม ๒๕๕๗
๕. คู่มือที่ได้รับการปรับปรุงหลังการประเมินแล้วจะนำไปตีพิมพ์และนำกลับไปให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาไปใช้ต่อไป

ที่ ศธ.04240.01/439

โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

29 พฤษภาคม 2557

เรื่อง ส่งแบบตอบรับเข้าร่วมการอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ ศธ 0555.12/ว222 ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2557
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับเข้าร่วมการอบรมฯ

จำนวน 1 ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้แจ้งการ
ศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง” และได้ขอความร่วมมือให้โรงเรียน
จัดส่งนักเรียนเข้าร่วมโครงการในฐานะอาสาสมัครนำเที่ยว จำนวน 10 คน เข้าร่วมอบรมในระหว่างวันที่ 21 - 22
มิถุนายน 2557 ดังความละเอียดแจ้งนั้น

โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และได้จัดส่งแบบตอบรับเข้าร่วม
การอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ มาพร้อมด้วยหนังสือนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระพันธุ์ ชีรานันท์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร. ๐๓๒-๔๒๕๐๗๐ ต่อ ๑๙๐

โทรสาร ๐๓๒-๔๒๕๘๐๙

รายชื่อมีคุณเทศก์น้อย

โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี

๑. นายณัฐนนท์	น้ำกลั่น
๒. นายเพชร	อินทร์วงศกร
๓. นายธนากร	พวงโต
๔. นายบุญนิรัช	กิจพวงสุวรรณ
๕. นายญาณพล	ชันธแก้ว
๖. นางสาวอารีย์พร	พิมพ์มา
๗. นางสาวสุทธารัตน์	โพธิ์ทอง
๘. นางสาวศุทธิดา	ดีเลิศ
๙. นางสาวอรณัฐ	โรจนศรีปัญญา
๑๐. นางสาวณัฐริยา	แถมมี
๑๑. นางสาววิภากรัณณ	เดชศรีใส

ครูผู้ดูแล

นางวิระพร วงษ์พานิช

หมายเหตุ

จำนวนชั่วโมงการฝึก ๔๘ ชั่วโมง

ที่ ศธ 04240.02/4491

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
วันที่ พ. 260/57
วันที่ 26 พ.ค. 57

โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี 15.00

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

21 พฤษภาคม 2557

เรื่อง ส่งแบบตอบรับเข้าร่วมการอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อ้างถึง หนังสือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ ศธ 0555.12/ว 222

ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2557

สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบตอบรับเข้าร่วมการอบรม

จำนวน 1 ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี แจ้งขอความอนุเคราะห์โรงเรียนส่งนักเรียนเข้าร่วมอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี” ในวันที่ 21 -22 มิถุนายน 2557 ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี ขอส่งนักเรียนเข้าร่วมอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ในวันดังกล่าว ตามรายชื่อแบบตอบรับที่ส่งมาพร้อมหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายไพฑูย์ เกตุแก้ว)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี

สำนักงานกลุ่มอำนวยการ

โทรศัพท์ 032 - 425052

โทรสาร 032 - 400804

E-mail : benchama@bmp.ac.th

แบบตอบรับการเข้าร่วม
การอบรมการเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
จังหวัดเพชรบุรี
วันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2557

โรงเรียน.....ม.ตจ.พท.พอ.กส./จ.หวัด เพชรบุรี.....
อาจารย์ที่รับผิดชอบ.....นางสาวรังสรรค์.....เบอร์ติดต่อ.....086-1697337

☒ ยินดีให้นักเรียนเข้าร่วมรับการอบรมอาสาสมัครนำเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี

☐ ไม่สามารถส่งนักเรียนเข้าร่วมการอบรมได้

จำนวนนักเรียนผู้เข้าร่วม10..... คน ซึ่งมีรายชื่อ ดังนี้

1. นายวัชรภูมิ จาก/ดส..... เบอร์ติดต่อ 094-3048043 ระดับชั้น ม.4.....
2. นายภณัฐ ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 081-9612977 ระดับชั้น ม.4.....
3. นายดลชัย ทักลมีสมนึก..... เบอร์ติดต่อ 088-6992044 ระดับชั้น ม.4.....
4. น.ส. กัญญาจิพร ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 099-7688033 ระดับชั้น ม.6.....
5. น.ส. กัญญาจิพร ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 081-0061495 ระดับชั้น ม.4.....
6. น.ส. ชนิชา ทักลมี..... เบอร์ติดต่อ ระดับชั้น ม.5.....
7. น.ส. นอธธ ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 086-5146159 ระดับชั้น ม.5.....
8. น.ส. อภิธนา ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 085-9174446 ระดับชั้น ม.5.....
9. น.ส. แสงระวี ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 081-8570736 ระดับชั้น ม.5.....
10. น.ส. ชัยธธ ภิธนา..... เบอร์ติดต่อ 089-8343093 ระดับชั้น ม.5.....

กรุณาส่งใบตอบรับกลับมาที่

สาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ถ. หาดเจ้าสำราญ ต.นาุ้ง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000

โทรศัพท์/ โทรสาร 032-493268/ สอบถามรายละเอียด ผศ. ดร. พิมพ์ระวี 089-6782688/อ. ชีรศักดิ์

087-3242972

ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2557

แบบตอบรับการเข้าร่วมการอบรมเป็นอาสาสมัครมัคคุเทศก์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี

วันที่ 21 -22 มิถุนายน 2557

.....

จำนวนนักเรียน (เพิ่มเติม)

11. น.ศ ศุภสุดา	ว่องไววุฒิ	เบอร์ติดต่อ	085-8264237	ระดับชั้น ม.5
12. น.ศ จิรภิญญา	ราโรจน์	เบอร์ติดต่อ	089-9176603	ระดับชั้น ม.5
13. น.ศศุภณัฐ	พลพิมพ์	เบอร์ติดต่อ		ระดับชั้น ม.5
14. นายจิโรจ	พรรณพานิซ	เบอร์ติดต่อ		ระดับชั้น ม.5
15. น.ศ. จิตยาภรณ์	ดีกรุด	เบอร์ติดต่อ	086-5198801	ระดับชั้น ม.5

บันทึกข้อความ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วันที่ ๒๓๖ ๖๖๔ ๑๕๖

วันที่ ๑๕ มิ.ย. ๕๖

เวลา ๑๕.๐๐ น.

ส่วนราชการ สาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ ทท 017/57

วันที่ 12 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเรียนเชิญกล่าวเปิดการอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับ
รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เพื่อใช้วิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษาแหล่งท่องเที่ยว
ประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง จังหวัดเพชรบุรี” โดยมีกรณีศึกษาคือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา วัดมหาธาตุ
วรวิหาร และวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งจะดำเนินการจัดอบรมให้แก่อาสาสมัครมัคคุเทศก์จากโรงเรียนภายในจังหวัด
เพชรบุรี มีจำนวนนักเรียนที่เข้าอบรมทั้งสิ้น 65 คน ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ ทางสาขาวิชาฯ จึงขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นประธานกล่าวเปิดการอบรมและต้อนรับผู้เข้า
รับการอบรมในวันเสาร์ที่ 21 มิถุนายน 2557 เวลา 9.00 น. ณ ห้อง 119 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์)

ประธานสาขาวิชาการพัฒนาและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กำหนดการรายงานผลการดำเนินงานการเป็นอาสาสมัครคฤหัสถ์

แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี

วันเสาร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๗

เวลา ๘.๓๐ - ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องขวัญเพชร ๑๑๙ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

๘.๓๐ - ๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๙.๐๐ - ๙.๓๐ น.	รายงานผลการดำเนินงานโดยกลุ่มวัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร (โรงเรียนเบญจมเทพูทิศจังหวัดเพชรบุรี)
๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	รายงานผลการดำเนินงานโดยกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (โรงเรียนเบญจมเทพูทิศจังหวัดเพชรบุรี)
๑๐.๐๐ - ๑๐.๓๐ น.	รายงานผลการดำเนินงานโดยกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี)
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น.	รับประทานอาหารว่าง
๑๐.๔๕ - ๑๑.๑๕ น.	รายงานผลการดำเนินงานโดยกลุ่มวัดมหาธาตุวรวิหาร (โรงเรียนบ้านลาดวิทยา)
๑๑.๑๕ - ๑๑.๔๕ น.	รายงานผลการดำเนินงานโดยกลุ่มวัดมหาธาตุวรวิหาร (วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี)
๑๑.๔๕ - ๑๒.๑๕ น.	ปิดการอบรมและมอบวุฒิบัตรแก่อาจารย์และนักเรียนผู้ร่วมโครงการฯ
๑๒.๑๕ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน

หมายเหตุ:

- * ประเด็นการนำเสนองาน คือ
- ๑) ประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงพื้นที่
 - ๒) อุปสรรคและปัญหา
 - ๓) ประโยชน์ของการนำคู่มือมาใช้ ข้อปรับปรุง
 - ๔) เกร็ดเล็กน้อยอื่นๆ

กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม